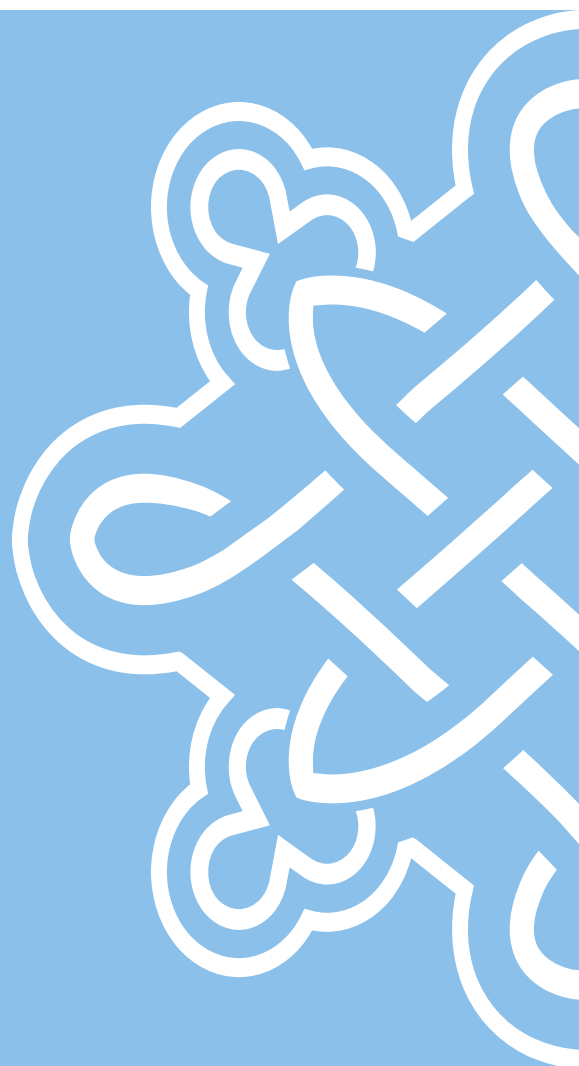

FELÜGYELŐBIZOTTSÁGI JELENTÉS

2017. június – 2018. május

Y/206

FELÜGYELŐBIZOTTSÁGI JELENTÉS

A MAGYAR NEMZETI BANKRÓL SZÓLÓ
2013. ÉVI CXXXIX. TÖRVÉNY
14. § (10) BEKEZDÉSE ALAPJÁN

2017. június – 2018. május

Y/206

Kiadja: Magyar Nemzeti Bank

Felelős kiadó: Hergár Eszter

1054 Budapest, Szabadság tér 9.

www.mnb.hu

Tartalom

Bevezető	5
A) rész	
A Felügyelőbizottság tevékenységének keretei	7
1. A Felügyelőbizottság jogállása, hatásköre, feladata, személyi összetétele	9
2. A felügyelőbizottság működésének fő jellemzői, ülésezési és döntéshozatali rendje	12
3. A felügyelőbizottság kapcsolata az Országgyűléssel, a tulajdonossal, az Állami Számvevőszékkel	13
A felügyelőbizottság kapcsolata az Országgyűléssel	13
A felügyelőbizottság és a részvénytulajdonost képviselő nemzetgazdasági miniszter kapcsolata	13
A felügyelőbizottság és az Állami Számvevőszék együttműködése	13
4. A felügyelőbizottság működését elősegítő személyi, technikai és pénzügyi feltételek	14
B) rész	
A Felügyelőbizottság ellenőrzési tevékenysége során szerzett tapasztalatok	17
1. Általános tapasztalatok	19
1.1 A felügyelőbizottság tevékenységének fő jellemzői	19
1.2 Kapcsolat és együttműködés az MNB vezetésével	19
2. A Felügyelőbizottság által indított vizsgálatok	20
2.1. A tárgyalat ellenőrzési időszak során vizsgált témakörök, kezdeményezések	20
2.1.1. A Magyar Nemzeti Bank informatikai tevékenységének átfogó ellenőrzését célzó vizsgálat	20
2.1.2. A Magyar Nemzeti Bank támogatási tevékenységének ellenőrzése kapcsán született főbb megállapítások	22
2.1.3 A Magyar Nemzeti Bank Etikai Kódexével összefüggésben kezdeményezett vizsgálat	27
2.1.4 A Magyar Nemzeti Bank személyi jellegű ráfordításainak és a munkavállalók kereseti színvonalának alakulására vonatkozó vizsgálat	44
2.2 A Felügyelőbizottság által indított utóvizsgálatok	44
2.2.1 A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottsága Értéktár-program utóvizsgálata	44
2.2.2. A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottsága belső működési kockázatkezelésének utóvizsgálata	49

3. Az MNB gazdálkodásának kérdései	51
3.1. Az MNB tőkeszerkezete 2017.12.31-én	51
3.2. Az MNB 2017. évi beszámolója	53
3.3. Az MNB működési költségei 2017-ben	54
3.4. Az MNB ráfordításai 2017-ben	56
3.5. Az MNB leányvállalatainak működése és gazdálkodása 2017-ben	56
3.6. Az MNB beruházásai 2017-ben	61
3.7. Az MNB 2018. évi pénzügyi terve	61
4. Az MNB 2017. évi beszerzési/közbeszerzési eljárásai, tapasztalatai	63
4.1 Bevezetés	63
4.2 A Központi beszerzési főosztály szervezeti felépítése és a kapcsolódó kapacitások kihasználtsága	63
4.3. A beszerzési eljárások időigénye	64
4.4. Jogviták	64
4.5 A 2017. évi beszerzési terv megvalósulása	64
5. Peres ügyek	70
6. Az MNB Ismeretterjesztési és Támogatási Bizottságának 2017. évi tevékenysége	71
6.1 Áttekintés a 2017. évben megkötött támogatási megállapodásokról	73
7. A Magyar Nemzeti Bank munkatársainak reprezentációs célra fordított... költségeinek 2017. évi alakulása	77
7.1 A reprezentációs célra fordított költségek jogi szabályozása	77
7.2 A reprezentációs célra fordított költségekkel kapcsolatos gyakorlat	78
7.3 A reprezentációs célra fordított költségek 2017. évi alakulása	78
8. A Pénzügyi Békéltető Testület 2017. évi tevékenysége, határozatai	80
8.1 A békéltetés	80
8.2 A Testület határozatai elleni jogorvoslat és a megtámadott döntések	81
8.3 Szervezet, irányítás	81
8.4 Egyéb tevékenységek	82
9. Jelentés a Magyar Nemzeti Bank külképviseleteinek 2017. I. féléves tevékenységéről	83
10. Történeti témák feldolgozása	85
11. A belső ellenőrzési szervezet tevékenysége 2017. évben	87
Mellékletek	88
1. számú melléklet	88
2. számú melléklet	91
3. számú melléklet	98

Bevezető

A Magyar Nemzeti Bankról szóló 2013. évi CXXXIX. törvény (a továbbiakban: MNB-törvény) [14. § (10). bek.] alapján a felügyelőbizottsági tag az őt megválasztó Országgyűlésnek, illetőleg az őt megbízó miniszternek tájékoztatási kötelezettséggel tartozik.

Az MNB Felügyelőbizottságának 2015. július 28-i ülésén, 2015-1/VI. számú határozatával elfogadott ügyrendje 2. §-nak (8) bekezdése a tájékoztatási kötelezettségre vonatkozóan kimondja: „Az fb elnöke és tagjai – az MNB tv-ben

előírt kötelezettségnek megfelelően – évente saját tevékenységükről közös beszámolót készítenek, és azt megküldik az Országgyűlésnek, illetőleg a miniszternek. Ezen túl is az fb elnöke és tagjai – igény szerint – tájékoztatási kötelezettséggel tartoznak az őket megválasztó Országgyűlésnek, illetőleg az őket megbízó miniszternek.”

A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottsága a tárgyalat beszámolási időszak 13 ülésén 63 témát tárgyalt érdemben, s 95 határozatot hozott, melyből 89-et egyhangúlag fogadott el.

A) rész
A Felügyelőbizottság
tevékenységének keretei

1. A Felügyelőbizottság jogállása, hatásköre, feladata, személyi összetétele

A Felügyelőbizottság működésére (jogállására, hatáskörére, feladatára) alapvetően az MNB-törvényben és a gazdasági társaságokról szóló törvényben (Gt.), illetve 2014. március 15-ét követően a Polgári Törvénykönyvről szóló törvényben foglaltak az irányadók. Az MNB-törvény 7. §-a értelmében a Gt.¹ rendelkezéseit a Felügyelőbizottságra nézve az MNB-törvényben meghatározott eltérésekkel kell alkalmazni.

Az MNB-törvény 14. § szerint az Felügyelőbizottság feladata az MNB folyamatos tulajdonosi ellenőrzése. Hatásköre nem terjed ki a Magyar Nemzeti Banknak az MNB-törvény 4. §-ának (1)-(9) bekezdéseiben meghatározott feladataira, illetve azoknak az MNB eredményre gyakorolt hatására.

A hivatkozott, Felügyelőbizottság hatáskörébe nem tartozó MNB feladatok a következők:

1. a monetáris politika meghatározása és megvalósítása,
2. bankjegy- és érmekibocsátás,
3. deviza- és aranytartalék képzés és kezelés,
4. devizatartalék kezeléssel és árfolyam-politikával kapcsolatos devizaműveletek végzése,
5. fizetési-, elszámolási- és értékpapír-elszámolási rendszerek kialakítása, felvigyázása,
6. statisztikai információk gyűjtése, nyilvánosságra hozatala,
7. makroprudenciális politika kialakítása, a rendszerkockázatok feltárása, megelőzése, kezelése, hitelpiaci zavar esetén hitelezés ösztönzése, túlzott hitelkiáramlása esetén a hitelezés visszafogása,
8. szanálási hatósági feladatok ellátása,
9. pénzügyi közvetítő rendszer felügyeletének ellátása, zavartalan, átlátható és hatékony működésének biztosítása, szervezetek és személyek prudens működésének

elősegítése, tulajdonosok gondos joggyakorlatának felügyelete, kockázatok feltárása, csökkentése, megszüntetése, megelőző intézkedések alkalmazása, szolgáltatásokat igénybevevők érdekeinek védelme, a pénzügyi közvetítő rendszerrel szembeni közbizalom erősítése.

A Felügyelőbizottság MNB-törvény szerinti további feladata az MNB belső ellenőrzési szervezetének – az említett korlátozásokkal történő – irányítása. (A Felügyelőbizottság hatáskörébe nem tartozó feladatok tekintetében a Belső ellenőrzés feletti irányítási jogot az MNB Igazgatósága gyakorolja.)

Az MNB Alapító Okirata szerint a Felügyelőbizottság az ellenőrzési hatáskörébe tartozó kérdésekben a vezető tisztségviselőktől (igazgatóság tagjai) és az ügyvezető igazgató(k)tól szóban vagy írásban felvilágosítást kérhet, amelyet a megkeresetteknek, vagy az általa kijelölt személynek 5 munkanapon belül kell írásban teljesítenie.

A Felügyelőbizottság a Gt. 35. §-ának (1) bekezdése alapján egyes ellenőrzési feladatok elvégzésével bármely tagját megbízhatja, illetve az ellenőrzést állandó jelleggel is megoszthatja tagjai között.

A Felügyelőbizottság haladéktalanul köteles értesíteni az MNB elnökét – és szükség esetén a Magyar Államot, mint részvénytulajdonost képviselő nemzetgazdasági minisztert – ha ellenőrzési tevékenysége során – megítélése szerint – jogellenességet, az Alapító Okiratba ütköző tény, vagy az MNB érdekeit sértő körülményt észlel.

Az MNB-törvény 14. §-ának (4) bekezdése szerint az Felügyelőbizottság tagjai:

- a) az Országgyűlés által választott elnöke,
- b) az Országgyűlés által választott további három tag,
- c) a miniszter képviselője,
- d) a miniszter által megbízott szakértő.

¹ A jelentés több helyen hivatkozik a már hatályon kívül helyezett 2006. évi IV. törvényre. Ennek oka, hogy a hatályos, a Magyar Nemzeti Bankról szóló 2013. évi CXXXIX. törvény több szakaszában még az említett, már hatálytalan törvényhelyeket idézi, s ezen állapot kodifikációs rendezése a jelentés kibocsátásáig nem történt meg.

Felügyelőbizottsági tagnak hitelintézeti, pénzügyi, illetve számviteli kérdésekben kiemelkedő szakmai ismeretekkel rendelkező, valamint az országgyűlési képviselők választásán választható magyar állampolgárt lehet jelölni. A Felügyelőbizottság tagjai az MNB-törvénynek megfelelően évente nyilvános vagyonyilatkozatot tesznek.

Az MNB-törvény 14. § (8) bekezdése alapján a felügyelőbizottság tagjainak megbízatása az Országgyűlés megbízatásának időtartamára szól, és az Országgyűlés megbízatásának megszűnéséig tart.

Magyarország Alaptörvénye 3. cikkének (1), valamint 2. cikkének (3) bekezdése az alábbiakat mondja ki: „Az Országgyűlés megbízatása az alakuló ülésével kezdődik, és a következő Országgyűlés

alakuló üléséig tart. Az alakuló ülést – a választást követő harminc napon belüli időpontra – a köztársasági elnök hívja össze.

„Az országgyűlési képviselők általános választását – az Országgyűlés feloszlása vagy felosztatása miatti választás kivételével – az előző Országgyűlés megválasztását követő negyedik év április vagy május hónapjában kell megtartani.”

Dr. Áder János, Magyarország köztársasági elnöke az országgyűlési képviselők választását 2018. április 8., az új Országgyűlés alakuló ülését pedig 2018. május 8. napjára tűzte ki. Előzőekre figyelemmel – az Országgyűlés 2015. július 6-án megtartott ülésnapján hozott döntése alapján – a következő összetételű Felügyelőbizottság bírt mandátummal a jogszabályban nevesített jogosítványok gyakorlására 2018 május 8-ig:

1. számú táblázat

Dr. Papcsák Ferenc
a Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottságának elnöke

Madarász László
a Magyar Nemzeti Bank

Felügyelőbizottságának választott tagja

Dr. Szényei Gábor András
a Magyar Nemzeti Bank

Felügyelőbizottságának választott tagja

Dr. Nyikos László
a Magyar Nemzeti Bank

Felügyelőbizottságának választott tagja

Dr. Tóth Attila Simon
a Magyar Nemzeti Bank
Felügyelőbizottságának delegált tagja

Molnár István
a Magyar Nemzeti Bank
Felügyelőbizottságának delegált tagja

Balról jobbra: Dr. Tóth Attila Simon, Dr. Nyikos László, Madarász László, Dr. Papcsák Ferenc (elnök), Dr. Szényei Gábor András, Molnár István

A tagok vagyonyilatkozat-tételi kötelezettségüknek valamennyi évben eleget tettek.

A Felügyelőbizottság a fentiekkel összefüggésben szükségesnek tartja egy jelenleg is fennálló jogszabályi hiányosságra felhívni a figyelmet, amely a jövőben – a múlthoz hasonlóan – komoly gondokat okozhat a jegybank életében. Az MNB-törvény már hivatkozott – 14. § (8) bekezdés – szakasza értelmében előállhat az a nem kívánt helyzet, hogy egyet nem értés esetén nincs a tulajdonosnak ellenőrző szerve a jegybankban, melyre a bank történelmében már több alkalommal is, legutóbb éppen 3 éve volt példa. Mindez nem csak kellemetlen politikai következményeket vonhat maga után, hanem alapvető jogi és jogbiztonsági problémákat is felvethet. A jegybanktvörvény 14. § (1) bekezdésében megszabott, a felügyelőbizottságot terhelő folyamatos, a tulajdonos nevében történő ellenőrzési kötelezettség homlok-egyenest szemben áll a mandátumhoz kötöttség intézményével, és adott esetben teljesítése ellehetetlenül a jelenlegi gyakorlat szerint. A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 3:120. §-nak a felügyelőbizottság jogkörét részletező (2) bekezdése ugyanakkor egyértelműen megfogalmazza: „Ha a társaságnál felügyelőbizottság működik, a beszámolóról a társaság legfőbb szerve a felügyelőbizottság írásbeli jelentésének birtokában dönthet.” Mindennek tetejébe a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény 8. § (5) bekezdése kimondja: „A gazdálkodó legfőbb

irányító (vezető) szervén, ügyvezető szervén és felügyelő testületén belül a tagok együttes kötelezettsége – a jogszabályban meghatározott hatáskörükben eljárva – annak biztosítása, hogy az éves beszámoló, az egyszerűsített éves beszámoló és az összevont (konszolidált) éves beszámoló (ideértve a 9/A. § és a 10. § (2) és (3) bekezdés alapján az IFRS-ek szerint elkészített éves beszámolót és összevont (konszolidált) éves beszámolót is), valamint a kapcsolódó üzleti jelentés összeállítása és nyilvánosságra hozatala a törvény előírásainak megfelelően történjen.”

Fentiekre tekintettel a Felügyelőbizottság megfontolandónak tartja az érintett törvényhelyben megfogalmazott szabályozás újragondolását. A változtatás két irányban is történhetne: vagy a mindenkori, érvényes országgyűlési felhatalmazással bíró testület mandátuma hosszabbodik meg addig, amíg az újonnan felálló Országgyűlés új felügyelőbizottságot nem választ, vagy a testület megbízatási ideje elválik az őt megválasztó Országgyűlés megbízatási idejétől, és vagy az elnök megbízatási idejéhez igazodik vagy – a Ptk. gazdasági társaságokról szóló részében megfogalmazottakkal összhangban – mindenkor 5 évre választják meg a testület tagjait. Bármely megoldás mellett teszi is le a voksot a jogalkotó, az Országgyűlés hatásköre nem csorbul, hiszen továbbra is rendelkezésére áll a jogszabályi felhatalmazás a regnáló felügyelőbizottság tagjainak – egyenként vagy összességükben történő – visszahívására, és új testület megválasztására.

2. A felügyelőbizottság működésének fő jellemzői, ülésezési és döntéshozatali rendje

Az MNB-törvényben meghatározott felügyelőbizottsági feladatkör fókuszja a jegybank folyamatos működésének ellenőrzésén van. A Felügyelőbizottság a rá vonatkozó törvények, a saját ügyrendje, valamint a testület működése során, a tagok által közösen definiált, belső működési alapelvek alapján végzi a tevékenységét. Ellenőrző tevékenységének fő formája a felügyelőbizottsági ülések, amelyek témáit az audit univerzumon alapuló éves, ún. gördülő munkaterve állapítja meg. E hivatalos összejöveteleket általában havonta tartják, ezeken az MNB illetékes vezetőinek és meghívott szakértőinek jelenlétében a jegybank tevékenységére vonatkozó írásos dokumentumokat (beszámolókat, előterjesztéseket, tájékoztatókat, valamint vizsgálati jelentéseket) tárgyal. Két ülés között elektronikus úton is hozhat határozatot. Szükség esetén a testület vizsgálatot rendel el – az eljárás tárgyának, céljának, időtartamának és a rendelkezésre álló forrás meghatározásával –, melynek vezetésével valamely tagját bízta meg. A felügyelőbizottság döntéseit – többségi szavazással hozott – határozati formába önti, emellett ajánlásokat és kéréseket is megfogalmazhat.

A felügyelőbizottság működésének szervezése – a jegybank szervezetén belül működő titkárság segítségével – a felügyelőbizottság elnökének feladata. A felügyelőbizottság üléseire meg kell hívni az MNB elnökét és a belső ellenőrzés vezetőjét. Amennyiben az ülésen nem tud részt venni az MNB elnöke, az MNB tv. 10. § (8) szerinti helyettese helyettesíti, amennyiben a törvény szerinti helyettese sem tud részt venni az ülésen, akkor az MNB elnöke, egy nevében nyilatkozattételre feljogosított személyt delegálhat az ülésre. A felügyelőbizottság elnöke, vagy akadályoztatása esetén az általa ülés levezetésére kijelölt felügyelőbizottsági tag a felügyelőbizottság üléseire meghívja a felügyelőbizottsággal való kapcsolattartásra kijelölt személyt, továbbá az egyes napirendek tárgyalásához – felügyelőbizottsági tag

vagy a felügyelőbizottsági ülés állandó meghívottja, illetőleg valamely napirendi pont előadója előzetes kezdeményezésére is – további személyeket is meghívhat. Az Állami Számvevőszék képviselője a Felügyelőbizottság üléseire eseti jelleggel meghívható. A fentiek értelmében a gyakorlatban az MNB elnökét a jegybank főigazgatója helyettesíti állandó jelleggel, kiegészülve a számviteli igazgatóval, valamint a belső ellenőrzés vezetőjével. Az egyes napirendi pontokhoz maguk az előterjesztők javasolják rendszerint további személyek meghívását, amely elé a testület soha nem gördít akadályt. A felügyelőbizottság és a könyvvizsgáló között létrejött megegyezés értelmében az auditor az ülések állandó meghívottja, s egyéb elfoglaltsága, valamint a tárgyalandó témák általi érintettsége mentén határoz jelenlétéről.

A felügyelőbizottság ülése főszabályként nem nyilvános, azon csak a jogszabály és az ügyrend által megszabott személyek vehetnek részt. A testület ezen túl zárt ülést is tarthat, melyen csak a tagok, valamint a felügyelőbizottság által meghatározott személyek vehetnek részt. A felügyelőbizottság üléseiről hitelesített írásos jegyzőkönyv és hangfelvétel is készül, melynek elkészítéséről – a jegybank illetékes szervezeti egysége, valamint gyorsíró igénybe vétele révén – a titkárságvezető gondoskodik.

A felügyelőbizottság a hatáskörébe tartozó ügyekben folyamatosan tájékozódik az MNB működésével kapcsolatos döntésekről és azok hátteréről, emellett módja van az ülései közötti időszakban a halaszthatatlan, aktuálissá váló ügyekben azonnali felvilágosítást kérni, az MNB vezetőivel kapcsolatot kezdeményezni. A felügyelőbizottság az ülésekről, illetve a határozatairól közlemény formájában, éves jelentése elérhetővé tételével vagy más módon – főszabályként az elnök révén – a nyilvánosságot tájékoztathatja.

3. A felügyelőbizottság kapcsolata az Országgyűléssel, a tulajdonossal, az Állami Számvevőszékekkel

A felügyelőbizottság tevékenységét az Országgyűléstől nyert felhatalmazás, valamint a Magyar Nemzeti Bank tulajdonosának, a magyar államnak a képviseletében eljáró nemzetgazdasági miniszter megbízása alapján végzi, melyre tekintettel a felügyelőbizottság beszámolási kötelezettséggel tartozik az Országgyűlésnek, és a nemzetgazdasági miniszternek. A felügyelőbizottság az MNB folyamatos működését a tulajdonos érdekei alapján, azok képviseletében ellenőrzi.

A FELÜGYELŐBIZOTTSÁG KAPCSOLATA AZ ORSZÁGGYŰLÉSSEL

Az elmúlt években a felügyelőbizottság beszámolóit az Országgyűlés – mint testület –, és a képviselők megkapták. A jelen beszámolási időszakban az Országgyűlés és bizottsági részéről személyes konzultációk indokoltsága nem merült fel, ilyenekre nem került sor.

A FELÜGYELŐBIZOTTSÁG ÉS A RÉSZVÉNYTULAJDONOST KÉPVISELŐ NEMZETGAZDASÁGI MINISZTER KAPCSOLATA

A felügyelőbizottság beszámolóit a tulajdonost képviselő nemzetgazdasági miniszter is rendszeresen megkapja.

A miniszter a felügyelőbizottság írásbeli beszámolóit, valamint a felügyelőbizottságba delegált szakértőjének és képviselőjének tájékoztatása alapján informálódik a felügyelőbizottság tevékenységéről.

A FELÜGYELŐBIZOTTSÁG ÉS AZ ÁLLAMI SZÁMVEVŐSZÉK EGYÜTTMŰKÖDÉSE

Az Állami Számvevőszék elnökével 2002-ben megállapodás született az együttműködés formáiról. Képviselője részt vehet a felügyelőbizottság ülésein, az Állami Számvevőszék rendszeresen megküldi a felügyelőbizottságnak az MNB ellenőrzésére vonatkozó programját.

Az Állami Számvevőszékkel az együttműködés tárgyyszerű és korrekt. A felügyelőbizottság konzultációkkal is segíti az ÁSZ ellenőrző tevékenységét; ezeken a megbeszéléseken a tapasztalatok informális egyeztetésére is sor kerül. Míg a felügyelőbizottság az MNB működését folyamatos jelleggel ellenőrzi, addig az Állami Számvevőszék alkalmanként végez átfogóbb ellenőrzést; ekkor az MNB megelőző évi gazdálkodását, és az alapvető feladatok körébe nem tartozó tevékenységét is vizsgálja.

4. A felügyelőbizottság működését elősegítő személyi, technikai és pénzügyi feltételek

A Magyar Nemzeti Bank elnökének a Magyar Nemzeti Bank Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló 9/2017. (XII. 29.) MNB utasítása szerint a felügyelőbizottság működésének és feladatai zavartalan ellátásának tárgyi, személyi és pénzügyi feltételeiről a Bank gondoskodik. Ennek részeként a felügyelőbizottság mellett – ellenőrzési tevékenységének segítése érdekében – titkárságot működtet, amely a Bank belső szabályai és a felügyelőbizottság ügyrendje szerint ellátja a felügyelőbizottság munkájával kapcsolatos egyeztetési, szervezési és egyéb titkársági feladatokat, gondoskodik a felügyelőbizottság munkavégzéséhez szükséges adminisztratív feltételek megteremtéséről. Kapcsolatot tart a Bank munkaszervezetének képviselőjében eljáró Központi beszerzési és üzemeltetési igazgatósággal, a belső ellenőrzési szervezet vezetőjével, valamint

szervezi és koordinálja a felügyelőbizottság kapcsolattartását az Országgyűléssel, annak bizottságaival, a Nemzetgazdasági Minisztériummal és az Állami Számvevőszékkel.

A felügyelőbizottság működésének és feladatai zavartalan ellátásának tárgyi és pénzügyi feltételeiről az MNB gondoskodik. Ennek megfelelően az MNB irodahelyiséget, irodai berendezéseket és eszközöket biztosít a felügyelőbizottság titkársága, és a felügyelőbizottsági tagok számára.

A felügyelőbizottság 2017. évi költségtervét a 2016. november 30-án tartott ülésén, a 2016-12/IX. számú határozatával, 1 nemleges szavazat mellett fogadta el, melynek felhasználását az alábbi, egybefoglalt táblázat szemlélteti:

2. számú táblázat		
Költségnem megnevezés	2017. év TERV (eFt)	2017. év TÉNY (eFt)
Üzleti vendéglátás költségei	1 500	2 426
Igénybe vett jogi szakértés költsége	100 000	24 460
Egyéb szakértői díjak, szolgáltatások költsége	50 000	10 999
Taxi- és utazási költség, parkolási díj	2 000	1 389
Saját gépjármű használatának, valamint a személyi juttatásként adott parkolóbérlet költsége	2 500	862
MNB tulajdonú gépjárművel üzemanyag költsége	2 500	2 745
Szakkönyvek, folyóirat előfizetési költségek	1 000	500
Irodaszerek, fénymásolás, nyomtatás költsége	1 000	652
Mobiltelefonok költsége	1 000	514
Felügyelőbizottsági jelentés nyomdai költsége	250	0
Futárszolgálat	300	304
Összesen	162 050	44 852

A 2018. évi költségvetés meghatározása során a Számviteli igazgatósággal történt konzultációt követően, a Felügyelőbizottság arra az álláspontra helyezkedett, hogy költségtervet a teljes, 2018-as esztendőre készít, mivel a tulajdonosi ellenőrzés folyamatosságát ezzel is biztosítani szeretné. Mélyreható szerkezeti átalakítás nem történt, egyre nélkülözhetlenebbé válására figyelemmel külön sorban jelenik meg az informatikai szakértői költségekre elkülönített összeg. Tekintettel a korábbi évek 30%-hoz közeli tervteljesítési arányaira, figyelemmel ugyanakkor a mandátumváltás miatti

nehéz tervezhetőségre, a 2018. évi tervösszeget a Felügyelőbizottság a 2017-es tervnél mintegy 40%-kal alacsonyabb értékben határozta meg. Ez még kellően nagy mozgásteret biztosít a várhatóan májusban felálló új bizottság számára és reálisabb számokhoz segíti a jegybank pénzügyi tervezését.

Mindebből adódóan a Felügyelőbizottság 2017. november 30-i ülésén 1 nemleges szavazat mellett meghozott 102/2017. (XI. 30.) számú határozatával az alábbi tartalmú, 2018. évre vonatkozó költségvetést fogadta el:

3. számú táblázat	
Költségnem megnevezése	Összeg (eFt)
Üzleti vendéglátás költségei	2 500
Igénybevett jogi szakértők költsége	55 000
Egyéb szakértői díjak, szolgáltatások költsége	30 000
Informatikai szakértői díjak	6 000
Taxi- és utazási költség, parkolódíj	2 000
Saját gépjármű használatának, valamint a személyi juttatásként adott parkolóbérlet költsége	1 500
MNB tulajdonú gépjárművek üzemanyag költsége	3 000
Szakkönyvek, folyóirat előfizetési költségek	1 000
Irodaszerek, fénymásolás, nyomtatás költsége	1 000
Mobiltelefonok költsége (mobilinternet költségével együtt)	1 000
Felügyelőbizottsági jelentés nyomdai költsége	400
Futárszolgálat	300
Összesen	103 700

A fenti összegeket az MNB az éves pénzügyi tervében elkülönítette, a rendelkezésre bocsátás és a felhasználás során fennakadás, probléma nem volt tapasztalható.

B) rész

**A Felügyelőbizottság ellenőrzési
tevékenysége során szerzett tapasztalatok**

1. Általános tapasztalatok

1.1 A FELÜGYELŐBIZOTTSÁG TEVÉKENYSÉGÉNEK FŐ JELLEMZŐI

Az MNB gazdálkodásának egészére vonatkozóan a felügyelőbizottság rendszeresen az alábbi anyagokat tárgyalja:

- az éves üzleti terv irányelveiről és az éves tervről szóló tájékoztatókat;
- a negyedévenkénti és az egész évi gazdálkodásról szóló tájékoztatókat;
- az MNB tulajdonában álló társaságok működéséről szóló beszámolókat.

A felügyelőbizottság foglalkozott az MNB működésének más fontos kérdéseivel is. Ülésain tájékoztatókat vitatott meg a munkatervében szereplő témákban, az MNB által adott felvilágosításokkal kapcsolatban, és a felügyelőbizottság belső ügyeiről (ügyrendje, munkaterve, költségterve, iratkezelése, vizsgálatok kezdeményezése stb.). A testület folyamatos tulajdonosi ellenőrzésének másik súlypontját a belső ellenőrzés szervezeti egység ellenőrzési munkatervében szereplő – a felügyelőbizottság által is jóváhagyott, hatáskörébe tartozó – vizsgálatok figyelemmel kísérése jelenti.

A felügyelőbizottság 2017. évi működése során lezárta a jegybank informatikai tevékenységének átfogó vizsgálatát,

valamint a Magyar Nemzeti Bank támogatási tevékenységének ellenőrzését, és elfogadta az eljárások záródokumentumait is. Mindemellett további vizsgálatok megindításáról határozott, így egyebek mellett górcső alá vonja a jegybank etikai kódexében foglalt elvek és a gyakorlat viszonyát, valamint a Magyar Nemzeti Bank személyi jellegű ráfordításainak és a munkavállalók kereseti (jövedelmi) színvonalának alakulását. Lezárta a jegybank működésének történelmi vonatkozásait feltáró témák tárgyalássorozatát is, az 1945-1990 közötti időszak során a volt kommunista országoknak nyújtott pénzügyi támogatások jogi-pénzügyi sorsát áttekinthető, a követelések és tartozások pontos viszonyának tisztázó előterjesztés napirendre vételével.

1.2 KAPCSOLAT ÉS EGYÜTTMŰKÖDÉS AZ MNB VEZETÉSÉVEL

Az újonnan felálló felügyelőbizottság és az igazgatóság együttműködése a jogszabályok által megkövetelt és megengedett rendben, az elvárt keretek között, teljes rendben zajlott. Az MNB, eleget téve a jogszabályban foglalt kötelezettségeinek negyedévente beszámolt az ügyvezetésről és az MNB vagyoni helyzetéről, amelynek keretében megküldte a felügyelőbizottság részére az aktuális negyedévben hozott, a felügyelőbizottság feladatkörét érintő igazgatósági határozatokat. Ezen túlmenően az FB elnökét, a testület hatáskörébe tartozó kérdéseket illetően, mindig meghívták az igazgatóság üléseire, melyek előterjesztései a tagok részére is rendelkezésre álltak.

2. A Felügyelőbizottság által indított vizsgálatok

A Felügyelőbizottság vonatkozó határozataival a tárgyidőszakban elrendelte

- a Magyar Nemzeti Bank informatikai tevékenységének átfogó vizsgálatát célzó vizsgálat,
- a Magyar Nemzeti Bank személyi jellegű ráfordításainak és a munkavállalók kereseti színvonalának alakulására vonatkozó vizsgálat,

• a Magyar Nemzeti Bank támogatási tevékenységével kapcsolatos vizsgálat, valamint

• a Magyar Nemzeti Bank Etikai Kódexével összefüggésben kezdeményezett vizsgálat

lefolytatását, egyben kijelölte a vizsgálatokat végző FB-tagokat, meghatározta az egyes vizsgálatok lefolytatására rendelkezésre álló időt és keretösszeget. Ennek megfelelően:

4. számú táblázat		
Vizsgálat tárgya	Vizsgálattal megbízott FB-tag	Határidő
Informatikai vizsgálat	Dr. Szényei Gábor András	2017. október 31.
Személyi jellegű ráfordítások és kereseti színvonal-vizsgálat	Dr. Nyikos László	2017. szeptember 30.
Támogatási tevékenység-vizsgálat	Dr. Nyikos László	2017. szeptember 30.
Etikai kódex-vizsgálat	Dr. Szényei Gábor András	2017. december 15.

A tervezett vizsgálatokat a meghatározott határidőkre maradéktalanul nem sikerült lezárni, így a Magyar Nemzeti Bank személyi jellegű ráfordításainak és a munkavállalók kereseti színvonalának alakulására, illetve a Magyar Nemzeti Bank Etikai Kódexével összefüggésben kezdeményezett vizsgálatok befejezése 2018-ra tolódott. A tárgyidőszak során elrendelt egyéb vizsgálatok lezárása maradéktalanul megtörtént.

2.1. A TÁRGYALT ELLENŐRZÉSI IDŐSZAK SORÁN VIZSGÁLT TÉMAKÖRÖK, KEZDEMÉNYEZÉSEK

2.1.1. A Magyar Nemzeti Bank informatikai tevékenységének átfogó ellenőrzését célzó vizsgálat

A vizsgálat előzményei

A Magyar Nemzeti Felügyelőbizottsága 2016-10/XIII. számú határozatában, majd annak 23/2017. (III. 24) módosításával döntést hozott az MNB informatikai tevékenységét célzó átfogó vizsgálat lefolytatásáról, mely vezetésével Dr. Szényei Gábor Andrást bízta meg.

Dr. Szényei Gábor András 30 éve figyeli közelről különböző pénzügyintézetek működését, illetve egymástól eltérő szerepkörökben maga is aktív szereplőként kíséri a bankszektor és a banki informatika fejlődését, változásait. Az MNB működését, a szervezetben zajló folyamatokat, változásokat, fejlesztéseket több mint 20 éve, 2007 óta a felügyelőbizottság tagjaként követi nyomon.

A vizsgálat célja

A vizsgálat céljában az MNB informatikai tevékenységére koncentrált, fókuszába alapvetően az IT funkcionalitását és biztonságot helyezte, de kitért az IT-területek szervezeti értelmezéséhez jelentős hozzáadott értékkel bíró funkciók bemutatására: szerződések elemzésén keresztül vizsgálta az IT-tevékenységhez szorosan kapcsolódó tevékenységek szabályszerűségét, az MNB IT-költségráfordításait (beruházásokat és költségeket), választ keresett az IT-területekkel kapcsolatos általános szervezeti, HR és kompenzációs kérdésekre. Az adattárház történetének nyomon követésével a tanulságokra kívánta felhívni a figyelmet: melyek azok a kritikus pontok, amelyek az MNB jövőbeni fejlesztéseinek kivitelezésében tanulságot szolgálhatnak, kockázatait csökkenthetik.

A vizsgálat a témát komplexen és komplexitásában több szinten kezeli: a szűk scope kibontása mellett a világban zajló technológiai változásokra is kitekint, és olyan jelenségekre is fel kívánja hívni a figyelmet, melyek ma még talán futurisztikusnak (pl. digitális pénzek) tűnnek, de amelyekkel az MNB-nek a közeljövőben mindenképpen számolnia kell.

A vizsgálat módszerei

A vizsgálat során a vizsgálatvezető elsődlegesen az MNB-re vonatkozó hatályos elektronikus információbiztonsági jogszabályok előírásait² vette figyelembe, illetve az MNB által a pénzügyi rendszer szereplőitől elvárt követelményeket^{3,4,5} tartotta alapvető elvárásoknak. Emellett különös hangsúlyt fektetett arra, hogy a dokumentumok, szerződések, adatok elemzése, szabályszerűségi vizsgálata, esettanulmány bemutatása mellett az érintett szakterületek vezetőivel, szakértőivel (Informatikai igazgatóság, Informatikai biztonsági főosztály, Statisztikai igazgatóság, Pénzügyi infrastruktúrák igazgatóság) egymás szempontjainak mélyebb megértése érdekében személyes interjúk során tisztázza kérdéseit, megállapításait egyeztesse, illetve stratégiai javaslatáról az alelnököket is tájékoztassa. A záródokumentum bevezetésében túllép ezen a módszertani megközelítésen: széleskörű szakmai kitekintés keretében, tanulmány formájában veti fel a jelen aktuális problémáit, a 4. ipari forradalom IT-re gyakorolt hatását.

A vizsgálat során adatszolgáltatásban, egyeztetésekben, koordinálásban a fentebb említett szervezeti egységek mellett részt vett még a Főigazgatói titkárság, a Személyügyi és a Jogi igazgatóság is.

A vizsgálat 2016. december 16-ával kezdődött, komplexitásának és a téma jellegéből fakadó folyamatos változásokra való gyors reagálás érdekében az egyes részek adatszárásai 2017. július 20. és december 07. közé estek. A vizsgálat záródokumentumát az FB 2017. december 14-i ülésén tárgyalta.

A vizsgálat eredményei – általános összefoglaló

Általános összefoglaló

A vizsgálatvezető 1995 óta dolgozik a Jegybankban, az elmúlt 10 évben FB-tagként követi az MNB informatikai tevékenységét. Jelen vizsgálat eredményeként összegzett

véleménye, hogy az MNB informatikai területeinek működése – a kezdeti súlyos lemaradásokhoz viszonyítva – utolérte korát, mind stratégiai, mind az operatív megvalósítás igen komplex területein lépést tart az informatika robbanásszerű fejlődésével. Az informatikai biztonsági terület önállóságának elérése komoly mérföldkövet jelentett abban a folyamatban, hogy az MNB informatikai védeltsége egyenesen magas szinten biztosítva legyen.

A vizsgálat során tapasztalt megállapításait összesen 79 pontban foglalta össze, melyek funkcionalitásukat tekintve

- stratégiai
- szabályozási
- minőségbiztosítási
- szakmai kontroll
- presztízs
- teljesítmény-mérés
- emberi erőforrás menedzsment
- dokumentálás
- szervezetfejlesztés
- „best practice”
- gazdaságfejlesztés

területeket érintenek.

A megállapítások alapján 32 megfontolásra ajánlott részletes javaslatot fogalmazott meg, melyből

- 5 a vizsgálat fókuszán túlmutató, stratégiai jellegű,
- 16 informatikai szakterületi,
- 10 HR-területet érintő,
- 1 szerződésekre vonatkozó jogi javaslat.

Az MNB Felügyelőbizottsága a 107/2017 (XII.14.) sz. határozatában a vizsgálat záródokumentumát, s egyúttal a vizsgálatvezetőtől a vizsgálat teljesítését egyhangúlag elfogadta, illetve az MNB Igazgatóságának figyelmébe ajánlotta, hogy a saját vonatkozó belső szabályzatainak, előírásainak megfelelően készítsen intézkedési tervet jelen záródokumentum megállapításai alapján, és az intézkedési tervet a Felügyelőbizottság 2018. évi márciusi ülésén mutassa be. Tekintettel arra, hogy a vizsgálat témája rendkívül szenzitív és a megállapítások is bizalmas adatokat tartalmaznak, az MNB Felügyelőbizottsága nem járult hozzá a záródokumentum nyilvános közzétételéhez.

² 2013. évi L. törvény az állami és önkormányzati szervek elektronikus információbiztonságáról és végrehajtási rendeletei

³ 42/2015. (III. 12.) Korm. rendelet a pénzügyi intézmények, a biztosítók és a viszontbiztosítók, továbbá a befektetési vállalkozások és az árutőzsdéi szolgáltatók informatikai rendszerének védelméről

⁴ A Magyar Nemzeti Bank 7/2017. (VII.5.) számú ajánlása az informatikai rendszer védelméről

⁵ A Magyar Nemzeti Bank 5/2016. (VI.06.) számú ajánlása a belső védelmi vonalak kialakításáról és működtetéséről, a pénzügyi szervezetek irányítási és kontroll funkcióiról

2.1.2. A Magyar Nemzeti Bank támogatási tevékenységének ellenőrzése kapcsán született főbb megállapítások⁶

A Felügyelőbizottság vizsgálata a jegybank Corporate Social Responsibility – CSR (egyezményes magyar fordítása: vállalati társadalmi felelősség) elvein nyugvó, többcsatornás támogatási rendszerét helyezte középpontba. A Magyar Nemzeti Bank 2014-ben elfogadott Alapokmánya és a hatályos társadalmi felelősségvállalási stratégiája szerint a jegybank kiemelt célja, hogy fejlessze a hazai pénzügyi kultúrát, a rendelkezésére álló eszközökkel segítse a magyarországi közgazdasági oktatást, a pénzügyi műveltség szélesítését. A Pallas Athéné Közgondolkodási Program égisze alatt létrehozott alapítványok révén vezető szerepet szándékozik betölteni a közgazdasági és pénzügyi szakemberképzés megújításában. Mindemellett szerepet vállal az értékteremtés, a nemzeti értékek, a szellemi és kulturális örökség megőrzése címén az oktatási, a kutatási, a tudományos és a kulturális tevékenységek ellátásában és fejlesztésében, karitatív célú adományozással a hátrányos helyzetű emberek és csoportok életminőségének, esélyegyenlőségének javításában.

A vizsgálat az utóbbi hét évben folyósított támogatások belső szabályozására, döntési, szerződési és elszámolási, elszámoltatási gyakorlatára, a támogatási összegek tekintetében a 2006-2016. évek adatainak elemzésére terjedt ki. Módszere az MNB belső szervezeti egységei által rendelkezésre bocsátott dokumentumok elemzése és értékelése volt, amit a támogatási rendszer szabályozásában, a támogatási döntések előkészítésében, meghozatalában, valamint a támogatások nyilvántartásában és a kedvezményezettek elszámoltatásában közreműködőkkel folytatott konzultációk, interjúk egészítettek ki. A döntési, szerződéskötési és elszámoltatási folyamat ellenőrzése a 2010-2016. évi támogatásokból kiválasztott reprezentatív minta alapján történt.⁷ Nem terjedt ki az MNB alapítványoknak nyújtott támogatásokra és a pénzügyi fogyasztói tudatosság fejlesztéséhez kapcsolódó, a Civil Háló Program⁸ keretében nyújtott támogatásokra.

A vizsgálat a közpénzek kezelésének szabályszerűségére és ésszerűségére vonatkozó független ellenőrzés általánosan elfogadott kritériumainak megfelelően készült, és elegendő bizonyítékot szerzett megállapításainak megalapozásához.

A támogatások szabályozása

A vizsgálat megállapítása szerint a Magyar Nemzeti Bank törvényesen folytat támogatási tevékenységet. Nincs jele annak, hogy ezzel elsődleges céljainak elérését, alapvető feladatainak ellátását veszélyeztetné. Támogatási tevékenységét Társadalmi Felelősségvállalási Stratégiája alapozza meg, amit országgyűlési határozat legitimál.⁹ Az MNB központi költségvetési szerveket (egyetemeket, múzeumokat), szélső esetben kormányzert (Külgazdasági- és Külügyminisztérium), helyi önkormányzatot is juttatásban részesít, illetve közfeladatok (például a Művészetek Palotája előadóművészete) ellátását is támogatja. Ezek – és más – konkrét esetek, kapcsolatok a monetáris finanszírozás tilalmára vonatkozó előírások maradéktalan betartását nem támasztják alá.

A támogatási tevékenység belső szabályozása

A támogatásokkal kapcsolatos belső szabályozás a vizsgált időszak nagyobb részében még nem volt kellően összehangolt, áttekinthető és részletes. A 2016. év végére a Szervezeti és Működési Szabályzat a támogatási keretekkel gazdálkodó bizottságok alapvető feladatait, célját, eljárásrendjét, az adminisztrációs kérdéseket rendezte. Az egyes belső működési kérdésekről szóló elnöki utasítás a támogatási tevékenység célrendszerét, a támogatásokkal kapcsolatos hatásköröket, a bizottságok személyi összetételét, döntéshozatali rendjét és beszámolási kötelezettségét szabályozta, és kijelölte a titkári, pénzügyi és adminisztrációs feladatokat ellátó szervezeti egységet. Az Ismeretterjesztési és Támogatási Bizottság (ITB) ügyrendje részletesen leírta a bizottság jogállását, összetételét, jog- és hatáskörét, a bizottsági ülések rendjét és az ülésekről készülő jegyzőkönyvek tartalmát, a döntések előkészítését, a támogatási alapelveket, a bizottság határozatairól szóló tájékoztatási kötelezettséget, valamint a titkársági feladatokat. Az ITB ügyrendjének függelékét alkotó támogatási kézikönyv meghatározta a támogatási kérelmek benyújtásával kapcsolatos részletes követelményeket, a bizottsági döntések előkészítésénél figyelembe veendő szempontokat (külön kitérve a monetáris finanszírozás tilalmának érvényesítésére), a támogatási szerződés előkészítési feladatait, a támogatás felhasználásáról készítendő pénzügyi elszámolás és szakmai beszámoló elkészítésével és elfogadásával kapcsolatos előírásokat, valamint

⁶ Lásd: <https://www.mnb.hu/letoltes/tamogatasi-jelentes-vegleges-anonim.pdf>

⁷ A mintavétel az egyes támogatási jogcímenek stratégiai együttműködési megállapodás alapján és eseti kérelemre nyújtott támogatásokból a támogatási összegek nagysága alapján képzett rétegekből történt véletlenszerű kiválasztással. Az így kiválasztott 62 db-os (15,4%-os) statisztikai minta a jellemzőiknek megfelelően reprezentálta a 2010-2016. évi támogatásokat.

⁸ a Pénzügyi Fogyasztóvédelmi Központ által működtetett támogatási rendszer

⁹ Az MNB 2014. és 2015. évről szóló üzleti jelentése és beszámolója elfogadásáról hozott 58/2015. (XI. 24.) OGY határozat és 6/2017. (III. 10.) OGY határozat.

a támogatási célú kifizetések nyilvánosságra hozatalának rendjét.

A 2014-2016. években az MNB számos „stratégiai együttműködési megállapodást” kötött. Ezek többségének előkészítése, döntési és lebonyolítási folyamata nem a hatályos elnöki utasításban a támogatásokra vonatkozó eljárási szabályok szerint történt. Az ITB 2014 januárja óta rendelkezik ügyrenddel, amit 2015 májusáig maga hagyott jóvá, ezt követően az igazgatóság szentesítette. Egyes hatásköri előírások a 2014. március és 2016. szeptember közötti időszakban nem voltak összhangban az „egyes belső működési kérdésekről” szóló elnöki utasításban, valamint az igazgatóság ügyrendjében foglaltakkal. A belső szabályok közötti ellentmondásokat „az egyes belső működési kérdésekről” szóló elnöki utasítás és az ITB ügyrendjének módosítása szüntette meg.

Az MNB támogatási tevékenységének belső szabályozása 2016 végén a feladat- és hatásköröket, felelősséget világosan meghatározta, a követelményekre és a teendőkre vonatkozóan kellően részletes előírásokat tartalmaz.

A támogatás filozófiája, pénzügyi kerete és összetétele

Társadalmi felelősségvállalás

A 2008 és 2013 közötti időszakban a Köztudatos jegybank néven futó, 2008-ban jóváhagyott társadalmi felelősségvállalási stratégia arra helyezte a hangsúlyt, hogy a szervezet a működése során figyelemmel legyen tevékenységének társadalmi, szélesebb értelemben vett gazdasági, valamint környezeti hatásaira. Stratégiai célá vált a lakosság pénzügyi kultúrájának fejlesztése, aminek a megvalósításához az MNB a saját programok mellett különféle – pénzügyi ismeretterjesztést szolgáló – rendezvények, kiadványok, valamint alapítványok, hazai és külföldi szakmai szervezetek számára folyósított támogatást. 2010-2013 között évente 204-266 millió forintot adott a kedvezményezetteknek.

A 2013 decemberében jóváhagyott társadalmi felelősségvállalási stratégiája szerint a jegybank a Pallas Athéné Közgondolkodási Programja – elsősorban alapítványai útján történő – megvalósítása mellett közvetlenül is szerepet kíván vállalni az értékteremtésben, a nemzeti értékek, a szellemi és kulturális örökség megőrzésében, az értékek közvetítésében. Karitatív célú adományozással és önkéntes tevékenységgel

pedig hozzá kíván járulni a közösségépítéshez, a hátrányos helyzetű emberek és csoportok életminőségének, esélyegyenlőségének javításához, valamint a rendkívüli élethelyzetek okozta nehézségek enyhítéséhez.

Pénzügyi keretek

A CSR-stratégiában célként megjelölt értékteremtésre, értékmegőrzésre, kultúra-támogatásra a törvényi előírások a bírságbevételekből nem biztosítanak lehetőséget. A hatályos jegybanki törvény nem zárja ki azt, hogy a 170. § (3) bekezdésében meghatározott támogatási lehetőségek kihasználása érdekében szükséges ráfordítások köre más forrásokból bővíthető legyen. Ez a körülmény – a rendelkezésre álló dokumentumok szerint – az MNB számára nem vetett fel problémát, ezért az igazgatóság úgy döntött, hogy társadalmi felelősségvállalási stratégiája megvalósításának finanszírozására további anyagi forrást is igénybe vesz. Az éves bírságbevételek és a támogatásokra fordítható pénzügyi keretek viszonyát ugyanakkor nem tisztázta.

5. számú táblázat			
Bírságbevételek és támogatások			
(millió Ft)			
Megnevezés	2014	2015	2016
Éves bírság-bevétel ¹⁰	2 425,2	1 122,3	1 351,7
Összes kifizetett támogatás	2 589,5	2 585,3	2 392,3
Ebből: törvényben nevesített támogatásra fordítva	1 465,7	1 474,2	1 101,7

A 2014-2016. évekre vonatkozóan az igazgatóság egy 2013. szeptemberi határozatában a társadalmi felelősségvállalási program éves támogatási keretét évi 600 millió Ft-ban, három évre 1,8 milliárd Ft-ban határozta meg. Ezzel egyidejűleg meg nem nevezett támogatási célokra a 2014. évi működési költségterv 5%-ának megfelelő összeget állapított meg¹¹. A következő két évben az 5%-os arányú pénzügyi keretet a vonatkozó igazgatósági határozatok¹² már a társadalmi felelősségvállalási stratégia forrásaként jelölték meg. A keretösszeg mértékét a költségterv módosítása esetén – a módosított költségvetés alapján számolva – változtatták. Az igazgatóság év közben – figyelmen kívül hagyva saját határozatait – a támogatási keret ettől független emeléséről is

¹⁰ Forrás: az igazgatóság 2015. február 25-i, 2016. február 24-i és 2017. február 23-i ülésére készített jelentések.

¹¹ Az igazgatóság 12/2013. (09. 30.) számú határozata.

¹² Az igazgatóság 291/2014. (12. 15.) számú és 282/2015. (12. 15.) számú határozata.

rendelkezett; két alkalommal az Értéktár program pénzügyi keretéből történő átcsoportosítással¹³, háromszor a pénzügyi forrás megjelölése nélkül¹⁴. 2014-ben a bírságbevételek felhasználásáról külön határozatban is intézkedett¹⁵.

6. számú táblázat			
Az igazgatóság által meghatározott támogatási keret és túllépése			
<i>(millió Ft)</i>			
Megnevezés	2014	2015	2016
5 %-os támogatási keret ²	1 733,3	1 910,5	2 039,7
Az 5%-os keret túllépése	854,6	674,8	352,7
Igazgatósági keretemelés	950,0	1 019,0	650,0

2014-től az MNB ugyancsak a CSR filozófiájára alapozta támogatási stratégiáját, de azt a korábbi időszakhoz képest egy nagyságrenddel nagyobb pénzügyi forrásokat igénybe vevő, összegében és arányaiban is lényegesen markánsabb mecénási szerepvállalással valósította meg a kulturális, az egészségügyi, továbbá a hátrányos helyzetű csoportok és más karitatív, jóléti tevékenységek támogatása terén.

A támogatások összetétele

Az MNB 2013-ban és 2014-ben hat Pallas Athéné alapítványának 247 milliárd Ft pénzbeli alapítói vagyont és 2,4 milliárd Ft ingatlanvagyonát adott át. A pénzbeli hozzájárulást 2015-ben és 2016-ban további 12,6 milliárd Ft-tal kiegészítette. A társadalmi felelősségvállalási stratégia megvalósítására – 2014-től kezdődően – ezen felül a működési költségterv 5%-ának megfelelő pénzügyi keretet hagyott jóvá. Közvetlen pénzbeli támogatás formájában – képzési és pénzügyi ismeretterjesztési, kulturális, valamint jóléti és karitatív célokra – az utóbbi három évben évente 2,4-2,6 milliárd forintot költött, egy nagyságrenddel meghaladva ezzel a 2013 előtti szintet.

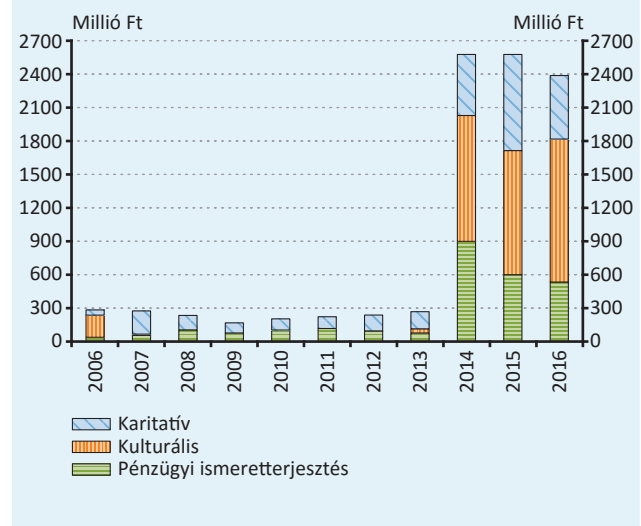
A 2010-2012. években a jegybankszakmai területen a támogatások a tudományos szervezetek, közgazdasági tartalmú kiadványok, folyóiratok, szakkollégiumok, konferenciák és egyéb rendezvények finanszírozását célozták. A 2010-2012. évi támogatások nagyjából fele-fele arányban oszlottak meg a jegybankszakmai és a pénzügyi ismeretterjesztési célok között. Ezek súlya a vizsgált időszakot megelőzően – a 2006.

évi 13 %-ról – fokozatosan nőtt a 2010. évi 50 %-ra, összege pedig közel háromszorosára emelkedett. 2013-ban az e célokra fordított támogatások aránya 30% körüli szintre csökkent. A társadalmi egyenlőség elősegítése jegyében jóléti, karitatív célokra a 2010-2011. évi támogatások felét, 2012-2013-ban ennél is nagyobb arányát fordította.

A 2008. évi stratégiában a kulturális értékek védelme és gyarapítása nem jelent meg, és az MNB 2009-től 2013 közepéig – a Magyar Nemzeti Múzeumnak átadott érmeiken túl – nem is juttatott pénzeszközt a kultúra támogatására. A mecénási szerep 2013. második félévétől jelent meg ismét a jegybank támogatási rendszerében, gyakorlatilag a képzési, pénzügyi ismeretterjesztési célú támogatások rovására. A 2013. augusztus és október hónapokban született döntések ugyanakkor e támogatásokat karitatív célúnak tüntették fel, mivel az MNB 2013 őszén hatályos támogatási elvei a kulturális célú adományozásra nem adtak lehetőséget.

A stratégiai célrendszerben végrehajtott hangsúlyeltolódás, a mecénási szerepkör előtérbe helyezése a támogatási jogcímek egymáshoz viszonyított arányát gyökeresen átrendezte, a megvalósításhoz rendelt pénzügyi források nagyságrenddel történt megemlése az egyes támogatási jogcímek pénzügyi kereteit többszörösére növelte.

A Magyar Nemzeti Bank által nyújtott folyó támogatások a 2006–2016. években

A képzési, pénzügyi ismeretterjesztési célú támogatások a korábbi évek 100 millió Ft körüli szintjéről 500 millió Ft-ot meghaladó szintre nőttek, 40-50%-os részesedésük mégis

¹³ Az igazgatóság 30/2015. (02. 25.) számú és 176/2016. (09. 27.) számú határozata.

¹⁴ Az igazgatóság 290/2014. (12. 15.) számú, 222/2015. (09. 29.) számú és 282/2015. (12. 15.) számú határozata.

¹⁵ Az igazgatóság 104/2014. (05. 14.) számú határozata.

¹⁶ Az MNB éves jelentéseiben "módosított működési költségterv" megnevezésű adatokkal számolva.

22-35%-ra esett vissza. A jóléti, karitatív célú támogatások 560-ról 2015-ben már 870 millió Ft fölé emelkedtek, de arányuk valamelyest mégis csökkent. 2014-ben az összes támogatás a korábbi időszakhoz képest egy nagyságrenddel emelkedett, amit alapvetően a kulturális célú juttatások robbanás-szerű megnövelése idézett elő. Az MNB támogatási rendszerén belül – az új értelmezést kapott CSR bázisán – ugyanis értékteremtés, értékmegőrzés címén a megelőző

évekhez képest új elemként jelent meg a kultúra-támogatás, ami az évi 1 milliárd Ft fölötti összegével meghatározóvá vált. A 2014-2016. évi támogatások mintegy fele erre a területre irányult, azokból már 2014-ben 27 szervezet részesült, számuk a következő évben még emelkedett. A pénzügyi ismeretterjesztési és karitatív jogcím esetében is többszörösére nőtt a támogatott szervezetek és események száma, bővült a támogatások tartalma is.

7. számú táblázat

A kedvezményezett szervezetek számának (a támogatások összegének) alakulása

Megnevezés	Jegybankszakmai, pügyi ismeretterjesztési célú juttatásban részesült	Kulturális célú juttatásban részesült	Jóléti, karitatív célú juttatásban részesült	Összesen (millió Ft)
2006	25 (39)	21 (196)	7 (53)	53 (288)
2010	31 (103)	-	4 (101)	35 (204)
2013	22 (77)	7 (38)	9 (124)	38 (239)
2014	29 (905)	27 (1 124)	34 (560)	90 (2 589)
2015	18 (601)	31 (1 111)	31 (872)	80 (2 585)
2016	47 (537)	25 (1 291)	30 (564)	102 (2 392)

A támogatási rendszert 2014-ig az eseti támogatások jellemezték. Pályázati rendszert az MNB csak konferenciák rendezése és a felsőoktatási szakkollégiumok körében, 2016-tól az ún. Kiválósági Ösztöndíj program keretében működtetett. Ezt a modellt 2014-től a három évre szóló, ún. stratégiai partneri és a jellemzően két évre szóló szerződéses kapcsolatok egészítették ki, amelyek a támogatási lehetőségek növekvő hányadát kötötték le. Az elkötelezettség mértéke a középtávon biztos pénzügyi forrásra számító kedvezményezettek számára kockázatot jelenthet.

A támogatások nagysága az utóbbi években – mind azok összegét és arányát, mind a rendszeresen támogatottak körét és tevékenységét tekintve – korábban nem tapasztalt méreteket öltött. A stratégiai megállapodásokkal nőtt a rendszeresen kedvezményezett szervezetek száma.

A kérelmek elbírálása, a szerződések szabályszerűsége

A 2010-2016. években az MNB társadalmi felelősségvállalási stratégiáinak megvalósításához kapcsolódó támogatási keretek felett rendelkező bizottságok a szabályozott eljárási rendnek megfelelően döntöttek a támogatási kérelmek elfogadásáról vagy elutasításáról. Döntéseiket a bizottsági ülésen – esetenként ülésen kívüli írásbeli szavazással – többnyire egyhangúan hozták meg, és – a Tudományos bizottság kivételével – a bizottsági ülésről készített jegyzőkönyvben rögzítették. A Tudományos bizottság a döntéseit – gyakran részletes indokolással ellátott – határozatok formájában

foglalta írásba. A szakmai vagy pénzügyi szempontból hiányos kérelmek elbírálását a bizottságok felfüggesztették, és csak a hiánypótlást követően döntöttek róluk. A bizottsági döntések motívumai a 2010-2012. években és 2013. február végéig a Tudományos bizottság tekintetében – mind az elfogadó, mind az elutasító határozatok esetében – a határozatok részletes indokolásának köszönhetően jól rekonstruálhatók voltak. A Támogatási bizottság – táblázatszerűen készített – jegyzőkönyvei viszont az indoklást csak egy-egy tőmondatban rögzítették. A két bizottság összevonásával 2013 augusztusában létrehozott ITB testületi működése a bizottsági ülésekről készített jegyzőkönyvek alapján jól nyomon követhető.

A magánszemélyektől érkezett adományozási kérések áthelyezésénél a bizottság következetesen járt el. A szervezetek karitatív, pénzügyi ismeretterjesztési vagy kulturális célú támogatási kérelmei befogadásának vagy valamely alapítványhoz továbbításának döntési gyakorlata viszont nem volt átlátható. Az e döntéseknél alkalmazott szempontok a dokumentumokból nem voltak megismerhetők, mert a jegyzőkönyvek a döntések indokait nem tartalmazták. E gyakorlat a támogatási rendszerben ellentmondásokhoz és a jegybanki alapítványokkal való átfedésekhez vezetett.

Az ITB a beérkezett támogatási kérelmek több mint felét, az elbírált kérelmek kétharmadát utasította el. A támogatási kérelmek elbírálásának eredményeként született valamennyi bizottsági döntést javaslatként fogalmazták meg. A hatáskörök tisztázását és az ügyrend 2016. szeptemberi módosítását

követően a 30 millió Ft alatti kérelmek esetében a döntési jogot az ITB már saját hatáskörben gyakorolta. Az igazgatóság egyebekben minden korábbi bizottsági javaslatot jóváhagyott.

Az éves támogatási keretek jelentős hányadát, 2016-ban már több mint felét (56%-át) lekötő stratégiai együttműködési megállapodások kedvezményezettjeinek többsége egy 2013. decemberi igazgatósági határozat¹⁷ alapján került a stratégiai partnerek közé. Ezt a javaslatot – a rendelkezésre bocsátott dokumentumok szerint – az ITB nem tárgyalta, támogatási kérelmek nem kapcsolódtak hozzá, következésképpen nem lehet tudni, hogy a stratégiai partnerként feltüntetett 20 szervezetet milyen szempontok és indokok alapján választotta ki az igazgatóság. Nem volt írásos nyoma annak sem, hogy az igazgatósági határozatot kezdeményező előterjesztést a Jogi igazgatóság véleményezte volna. Így fordulhatott elő, hogy a határozat alapján olyan – nagy összegű – stratégiai megállapodásokat és támogatási szerződéseket is kötöttek, amelyek szerint a támogatások a monetáris finanszírozás tilalmába ütköztek. (A hibát 2016-ban kezdték el orvosolni.)

A támogatási kérelmek kezelésének és a kedvezményezettekkel történő szerződések kötésének áttekinthetősége összességében javuló tendenciát mutat. A támogatási döntések okai és a támogatási kérelmek alapítványok felé továbbításának indokai jellemzően nem voltak átláthatók.

A kedvezményezettek elszámolása és jegybanki elszámoltatása

A 2010-2016. évekre vonatkozóan a kedvezményezettek pénzügyi elszámolása és az azt megalapozó dokumentáció 10%-ot meghaladó arányban hiányzott. A 2010-2012. évi támogatások esetében a szakmai beszámolók több mint negyede (27,8%) nem állt rendelkezésre. A teljes ellenőrzött időszakban az elszámoltatás során keletkezett iratok (pl. üzenetváltás, felszólítás, az elszámoltatás eredményéről szóló tájékoztatás) közül a Koordinációs főosztály egyet sem, a Kommunikációs és ismeretterjesztési igazgatóság is csak egy csekklistát¹⁸ adott át ellenőrzésünknek. Releváns dokumentumok hiányában az elszámoltatást végzők (2013. július 1-ig a Kommunikáció, ezt követően a Kommunikációs és ismeretterjesztési igazgatóság munkatársai) nagyvonalúan jártak el. A pénzügyi elszámolások további 10%-ánál az ellenőrizhetőség feltételei nem voltak biztosítottak, mert például az elszámoláshoz csatolt számlák műszaki tartalma a megrendelések vagy szerződések hiányában nem volt

azonosítható; különböző események és a velük kapcsolatos bizonylatok nem voltak párosíthatók; a mellékelt bizonylatok egy része olvashatatlan fénymásolat volt. Az elszámoltatás korrektsége ezekben az esetekben is erősen kétségbe vonható. (Legalább minden ötödik esetben hiányzik a szoros elszámoltatás.)

A szakmai beszámolók szerint a támogatott szervezetek egy része (11 %) kisebb-nagyobb mértékben eltért a szerződésben meghatározott céloktól. Voltak olyan beszámolók, amelyek alapján a szerződésekben rögzített cél(ok) teljesítése nem ítéltető meg. A céloktól való eltérés a 2013 utáni támogatások körében volt nagyobb mértékű. Magasabb (14,5%-os) arányú eltérés a támogatási összegek pénzügyi felhasználásánál volt tapasztalható, amit az elszámoltatást végzők (2013. július 1-ig a Kommunikáció, ezt követően a Kommunikációs és ismeretterjesztési igazgatóság munkatársai) elfogadták anélkül, hogy az egyes támogatási célokra vagy költségnemekre meghatározott összegek átcsoportosítása érdekében a szerződést módosították volna. (Ezen a téren a 2013 előtti elszámoltatási gyakorlat volt elnézőbb.)

Az igazgatóság és az ITB tagjai rendszeres, negyedéves gyakoriságú tájékoztatást kaptak a társadalmi felelősségvállalási programhoz kapcsolódó támogatási keret pénzügyi felhasználásáról. Az ITB éves beszámolója a pénzügyi vonatkozásokra korlátozódott. A támogatási célok tényleges teljesítéséről és a teljesített célok társadalmi hasznáról nem készült tematikus összesítés, erre igény sem mutatkozott az MNB igazgatósága részéről.

A 2015 szeptemberétől alkalmazott szerződés-sablon szerint a szakmai beszámoló keretében a támogatási céllal összhangban röviden be kell bemutatni, hogy milyen pozitív hozadéka volt a támogatásnak a támogatott tevékenységére, valamint milyen ösztársadalmi haszna volt a támogatás felhasználásának.

A pénzügyi elszámolások jellemzően a támogatás összegénél magasabb pénzügyi teljesítésről adtak számot. Azokban az esetekben, amikor maradvány keletkezett, a kedvezményezettek fele önként visszafizette a fel nem használt támogatást. A másik felénél azonban – a rendelkezésre álló iratok és számviteli adatok alapján – nem volt megállapítható, hogy mi lett – az egyébként nem jelentős összegű – maradványok sorsa.

A közpénzekkel történő elszámoltatás szemlélete, módszerei nem javultak. A támogatási szerződések teljesítéséről

¹⁷ Az igazgatóság 197/2013. (12. 23.) számú határozata.

¹⁸ A csekklista az elszámoltatásnál alkalmazandó szempontokat tartalmazó kérdéssor, amire az elszámoltatást végzőnek pozitív válaszokat kell adnia ahhoz, hogy az elszámolást megfelelőnek értékelje.

szóló szakmai beszámolók és pénzügyi elszámolások valódiságára, értékelésük, megítélésük szakszerűségére irányuló tesztelés nem adott megnyugtató eredményt.¹⁹ A közpénzek kezelésének alapvető követelménye az átláthatóság és az elszámoltathatóság. A támogatási folyamat leggyengébb láncszeme az elszámoltatás, ezért az MNB gazdálkodásának hatékonysága e téren számottevő javításra szorul.

Javaslatok

Az MNB igazgatóságának

1. Vizsgálja felül a társadalmi felelősségvállalási stratégia megvalósítása keretében nyújtott támogatások mértékére és kiterjedtségére vonatkozó álláspontját, és a jegybankok tényleges nemzetközi gyakorlatához igazodva, csökkentse a támogatásra szánt pénzügyi keret mértékét. A csökkentést elsősorban a kulturális és a karitatív célú támogatások területén hajtsa végre.
2. Határozza meg a bírságbevételek és a működési költségterv arányában számított támogatási keret egymáshoz való viszonyát. Az éves szinten meghatározott támogatási lehetőséget tekintse magára nézve is korlátozó tényezőnek.
3. A támogatási rendszer eredményességének fokozottabb figyelemmel kísérése céljából intézkedjen a támogatások jegybankszakmai, társadalmi hatását számba vevő, legalább éves gyakoriságú értékelés elvégzéséről.

Az Ismeretterjesztési és Támogatási Bizottságnak

1. A bizottsági döntéshozatal átláthatóságának biztosítása érdekében gondoskodjon arról, hogy a támogatási kérelmek elbírálásánál alkalmazott szempontok, különösen a támogatási elveknek való megfelelés a bizottsági ülésekről készülő jegyzőkönyvekben rögzítésre kerüljön.
2. Járjon el következetesen a támogatási kérelmek saját hatáskörben történő elbírálása és az MNB alapítványoknak történő átadása eseteiben. A kérelmek átadásának okai jelenjenek meg a bizottsági ülések jegyzőkönyveiben.

A kommunikációért és ismeretterjesztésért felelős ügyvezető igazgatónak

1. Gondoskodjon arról, hogy a kedvezményezettek elszámoltatása maradéktalanul megfeleljen a szerződés szerinti és az ITB ügyrendjében meghatározott követelményeknek.

2. Biztosítsa, hogy a kedvezményezettek szakmai beszámolója és pénzügyi elszámolása, valamint az MNB részéről történő elszámoltatása során keletkezett iratok és más dokumentumok hiánytalanul, ellenőrizhető módon megőrzésre és archiválásra kerüljenek.

2.1.3 A Magyar Nemzeti Bank Etikai Kódexével összefüggésben kezdeményezett vizsgálat

A vizsgálat előzményei

A Felügyelőbizottság 2016-4/XIV. számú határozata alapján Dr. Szényei Gábor András 2016 folyamán vizsgálatot vezetett a Bank belső működési kockázatkezelésére vonatkozóan.

A vizsgálat során kézzelfoghatóvá vált, hogy – akár a legnagyobb jogszakmai körültekintéssel is elkészített – közvetlen, direktívában megjelenő elvi szintű, majd pontosan lefektetésre került részletező szabályozások kiegészülni és elmozdulni látszanak az általános erkölcsi elvek kinyilvánításnak igénye/szükségességére felé. A 2007–2008. évi válság figyelem felhívását követően ezt az elmozdulási igényt az Európai Központi Bank, az OECD, és más globális pénzügyi szervezetek és egyes jegybankok (ld. az angol jegybank etikai kódexe) XXI. század második évtizedében megfogalmazott dekrétumai is hordozzák azzal, hogy a bennük foglalt magatartási és viselkedési előírások követéséhez erős támaszt látnak pl. a preambulumi szöveggörnyezetben megjelenő általános módú ethoszban.

Mindezek alapján Dr. Szényei Gábor András indokoltan látta annak megvizsgálását, hogy a Magyar Nemzeti Bank az etikai kódexében és – értelemszerűen – az ahhoz szervesen kapcsolódó szabályozásaiban követi-e ezt a kizárólag jogtechnokrata szabályozásból való elmozdulást az erkölcsi irányába, és az érintett normatív dokumentumokban miként kerül közvetítésre az általános ethoszi üzenet.

Ennek érdekében a kockázatkezelési vizsgálat záródokumentumában javaslatot tett az MNB etikai kódexének felülvizsgálatára, illetve határozati javaslattal élt az FB felé a Magyar Nemzeti Bank Etikai kódexével összefüggő vizsgálat elrendeléséről, melyet a Felügyelőbizottság 35/2017 (III. 31.) sz. határozatában kezdeményezett, és 88/2017 (IX.29.) sz. határozatában vizsgálati tervét jóváhagyta.

Mint azt a vizsgálatvezető már a működési kockázatkezelés vizsgálata során kifejtette, meggyőződése, hogy a jegybank

¹⁹ A kedvezményezettek elszámoltatásához 2016. szeptember végétől bevezetett csekklista rendszerszerű alkalmazására gyakorlatilag csak 2017-től került sor, amire ez a vizsgálat már nem terjedt ki.

legnagyobb tőkéje, de legnagyobb kockázata is hitele, reputációja.

A Felügyelő Bizottság sajátos legitimitációjából fakadó ellenőrzési joga és kötelessége túlmutat a szabályszerűség vizsgálatának keretén, és ezzel a jegybanki irányítás éthoszána és szabályszerűségének határmezsgéjén végzi feladatát. E körben jelenik meg a jó hírnév és etika témaköréhez kapcsolódóan a jegybanki hitelesség-értékelés, elismertség-értékelés, az irányítási értékek (függetlenség, önzetlenség, elszámoltathatóság, átláthatóság, objektivitás, tisztesség, becsületesség, vezetői képesség), mint származékos értékek.

Erdő Péter bíboros, prímás 2018. január 29-én a Columbia Egyetemen „Vallás és egyház a világi államban” címen tartott előadását a jog és az etika viszonyának taglalása kapcsán, különösen a természetjogias megközelítés jelentőségének elemzéséhez is kapcsolódva ekként zárja: „Már a Genézis könyvében azt olvassuk, hogy a Teremtő látta, hogy mindaz, amit alkotott, igen jó. A zsidó-keresztény örökség tartalmazza azt a meggyőződést, hogy a világmindenség mögött egy személyes és jóindulatú alkotó áll, és hogy ez az Abszolútum kinyilatkoztatta önmagát, hogy kommunikálni akar az emberrel. Mindez pedig túl azon, hogy bizonyos alapvető erkölcsi szemléletet közvetít, ad még valamit, ami talán még ennél is fontosabb. Bizalmat ad egyén és közösség számára. Bizalmat ad abban, hogy bár a saját megismerő képességünk a valóság teljességével nem tart lépést, a számkra szükséges ismeretekhez és felismerésekhez újra és újra eljuthatunk. Megismerésünk gyengesége tehát nem ad okot arra, hogy feladjuk az igazság keresését és a törekvést a valóságnak megfelelő, helyes cselekvésre.”²⁰

Mindezek az általános ethosz gondolatának megjelenését és normatívában tárgyiasulását a keresztényerkölcsiség irányába irányítják. Ez pedig még érzékenyebben előhossa azt az elvi dilemmát, hogy az etikai kódex műfaja egyáltalán alkalmas lehet-e, és ha igen, milyen módon és formában az egy szigorú-etikus létforma 'helyes cselekvés' üzenetének formális intézményesítésére.²¹

Természetesen ezen ontológiai, filozófiai, jogbölcseleti kérdések egy köre jelentősen meghaladja egy jelen felügyelőbizottsági vizsgálati jelentés kereteit, de azok felvetése az elméleti alapvetés kiinduló elemeinek tekintendők. Olyan ethoszi kiindulópontoknak, amely – hivatkozva az Alaptörvény említett téziseire – nem csak az MNB-re, hanem az

egész magyar közszolgálati szférára vonatkozó egységes szemléletű etikai kódex kialakításának lehetőségét is előrevetítik.

A vizsgálat célja

A vizsgálat fő céljával a Felügyelőbizottság annak áttekintését határozta meg, hogy a Magyar Nemzeti Bank etikai szabályozása és működése – összehasonlítva a más jegybankok etikai kódexeiben alkalmazott modellekkel és megoldásokkal is – eleget tesz-e a nemzetközi ajánlásokban megfogalmazott elveknek, igényeknek, továbbá indokolt-e az Etikai Kódex, vagy az azt támogató intézményrendszer felülvizsgálata, modernizálása, és ha igen, milyen kérdésekben. Az előbbieken már felvázolt körülmények, a probléma komplexitásának megragadása és teljességének megláttatása érdekében a vizsgálatvezető emellett a vizsgálati folyamat során az ethos és szabályozás jogfilozófiai összefüggéseire is választ keresett (különös tekintettel ennek a Magyar Nemzeti Bankra vonatkozó aspektusára).

A vizsgálat keretei, módszerek

A vizsgálat 2017. október 4-én indult, az egyes fejezetekhez kapcsolódó adatzárásokra – az Etika az informatikában fejezet kivételével, ahol az aktualitások miatt még 2018. április 09-i információk is felhasználásra kerültek – 2018. január 31-ével került sor.

A Felügyelőbizottság a vizsgálat záródokumentumát 2018. április 17-én tárgyalta.

A belső tanácsadók (MNB FB munkatársai) mellett a téma komplexitása és sokrétűsége a vizsgálat lefolytatásához külső szakértők bevonását is igényelte, akik mindannyian szakterületük kiválóságai, és kompetenciáik (jogfilozófus, banki compliance-szel foglalkozó szakértő, jogi szakértő, IT-tanácsadó) biztosították a vizsgálat scope-ja által megkívánt széleskörű szakterületi lefedettséget. Ennek megfelelően az MNB-től igényelt dokumentumok, adatbekérések elemzése mellett a vizsgálat teljesítéséhez a szakértők az elvárt szakmai minőségű és mélységű munka elvégzése érdekében egyéni kutatómunkát folytattak: saját erőforrásaik felhasználásával kutatásokat, adatgyűjtéseket végeztek (elméleti összefoglaló, best practice, desk research).

²⁰ Magyar Kurír, Katolikus hírportál, 2017. február 1.

²¹ vö. Patsch Ferenc SJ: „A vallások, mint Krisztus kegyelmének struktúrái” c. értekezése elején így fogalmaz: „Az alapkérdés ez: a vallások valóban üdvösség közvetítői követőik számára?” – (Nemzetközi Teológiai Bizottság: A kereszténység és a vallások, Római Dekrétumok VIII., Szent István Társulat, Budapest, 1998., 8.o.

Az MNB részéről a vizsgálatban aktívan a Jogi igazgatóság, a Személyügyi igazgatóság és a Belső ellenőrzési főosztály vett részt.

A vizsgálat eredményei

Általános összefoglaló

A vizsgálat céljainak ismertetésénél már kifejtett indokok alapján a vizsgálat záródokumentuma először magas szinten, jogfilozófiai szempontból foglalja össze az éthosz és szabályozás összefüggéseit, majd részletesen kibontja a vizsgálat scope-jában megfogalmazott témákat:

- alaposan elemzi a nemzetközi szervezetek által kiadott vállalatirányítási ajánlásokat, különös tekintettel a 2008-as pénzügyi válságot követő változásokra,
- az etikus működés intézményrendszerének bemutatásán belül ismerteti az etikai kódex/magatartás kódex közötti különbségeket, a szabályozás szerepét és a compliance alapú működés jellegzetességeit,
- kitér a vállalati kultúra meghatározó szerepére és a lehetséges formáló eszközökre,
- áttekintést ad a központi bankok speciális szerepéről, majd
- kiemelt hangsúlyt helyezve az MNB etikai kódexére
 - egyrészt az EKB irányelvében szereplő szempontok alapján,
 - másrészt azt megvizsgálva, hogy
- mennyiben tekinthetőek az egyes kódexek etikai, és mennyiben magatartási kódexnek;
- deklaratív, vagy kötelező szabályokat megállapító dokumentumokról van-e szó;
- mely témakörök kaptak kiemelt figyelmet; és
- milyen intézményrendszert építettek ki az egyes központi bankok az etikus működés biztosítása érdekében, részletesen összehasonlítja az eurorendszer jegybankjainak etikai kódexeit, és
 - betekintést enged a hazai pénzügyi szféra működését felügyelő hatóságok etikai keretrendszerébe is,
- a kereskedelmi banki legjobb gyakorlatok összefoglalása mellett példák ismertetésével a jövőre vonatkozó nemzetközi iránymutatásokat is felvázolja.

Bár a vizsgálat fókuszát meghaladja a világban zajló technológiai változások, a 4. ipari forradalom és fintech fejlődés okozta informatikai etikai kihívások –jóllehet már ma is rengeteg problémát felvető- mélyreható taglalása, de a témakör sürgető aktualitása miatt a vizsgálat kitér a jövőbeli etikus informatikai működést alapvetően meghatározó globális és MNB-specifikus kérdésekre is.

A vizsgálatban a Felügyelőbizottság 3 határozatot hozott, melyekben

- döntött az ellenőrzések elfogadásáról,
- az MNB részére javasolta intézkedési terv létrehozását a vizsgálat megállapításaira vonatkozóan, és indítványozta, hogy a pénzügyi szektorban példaként szolgáló, a nemzetközi ajánlásoknak szabályaiban és gyakorlati megvalósulásában is megfelelő, integritáson alapuló, a társadalom által elismert, transzparens vezetői elköteleződést mutató, magas presztízsű, tudatos etikus működésű szervezet megteremtése érdekében a szervezet minden területének képviselőivel az MNB kezdjen hozzá proklamált erkölcsi elveivel összefüggésben lévő, azt erősítő, jól felépített etikai célrendszer és tudatosan kapcsolt központi értékek megfogalmazásához, mely alapján lehetővé válik
 - lehetővé válik az erkölcsi értékek és elvek hierarchiájának kibontása,
 - a nemzetközi szervezetek és az EKB által kiadott irányelv szellemének jobban megfelelő és az elvekhez kapcsolódó gyakorlati útmutatást is figyelembe vevő keretrendszer kialakítása
 - az etikai kódex átdolgozása: etikus magatartási elvek mellett konkrét magatartási követelmények megjelenése
 - az etikus működés gyakorlati megvalósulásának tudatosítása, integrálása a napi munkafolyamatokba.

A Felügyelőbizottság javasolta, hogy az MNB Belső ellenőrzése utóvizsgálatot kezdeményezzen 2019-ben abból a célból, hogy a Magyar Nemzeti Bank a létrehozott intézkedési tervben foglaltakat végrehajtsa.

- elfogadta a záródokumentum nyilvánossá tételét.

A vizsgálat megállapításai alapján a vizsgálatvezető az MNB számára 28 megfontolásra ajánlott részletes javaslatot fogalmazott meg, melyek közül 17 már rövidtávon is, jellemzően kis energia ráfordítással is növelheti az eredményességet, de fajsúlyos, koncepcionális ajánlása (11) végigviteléhez hosszútávon megvalósítható, rendszerszerű változásokra/fejlesztésekre van szükség.

A javaslatok a következő szervezeti összetevőket/területeket érintik:

- corporate governance (2)
- szervezeti kultúra (4)
- EKB iránymutatás (1)
- működés (1)
- presztízs, imázs, vezetői példamutatás (1)
- nyilvánosság, kommunikáció (1)
- belső szabályozás (7)
- szervezetfejlesztés (3)
- információbiztonsági szabályozás (8)

A vizsgálatvezető a vizsgálat megállapításai közül összefoglalóan a következőket szeretné hangsúlyosan kiemelni.

Az MNB governance deklarált célja a követendő példa- és értékteremtés, ethosz kialakítás és fenntartás, mely egy belső, természetjogi aspektusú indítatásból fakad. A 2014. májusában elfogadott Alapokmányában részletesen megfogalmazza az MNB küldetését és alapértékeit, illetve a magas szintű elveket a 2014. júniusában kiadott Társadalmi Felelősségvállalási Stratégiájában tovább bontja; az etikus működéshez kapcsolódó kérdéseket – a szervezetek többségéhez hasonlóan – azonban a szabályozásra, azon belül az Etikai kódex területére helyezi.

Az MNB vezetői 2016. július 1-ével módosították a 2014-es etikai kódexet, melyet az EKB 2015-ös irányelvei „Guideline 2015/855 of the European Central Bank of 12 March 2015 laying down the principles of a Eurosystem Ethics Framework”²² és az „ECB: Eurosystem Ethics Framework Implementation Practices, 12 March 2015”²³ c. dokumentumokban foglaltak átültetése indokolt. Újdonságként két előre mutató rendelkezés került be az új kódexbe: az etikai biztos intézménye és a bankon kívüli díjak, elismerések és kitüntetések elfogadásának előzetes engedélyezési kötelezettsége. Az etikai biztos intézménye több szempontból is támogathatja az etikus működést, az engedélyezési kötelezettség pedig pontosan meghatározza a kérelem benyújtásának részleteit. A módosítás a két új témakör mellett öt,

kevésbé jelentős pontot egészített ki, részletezett, azonban az etikai kódexet nem hozták közvetlenül összhangba az Alapokmányban, illetve Társadalmi Felelősségvállalási Stratégiájában kinyilvánított célrendszerrel, a proklamált erkölcsi elvekkel: nem holisztikus szemléletben íródott és így nem adja vissza a nemzeti bank előző két dokumentumában világosan megfogalmazott küldetéstudatát, küldetésnyilatkozatát. A munkavállalókkal szemben elvárt értékek, értékkelvárások megfogalmazása megtörtént, azonban a Bank önmagával szemben támasztott érték követelmény-rendszere, és az aziránt történő vezetői elköteleződés, azaz a bank, mint állami szerv, s mint jó kormányzásban elkötelezett entitás által követett értékek deklarálására nem került sor. Ennek hiányában nincsen mihez kötni a magatartási kódex műfajába sorolható cselekvési mintákat. Az új kódex mintegy egyfajta „munkáltatói egyoldalú jognyilatkozat”: gyakorlatilag a Bank foglalkoztatottjaival szemben elvárt, rájuk vonatkozóan megfogalmazott tömör elv- és magatartási elvárásgyűjtemény, de nem terjed ki a vezetők elköteleződésére és külön a rájuk vonatkozó elvárásmintákra sem.

A vizsgálat során kapott információk alapján jelenleg az etikai kódex intranetes elérhetőségén, az etikai eljárási szabályok kihirdetésén kívül csak az új belépők elektronikus felületen történő tájékoztatása működik, mint az etikus szervezeti kultúra fenntartását támogató humán integritásmenedzsment eszköz. A Bank Etikai Kódexében megfogalmazott általánosan elvárt magatartási szabályok, illetve viselkedési normák megsértésének bejelentését és a kivizsgálás rendjét elnöki utasítás szabályozza, de a 2014-es kódex hatályba lépése óta sem az Etikai Bizottsághoz, sem az etikai biztoshoz (2016-os intézményesítése óta) nem érkezett bejelentés.

Jóllehet, az intézményen belül ma is létező és elismert magas erkölcsi kultúra is hozzájárul a Magyar Nemzeti Bank évtizedek óta fennálló társadalmi presztízséhez, elfogadottságához, a vele szemben tanúsított közbizalom stabilitásához. A határozatban javasolt, az intézmény összes területének bevonásával elindítandó, az etikus működés tudatosítását erősítő folyamat azonban hozzá fogja segíteni a szervezetet, hogy a compliance-alapú magatartási és/vagy etikai kódextól el tudjon jutni az inkább már érték alapú integritásvédelemhez, melyhez már más típusú etikai magatartásirányítás szükséges: miközben természetesen megmaradnak – ott, ahol az szükségesnek mutatkozik – a tilalmak és az előírások is, a szervezet munkavállalóinak magatartás mintáit magasabb fokú, önkéntes érték követés fogja jellemezni.

²² https://www.ecb.europa.eu/ecb/legal/pdf/oj_jol_2015_135_r_0006_en_txt.pdf

²³ https://www.ecb.europa.eu/ecb/legal/pdf/additional_info_final_implementation_practices_eurosystem_ethics_framework_final.pdf

A vizsgálat eredményeinek részletes bemutatása

A nemzetközi szervezetek által kiadott vállalatirányítási (Corporate Governance) ajánlások 2008-as pénzügyi válságot követő változásai

Az ajánlások felülvizsgálatáról

Az egyes nemzetközi szervezetek az utóbbi évtizedben a vállalatirányításra vonatkozó elveiket és ajánlásait szinte teljes körűen felülvizsgálták. A különböző szervezetek által kiadott iránymutatások alaposan körüljárják az egyes érzékeny területeket, és egymással összhangban határozták meg a legfontosabb konzekvenciákat és az abból következő ajánlásait.

Az ajánlások között szerepelnek olyanok, amelyek csak egy-egy aspektusát tárgyalják a vállalatirányítási követelményeknek, és létrejöttek a teljes témakörre vonatkozó, átfogó dokumentumok is. Léteznek továbbá általános (erre példa az OECD), és szektor-specifikus ajánlások (például a Bázeli Bankfelügyeleti Bizottság, az EBA, vagy a Financial Stability Board által jegyzett dokumentumok).

A vizsgálat során végzett elemzésben elsősorban a legfontosabb generális, azaz teljes vállalatirányítási rendszere kiterjedő alapelv-gyűjteményeket vettük sorra, kiemelt figyelmet fordítva a pénzügyi szektorra irányadó sztenderdekre. Ezek mellett egy speciális dokumentumot vizsgáltunk meg: a banki működés és kultúra kívánatos elemeit összefoglaló Group of Thirty által kiadott ajánlást. Ennek a reformokat szorgalmazó ajánlásnak a jelentőségét az adja meg, hogy ez kapcsolódik legszorosabban a vállalatirányítási témák közül a vizsgálat szempontjából legfontosabb etikus működés elemzéséhez, és nem mellékesen illeszkedik a vállalati kultúra jelentőségét felismerő és hangsúlyozó legújabb trendbe.

EBA: A felelős belső irányításról szóló iránymutatás²⁴

A szektor-specifikus iránymutatások közé tartozik az Európai Bankhatóság (EBA) által kiadott általános jellegű, felelős belső irányításról szóló 2011-es ajánlás, melynek felülvizsgálata a 2013/36/EU (CRD IV.) Irányelv 74. szakasza alapján kezdődött el. Ez a szakasz adja meg ugyanis a felhatalmazást az EBA részére, hogy az Európai Unión belül a vállalatirányítási folyamatok és mechanizmusok területén további harmonizációt valósítson meg. Az iránymutatás részletesen tárgyalja

azokat a témaköröket, amelyeket az OECD és a BCBS ajánlásai is sorra vesznek; felülvizsgálatának indokai között kifejezetten szerepel is a két ajánlás megújítása. Az iránymutatás 2018 közepétől a követendő szabályrendszer részévé válik, így egyrészt más szerepet tölt majd be a vállalatirányítási rendszerek formálásában, mint az alább részletesen ismertetett ajánlások, másrészt tartalmában nem hoz újdonságokat, emiatt a dokumentum részletes ismertetésére a vizsgálat során tértünk ki.

G20/OECD Vállalatirányítási Elvek (Principles of Corporate Governance)

A Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) vállalatirányítási elvei (OECD Principles of Corporate Governance) 1999-es megjelenésük óta központi szerepet látnak el, és viszonyítási alapul szolgálnak a jogalkotók, döntéshozók és más nemzetközi szervezetek számára. A 2004-ben véghezvitt megújítás után 2014-2015 között történt meg az elvek második felülvizsgálata, mely során a 2004-es verzióból kiindulva, az ott kiemelt értékeket megerősítve építették be a dokumentumba az azóta szükségessé vált változásokat.

Az OECD 2009-ben, „Vállalatirányítás és a pénzügyi válság” címmel végzett elemzése azt állapította meg, hogy a korábbi, azaz a 2004-es Alapelvek is megfelelő alapot teremtettek arra, hogy ezek a területek is jól működjenek; a hiányosságok elsősorban annak tudhatóak be, hogy a már kialakított sztenderdek implementálása sok helyen csak részben történt meg. A vizsgálat azonban emellett négy felülvizsgálandó témakört is azonosított: a *vezetői javadalmazás* és a *kockázatkezelés* terén tapasztalt hiányosságok mellett kiemelten kezelendőnek találta az *egyes testületek, különösen az igazgatóságok és bizottságaik gyakorlati működését* és a *részvényesi jogok gyakorlásának területét*. A legújabb, 2015-ös kiadás²⁵ egy széles körű konzultáció után a korábbi alapelvek mellé tehát néhány újat is beemelt, a régiék közül pedig többet pontosított, vagy kiemelt jelentőséggel ruházott fel.

Az említett témaköröket részletesebben is megvizsgálva látható a válság egyik legfontosabb tanulsága: a legfontosabb vállalatirányítási alapelvek, szabályok már a válság előtt rendelkezésre álltak, azonban ez nem volt elegendő a káros üzleti gyakorlatok megakadályozásához. Az alapelvek önmagukban nem állnak meg, szükséges az, hogy a háttérben a szereplőkben és ezen keresztül a szervezetekben is meg

²⁴ EBA: Guidelines on internal governance under Directive 2013/36/EU, EBA/GL/2017/11 26. September 2017. Elérhető az interneten: <https://www.eba.europa.eu/documents/10180/1972987/Final+Guidelines+on+Internal+Governance+%28EBA-GL-2017-11%29.pdf/eb859955-614a-4afb-bdcd-aaa664994889> (2018. 01.09.)

²⁵ OECD(2015): G20/OECD Principles of Corporate Governance, OECD Publishing, Paris. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264236882-en> (2018.01.09.)

legyen az igény az etikus működésre. A pénzügyi válság ki-robbanásának²⁶ az egyik legfontosabb oka az üzleti etika háttérbe szorítása volt.

/ BCBS (BIS): A bankokra irányadó vállalatirányítási alapelvekről szóló iránymutatás²⁷

A Bázeli Bankfelügyeleti Bizottság többek között éppen az OECD Alapelvekre támaszkodva, azzal megközelítőleg egy időben vizsgálta felül a bankok számára kiadott vállalatirányítási elveit. A válságból levont alapvető tanulságokat, a bankok és felügyeletek kívánatos teendőit a Bizottság már 2010-ben összefoglalta a vállalatirányítás javítását célzó alapelv gyűjteményében²⁸ és az ezt követő időszakban kedvező változásokat is tapasztalt a tagországokban. A bankok késznek mutatkoztak a vállalatirányítás központi elemeinek megerősítésére: az igazgatóságok hatékonyabban felügyelték a banki működést, erősítették a kockázatkezelési és az egyes ellenőrzési funkciók, a belső ellenőrzés és a compliance szerepét. A felügyeleti hatóságok is több eszközt vetettek be a vállalatirányítás szabályozására és felügyeletére: felülvizsgálták meglévő szabályait és iránymutatásait, gyakrabban konzultáltak a bankok vezetésével, és vizsgálni kezdték az igazgatóság rendelkezésére bocsátott belső információk pontosságát és hasznosságát.

A felülvizsgálat elsődleges célja az volt, hogy kifejezetten megerősítse a vezető testületek felügyeleti és kockázatkezeléssel kapcsolatos felelősségét, ezen belül is hangsúlyt kívánt helyezni a kockázatkezelés egyes kulcsterületeire, a kockázatkezelési kultúrára, vagy éppen a kockázatviselési hajlandóság szerepére. Az „Iránymutatásban” különös szerepet kapnak az egyes kontroll funkciók, valamint a bankokon belüli fékek és egyensúlyok rendszerének erősítése.

Figyelembe véve az egyes jogrendszerek különbözőségeit is, az „Iránymutatás” tizenhárom alapelvet határoz meg, melyeket a vállalatirányítási különbözőségektől függetlenül alkalmazni javasol a bankok – kifejezetten beleértve ebbe a körbe az állami tulajdonban álló, vagy állami támogatással működő bankokat is – számára. Ezek közül a vizsgálat során azokat az alapelveket tárgyaljuk részletesebben, amelyek az etikus működés szempontjából kiemelkedő fontosságúak lehetnek.

Financial Stability Board (FSB): A köteleességszegési kockázatok csökkentése érdekében a vállalatirányítási keretek erősítésére tett gyakorlati lépések²⁹ és a vállalatirányításról készített tematikus szakértői értékelés³⁰

Az FSB 2017 tavaszán két, a vállalatirányítás szempontjából lényeges dokumentumot is megjelentetett. Az egyik, a gyakorlati lépések leltára a legjobb gyakorlatokat összefoglaló dokumentum: ismerteti a nemzetközi szervezetek, nemzeti hatóságok, iparági szövetségek és egyes nagyvállalatok által a közelmúltban tett mindazon erőfeszítéseket, amelyek arra irányultak, hogy a vállalatirányítás eszköztárával csökkenthetőek legyenek a csalárd vállalati viselkedésből fakadó kockázatok. Az FSB anyaga tehát nagy segítséget nyújthat az előzőekben tárgyalt két ajánlásnak megfelelő gyakorlat kialakításában.

A másik, közelmúltban kiadott FSB dokumentum az előzőekben vázolt előírások, azok közül is elsősorban az OECD Alapelvek érvényesülését vizsgálja az FSB tagországainak pénzügyi intézményeinél. A vállalatirányításra fókuszáló értékelés teljes képet kíván nyújtani arról, hogy a kiadott ajánlásokat és sztenderdeket mennyiben sikerült implementálni, sikerült-e a várt eredményeket elérni, és hol vannak az alkalmazás esetleges hiányosságai vagy gyengeségei. A feltárt hiányosságok kiküszöbölésére az FSB természetesen javaslatokat is tesz a dokumentumban, 12 ajánlást fogalmaz meg a tagországok és a nemzetközi szervezetek számára. Ezek közül a jelen vizsgálat szempontjából a vezető testületekre vonatkozó néhány megállapítás volt a legfontosabb.

Összefoglalás

Általánosságban elmondható, hogy a korábban is meglévő, a piacot befolyásoló corporate governance elvárásokon belül (és kívül is) a pénzügyi válság kitörése óta egyre nagyobb hangsúly helyeződik a megfelelő vállalati kultúra kialakítására és támogatására; ezen belül is a bizalom erősítését elősegítő értékek közvetítésére és a munkavállalói viselkedés befolyásolására, vagyis összességében az etikus működés biztosítására. A formális szabályok betartásán túl egyre hangsúlyosabb a szabályok érvényesülésének vizsgálata.

²⁶ Business Ethics and OECD Principles: What can be done to avoid another crisis, remarks by Angel Gurría, OECD Secretary –General, delivered at the EBEF, 2009 <http://www.oecd.org/economy/businessethicsandocdprincipleswhatcanbedonetooavoidanothercrisis.htm> (2018.01.09.)

²⁷ BCBS (2015): Guidelines, Corporate governance principles for banks, July 2015, BIS <https://www.bis.org/bcbs/publ/d328.pdf> (2018.01.09.)

²⁸ BCBS (2010): Principles for enhancing corporate governance, October 2010, BIS <https://www.bis.org/publ/bcbs176.pdf> (2018.01.09.)

²⁹ FSB: Stocktake of efforts to strengthen governance frameworks to mitigate misconduct risks, 23 May, 2017 <http://www.fsb.org/wp-content/uploads/WGGF-Phase-1-report-and-recommendations-for-Phase-2.pdf> (2018.01.09.)

³⁰ FSB: Thematic Review on Corporate Governance, 28 April, 2017 <http://www.fsb.org/wp-content/uploads/Thematic-Review-on-Corporate-Governance.pdf> (2018.01.09.)

Az újonnan megalkotott ajánlások

Ezt az új fókuszot erősítik a „Harmincak Csoportja” (Group of Thirty – G30) által megalkotott, 2010-es évek folyamán publikált ajánlások is.³¹ A csoport három ajánlása foglalkozik kifejezetten a vállalatirányítás különböző aspektusaival, ezek közül az általános, minden fontosabb témakört érintő és a kultúrával foglalkozó riport megállapításai a leginkább relevánsak a vizsgálat szempontjából. A pénzügyi intézmények kormányzása felé³² című ajánlás ugyanúgy a kívánatos változtatásokat foglalja össze, mint a korábban ismertett ajánlások, azonban a dokumentum az eddig megismert ajánlásoknál sokkal gyakorlatiasabb szempontokat kíván figyelembe venni. Ez a riport koncentrálni először kiemelten arra, hogy a szervezetekben milyen viselkedési mintázatokat kellene támogatnunk, és milyen akadályok állhatnak a megfelelő viselkedés útjában. A G30 másik, idevonatkozó, legérdekesebb ajánlásának³³ egyedüli témája a pénzügyi intézmények meglévő és kívánatos vállalati kultúrája, valamint azok az ajánlások, amelyek e kettő különbözőségéből következnek. A vállalati kultúrát érintő témakörök ugyan már korábban, a nemzetközi szervezetek ajánlásai között is megjelentek; ezek az ajánlások azonban elsősorban a vállalati kultúrának csak egy elemére, a kockázati kultúrára koncentráltak. Nyilvánvaló, hogy miért ez a terület volt a legfontosabb a válságot követő időszakban; a vállalati kultúra más oldalai így viszont csak érintőlegesen, alapvető szinten jelentek meg az ajánlásokban.

A válság egyik legfontosabb okaként a legtöbb szakértő a vállalati kultúra hiányosságait azonosította be. Ezek a hiányosságok okolhatóak a közelmúlt botrányainak jó részéért, a bizalom megingásáért, az egész szektor hírnevét ejtett csorbáért. A riport sorra veszi a legfontosabb problémákat és az azokra adott legjobb válaszokat, javaslatokat, hiszen a kihívásokra minden bank keresi a válaszokat és a szektorban sok helyen alkalmaznak már előremutató megoldásokat.

A legtöbb bank mostanra eljutott odáig, hogy meghatározza a cég szempontjából legfontosabb értékeket és viselkedési formákat; felülvizsgálta és kiegészítette a magatartási (etikai) kódexét, azonban a legnehezebb feladat még sok helyen hátravan. Az implementáció, azaz az a folyamat, hogy a céges kultúra a szervezet minden szintjén érthető és követhető

legyen, sok erőfeszítést kíván a vezető testületek részéről, ugyanis – a változások nyomán követése mellett – folyamatos elköteleződést és megerősítést igényel. Ehhez a nehéz feladathoz kíván a G30 segítséget nyújtani azoknak a hatékony eszközöknek a bemutatásával, amelyekkel egyes piaci szereplők már sikereket értek el.

Az etikus működés intézményrendszere

Etikai kódex, magatartási kódex

A pénzügyi szektorban egy etikai kódex megalkotása már alapvető vállalatirányítási követelmény, az előbbieken hivatkozott nemzetközi ajánlások és irányelvek is természetesen veszik a legfontosabb vállalati értékeket bemutató dokumentum meglétét.

Az etikai és a magatartási kódexek között, bár sokszor szinonimaként használjuk a két szót, nem csak a dokumentum hosszában van különbség. Az etikai kódex a döntések meghozatalában ad iránymutatást, a magatartási kódex pedig az etikai kódex elveinek bizonyos szituációkra való „lefordítása”. Míg az előbbi a pozitív értékeket állítja értelemszerűen középpontba, az utóbbi inkább tiltásokkal operál.

Az etikai kódexek vizsgálata néhány alapvető dolgot elmond ugyan az adott intézményről, azonban csupán az etikai kódexek összehasonlításával koránt sem kapnánk megbízható képet az egyes intézmények etikus működéséről. Jobb közelítést adna a kapcsolódó magatartási szabályok, szabályzatok vizsgálata, azonban az elvek érvényesüléséről, az etikus működésről még így is csak nagyon hiányos információk lennének. Szükséges tehát a szabályok mögé is nézni, hiszen a szabályozás nem mindenható eszköz.

Az alapelvek, sztenderdek és a szabályozás szerepe

A pénzügyi szektorban a viselkedés szabályozására a legtöbb területen alkalmas eszköz a jogszabályalkotás vagy a felügyeleti szabályozás. Ezeknek a területeknek közös jellemzője, hogy világosak az elvárások, az elvárt cselekvés egyértelmű és könnyű szankciókat alkalmazni, ha az adott személy, vagy szervezet nem felel meg a szabályoknak. Van azonban olyan részterületek, ahol sok a bizonytalanság vagy hiányoznak a pontos fogalmak, meghatározások.

³¹ Az 1978-ban alapított G30 egy magánkezdeményezésből létrejött, konzultatív non-profit nemzetközi szervezet, mely tagjai a magán- és közszféra magas rangú képviselői és a gazdasági élet elismert tudományos kutatói. A csoport célja a nemzetközi gazdasági és pénzügyi kérdések megértésének elmélyítése, valamint a köz- és magánszektorban hozott döntések nemzetközi hatásainak feltárása. A csoportot saját hitvallása szerint „a múlt ismerete és a széles látókörű, előremutató gondolkodás jellemzi”.

³² The Group of Thirty: Toward Effective Governance of Financial Institutions, 2012 http://group30.org/images/uploads/publications/G30_TowardEffectiveGovernance.pdf (2018.01.09.)

³³ The Group of Thirty: Banking Conduct and Culture : A Call for Sustained and Comprehensive Reform, Group of Thirty, Washington D.C., July 2015 http://group30.org/images/uploads/publications/G30_BankingConductandCulture.pdf (2018.01.09.)

Ezekben az esetekben a szabályozás sokszor nem éri el a célját, és előfordulhat, hogy többet árt, mint használ. A nem elég átgondolt, vagy hiányosan, félreérthetően megfogalmazott előírások alkalmazása során ugyanis gyakori a „kreatív jogértelmezés”, a joghézagok kihasználása, a szabályok eredeti célját teljesen figyelmen kívül hagyó, azzal ellentétes, ugyanakkor a szabálynak (legalábbis szó szerint) szigorúan véve megfelelő gyakorlat. Ezekben a területeken a szabályozás sokszor nem éri el a kívánt eredményt – ilyenkor érdemes más eszközökhöz fordulni, hiszen szttenderdek kialakításával, az önszabályozás ösztönzésével jó eredmények érhetőek el.

A vállalatirányítás tágabb témaköre nem tartozik egyértelműen az egyik, vagy a másik kategóriába: az egyes részterületek között vannak könnyen szabályozhatóak, és vannak olyanok is, amelyeknél a szabályozás valamilyen oknál fogva nem hatékony, vagy akár egyenesen kontraproduktív. Az etikus viselkedés területe ebbe az utóbbi kategóriába tartozik, a szabályozás eszközével csak részeredményeket lehet elérni.

Compliance és üzleti etika

A kezdeti időkben az is elég feladatot adott a bankoknak, hogy a pénzügyi intézmény megfeleljen a meglévő jogszabályoknak és a belső szabályzatoknak: az újonnan felállított compliance területeknek ez lett az elsődleges feladata. Az etikus működés azonban nem biztosítható önmagában a szabályozás kiterjesztésével, sőt, a túlszabályozás a bankok vezetőségében akár hamis biztonságérzetet is kelthet.

A múlt század vége felé már megkezdődött az a lassú változás, mely az üzleti etikát állította a tudományos kutatások – és ezen keresztül a szttenderdeket kialakító nemzetközi szervezetek – fókuszába. Miután a szabályozás túlbúrjázása nem hozta meg a kívánt eredményt, ez a folyamat gyorsult fel a válságot követően. A viselkedési közgazdaságtan felfutásával és fejlődésével változott meg egyre inkább az etikus viselkedésről való gondolkodás, és ennek következtében helyeződött át a compliance-en belül is a hangsúly a jogszabályi megfelelésről az etikus üzleti magatartásokra, a megfelelő környezet megteremtésére. A korábbi megközelítéssel ellentétben ma már nem elegendő az erkölcstelen „bűnösök” felelősségre vonása és eltávolítása; a szabályszege viselkedésnek ugyanis általában szervezeti, kulturális okai is vannak. Ahhoz, hogy hasonló esetek ne forduljanak elő, figyelmet kell fordítani a vállalati értékekre, attitűdökre, nyelvezetre és a viselkedési mintákra, azaz összességében a vállalati kultúrára.

A vállalati kultúra formálásának eszközei

A korábban részletesen ismertetett vállalatirányítási elvek kisebb része foglalkozik közvetlenül a vállalati kultúrával: nagyobb részt olyan ajánlásokat találunk, amelyeknek más témakör a fókusza – jóllehet ez utóbbiaknak is van azonban kulturális vetülete. A záródokumentumban ez utóbbira is hozunk egy példát: a döntéshozatal témakörét vizsgáljuk meg a ténylegesen követett mechanizmus, a szereplők viselkedése és az azokra ható faktorok alapján. Ezen keresztül mutatjuk be, hogy a formális szabályok és folyamatok mögé nézve hogyan kaphatunk valós képet a vállalati kultúráról.

A kultúra megerősítésére vonatkozó specifikus ajánlások

A G30 által készített, a banki működés és a kultúra összefüggéseit tárgyaló ajánlás négy kategóriába sorolva elemzi a nehézségeket és az azokra adható lehetséges válaszokat. A vezetők szerepét tárgyaló rész többek között kitér a testületek és a menedzsment felelősségére: a vezető testületek iránymutatása alapján, felügyelete és kritikája mellett a menedzsmentnek kell felelnie a vállalati kultúra megvalósításáért. Az implementáció azonban több ponton is megakadhat. A leggyakoribb problémák közé tartozik a testületeken belüli munkamegosztás, a javadalmazási rendszer visszásságai, a középvezetői szinten tapasztalható teljesítménykényszer és az a jelenség, hogy a nagyobb intézmények vagy vállalatcsoportok esetén nagyon különböző az egyes területek, vagy csoporttagok kulturális változásra való hajlandósága. A riport felsorolja a kultúra megerősítését támogató legjobb gyakorlatokat. Ezek között szerepelnek a vezetői irányításra és felelősségre vonatkozó általános ajánlások, és három olyan nagyobb témakörre vonatkozó javaslat, amelyeknek különös jelentősége lehet a vállalati kultúra formálásának szempontjából. A teljesítménymenedzsment és azon belül is az ösztönzők megfelelő kialakítása; a munkahelyi oktatások, a kiválasztás és az előmenetel, azaz a hagyományos humánpolitikai feladatok; valamint a belső védelmi vonalak rendszere az a három terület, melyek megfelelő alakításával kifejezetten sokat tehetünk a kultúra érdekében. Az ajánlás ezekhez ad részletes támpontokat.

A kultúra szerepe az általános vállalatirányítási elvek érvényesülésében

Egy megfelelő vállalati kultúra kialakítását a társaságirányítási elvek technikainak tűnő ajánlások is elősegíthetik pl. a döntéshozatali eljárás során. Ugyanis a gyakorlati működés, a tagok viselkedése szempontjából is jelentősége lehet

annak, pl. hogy hány tagból áll a vezető testület, milyen az összetétele, a tagok megfelelő időt szánnak-e a feladataikra és a munkájukhoz szükséges információkat időben és megfelelő minőségben kapják-e meg. Egy hatékony döntési folyamatban az emberi interakciók azonban legalább olyan fontosak, mint a végiggondoltan lefektetett szabályok. A strukturális és viselkedési tényezők tehát egyaránt fontosak, a vizsgálat a holland felügyelet elemzésére támaszkodva ezek közül írja le a legfontosabbakat.

A vállalati kultúra felmérése, kulturális mutatók, a reputáció

A vállalati kultúráról a legtöbb információt a személyes tapasztalat adja. A vezetőknek annál teljesebb képe lesz a vállalati közegről, minél többet találkoznak – lehetőleg informális keretek között – az alsóbb szinten dolgozó kollégákkal. Erre számtalan jó gyakorlat létezik, a középvezetők igazgatósági tagok általi mentorálásától kezdve pl. az „álruhás” próbavásárlásokig. Ha azonban kevésbé szubjektív módon szeretnénk képet kapni egy szervezet kulturális helyzetéről, akkor érdemes szemügyre vennünk az ún. kulturális mutatókat. A vállalati működés gyakorlati ismérveit, a kulturális mutatókat azonban sajnos nem lehet a szervezetektől függetlenül, mindenki számára egységesen alkalmazhatóan meghatározni: a környezettől függ ugyanis, hogy az adott szervezetnél melyik mutatónak lesz egyáltalán relevanciája, és melyik milyen súllyal esik latba. A tradicionális mutatószámok, mint pl. a munkavállalói fluktuáció adhatnak egy támpontot, azonban a tényleges kulturális állapotokat csak a kvalitatív információk tudják megmutatni. Az utóbbi időszakban a digitális megoldások már lehetőséget adnak nagy adatbázisok elemzésére – ezek az eszközök jól kiegészíthetik a korábban alkalmazott fókuszcsoporthoz, vagy a munkavállalói interjúkra épülő kutatásokat. Kulturális indikátorként a szervezeten kívüli források is segíthetnek: az ügyfelek elégedettségének felmérése, vagy az általuk benyújtott panaszok elemzése fényt deríthet a hibás gyakorlatokra. Jelezhetnek problémákat a beszállítók is, de a sajtón vagy a közösségi médián keresztül is felmérhetjük, hogy hogyan áll a cég hírneve, reputációja.

A központi bankok speciális helyzete

A kereskedelmi bankok és a központi bankok fő funkcióikban nyilvánvalóan különböznek, azonban felépítésükben, eljárásaikban, döntési mechanizmusaikban sok a hasonlóság. Azt a későbbiekben még részletesen kifejti, hogy a különbségek ellenére miért érdemes a kereskedelmi bankok gyakorlatát megvizsgálni és a központi banki folyamatok változtatásai során példaként figyelembe venni. Először is most azokról a sajátosságokról írunk, amelyeket

a kereskedelmi bankok gyakorlatának átültetésekor érdemes figyelembe venni.

A központi bankok funkcióinak és ennek következtében az irányítási modelljeinek változását általában a súlyosabb gazdasági válságok generálták; a legutóbbi pénzügyi világválság hatására a pénzügyi stabilitás elősegítése egyre fontosabb központi banki céllá válik szerte a világon. Ez a feladat sok, eddig nem tapasztalt pénzügyi és reputációs kockázattal is együtt jár, melyek kezelésére új megoldásokat kell majd kidolgozni.

Mivel a központi bankok reputációja – az új funkciótól függetlenül is – kiemelt fontosságú, kockázatvállalási hajlandóságuk általában igen alacsony. Az újabb kockázatkezelési technikák azonban az utóbbi időkből lehetővé tették, hogy a túlzott óvatosság helyett a központi bankok is sokkal tudatosabban nyúljanak a működésükben rejlő kockázatokhoz. A kereskedelmi bankok felügyeletében is részt vevő intézményeknél megfigyelhető az az igény is, hogy kockázatkezelési struktúrájukat – a Bázeli Egyezményeknek megfelelő formális keretrendszer kiépítésével – közelítsék a kereskedelmi bankokéihoz. A kockázatkezelés eszköztára, a szervezet és a folyamatok annak ellenére nem különböznek (nem is nagyon különbözhetnek) a kereskedelmi bankokban tapasztaltaktól, hogy a kockázatok között azért lehetnek lényeges különbségek. A kockázatkezelési kultúra ugyanolyan jelentőséggel bír, a nemzetközi kockázatkezelési elvek többsége ugyanúgy alkalmazható.

A központi bankok magas elfogadottsága és presztízse miatt a közvélemény elvárásai sokszor lényegesen magasabbak a jegybankokkal szemben, mint amelyet a tényleges előírások megkívánnának. A reputációs kockázatok kezelése több szempontból sem egyszerű; rendkívül sokat számít az is, hogy a bekövetkezett események után milyen intézkedéseket tesz, és milyen kommunikációt alkalmaz a bank. Az intézmények jó hírnevében a legnagyobb kárt az etikai szempontból megkérdőjelezhető magatartások tudják okozni, emiatt ezeknek a kockázatoknak a kezelésére – szinte kivétel nélkül – minden központi bank nagy figyelmet fordít.

A nemzeti bankok speciális helyzete tehát a vizsgált területen – az etikus működés területén – nem jelent lényeges különbséget, a kereskedelmi banki tapasztalatok, az elmúlt évek egyre elterjedtebb megoldásainak nagy része szinte változatlanul hasznosítható. A legfontosabb különbséget a központi bankok valóban központi szerepe adja: esetükben ugyanis még jobban oda kell figyelni a bank hírnevének megőrzésére, hiszen ez nem csupán a bankba, hanem a teljes pénzügyi szektorba vetett bizalmat is befolyásolja.

Az MNB irányítási, szabályozási struktúrája; az etikai kódex és a kapcsolódó szabályozások helye a szabályozási rendszerben

A Magyar Nemzeti Bank hatályos Etikai Kódexe 2016. július 1. napján lépett hatályba. Az Etikai Kódexet az MNB igazgatósága a 139/2014. (06.16.) számú igazgatósági határozatával, a módosítást a 121/2016. (06.24.) számú igazgatósági határozatával hagyta jóvá. Az MNB Szervezeti és Működési Szabályzata alapján, a Szervezet- és személyzetfejlesztési főosztály folyamatosan karbantartja az MNB Etikai Kódexét. Ennek megfelelően a hatályos Etikai Kódex szövegét és annak módosítását is a Személyügyi Igazgatóság terjesztette az MNB igazgatósága elé. Az etikai szabályokra és az etikai eljárásra vonatkozó szabályok az MNB Szervezeti és Működési Szabályzatában, az MNB Kollektív Szerződésében, az etikai vétségek kivizsgálásának rendjéről és az Etikai Bizottság működéséről szóló 2015-1007. elnöki utasításban, és a Magyar Nemzeti Bank internetes honlapjának működési rendjéről szóló 2016-1011 elnöki utasításban, valamint az MNB munkavállalói összeférhetlenségi- és vagyonyilatkozat-tételi kötelezettségének részletes szabályairól szóló 2014-1005. elnöki utasításban is rendezésre kerültek.

Az MNB irányításával kapcsolatos belső szabályok elnöki, al-elnöki vagy főigazgatói utasítások, illetve biztonsági vezetői és számviteli vezetői utasítások lehetnek.³⁴ Az Etikai Kódex jogforrás szerint elnöki utasítás formájában került kiadásra.

A központi banki etikai kódexek összehasonlítása

Ahogy azt már korábban láthattuk, az egyes intézményekben megalkotott kódexek sokszor annak ellenére lényegesen különböznek egymástól, hogy a bennük hivatkozott és a cég működése szempontjából legfontosabb alapelvek azonosak. A központi bankok esetében sincs ez másképp: az Európai Központi Bank, és több mint tíz Európai Unió tagállam központi bankjának az etikai, vagy magatartási kódexét összehasonlítva is nagy különbségeket találunk mind a részletezettségben, a lefedett témakörökben, a szóhasználatban és ennek következtében az érvényesíthetőségben és a szankciórendszerben, mind a kódexek által, vagy azokra tekintettel bevezetett etikus működést támogató intézményekben.

A nyilvánosan rendelkezésre álló kódexek közül a Magyar Nemzeti Bank szempontjából a legérdekesebb

dokumentumok nyilvánvalóan az EU többi tagállamának a kódexei és az EKB saját kódexe, valamint az EKB által kiadott iránymutatások. Az Európai Központi Bank a legutóbbi minimum etikai sztenderdeket lefektetői irányelve után 2015 tavaszán tette közzé az EUROSYSYSTEM (eurorendszer) etikai keretrendszerét meghatározó elveket³⁵ és az elvekhez kapcsolódó gyakorlati útmutatást.³⁶ A keretrendszert az EKB által meghatározott elvek és a legjobb gyakorlat mellett az eurorendszer központi bankjainak belső szabályai és gyakorlatai alkotják, emiatt is különös jelentősége van annak, hogy az egyes nemzeti központi bankok belső szabályait és gyakorlatukat minél inkább harmonizálják. Az eurorendszeren kívüli államok számára az elvek követése nem kötelező, azonban az elvrendszer mégis irányt mutat abban, hogy mik azok a közös európai értékek és elvárások a tagállamok központi bankjainak működésében, amelyeket a közösség kívánatosnak tart. Emiatt is ismertetjük elsőként ezt a keretrendszert.

Az eurorendszer etikai keretrendszere

Az első fejezet az általános rendelkezések között szereplő első négy cikkely, valamint a keretrendszer megismertetésének elveit tartalmazza. Az általános rendelkezések között, a meghatározások, az elvek hatálya, és az egyes szervek feladatai és felelőssége után kapott helyet a monitoringra és a jelentéstételre vonatkozó kötelezettség, valamint a visszaélési esetek utókövetésére vonatkozó előírások. Az irányelv második fejezete részletes szabályokat tartalmaz a bennfentes információk jogszerűtlen felhasználásával és a bennfentes személyekre vonatkozó korlátozásokkal kapcsolatban, a harmadik fejezet az összeférhetlenségi esetekkel kapcsolatos alapelveket határozza meg, az utolsó fejezet pedig az ajándékozással és a meghívásokra vonatkozó legfontosabb alapelveket foglalja össze. Emellett kimondja, hogy ebben a témakörben ugyanúgy, mint a már említett kiemelt szabályoknál, szükséges egy belső szabályzat megalkotása. Az érintett bankok 2016 márciusáig voltak kötelesek az alapelveket a saját szabályrendszerükbe beépíteni.

Az EKB által javasolt legjobb gyakorlatok

A keretrendszer kialakításához szorosan kapcsolódik a kívánatosnak tartott megoldásokat összefoglaló gyakorlati útmutató. A dokumentum a feladat- és felelősség-megosztással kapcsolatos legjobb gyakorlatokat követően a compliance funkcióra vonatkozó elvárásokat fejt ki, ezt

³⁴ MNB Szervezeti és Működési Szabályzata 1.6.1.

³⁵ Guideline 2015/855 of the European Central Bank of 12 March 2015 laying down the principles of a Eurosystem Ethics Framework https://www.ecb.europa.eu/ecb/legal/pdf/oj_jol_2015_135_r_0006_en_txt.pdf (2008.01.22.)

³⁶ ECB: Eurosystem Ethics Framework Implementation Practices, 12 March 2015 https://www.ecb.europa.eu/ecb/legal/pdf/additional_info_final_implementation_practices_eurosystem_ethics_framework_final.pdf (2018.01.22.)

követik a kommunikáció és az oktatás, felvilágosítás eszközei. Az általános rendelkezéseket a tranzakció monitoring és a compliance bejelentések legszükségesebb szabályai zárják. Hasonlóan a keretrendszer szabályaihoz, a speciális részben a bennfentes kereskedelemmel, az összeférhetlenségi esetekkel, és az ajándékozással kapcsolatos elvárások kaptak helyet, kicsit jobban részletezve a vonatkozó szabályokat.

Az egyes központi bankok etikai kódexeinek összehasonlítása

Az egyes EU tagállamok etikai és magatartási kódexeit egyrészt az EKB irányelvében szereplő szempontok alapján, másrészt azt megvizsgálva hasonlítottuk össze, hogy mennyiben tekinthetők az egyes kódexek etikai, és mennyiben magatartási kódexnek; mely témakörök kaptak kiemelt figyelmet; és az egyes központi bankok milyen intézményrendszert építettek ki az etikus működés biztosítása érdekében.

A kódexek természetéből is következik, hogy csak a legfontosabb szabályokat tartalmazzák, így sok esetben a részlet-szabályokat és a gyakorlati működést, valamint az ezeket befolyásoló intézményrendszert – hacsak ezeket nyilvánossá nem tették a jegybankok – nem feltétlenül lehet magából a kódexből megismerni.

Az egyes tagállamok kódexeinek összehasonlításakor elsősorban a tartalmi elemekre koncentráltunk, hiszen az eltérő jogrendszerek más-más keretet biztosítanak az etikai szabályozásoknak. A nemzetközi összehasonlításban éppen ezért a formai rendelkezésekre, a jogi kategóriákra csak kisebb figyelmet fordítottunk. Az etikai eljárásokra vonatkozó előírások a legtöbb országban – Magyarország sem kivétel ez alól – ráadásul nem képezik az etikai kódexek részét, a legtöbb esetben így nem is hozzáférhetőek a nyilvánosság számára. A nemzetközi összehasonlítás és a későbbiekben a hazai közsféra etikai kódexeinek összehasonlítása éppen ezért a módszertant tekintve némiképp elvált egymástól. A legfontosabb tartalmi elemekre, a figyelembe vett alapelvekre és a magatartási szabályok fontosabb csoportjaira természetesen mindkét esetben kitértünk.

Aszerint, hogy a kódexek inkább etikai, vagy magatartási kódexnek minősülnek, három eltérő utat láthatunk Európában. Az első jegybanki kör az EKB etikai keretrendszerét szorosán követő, az etikai és magatartási kódex funkcióját egyaránt betöltő, a legfontosabb részletszabályokat is tartalmazó dokumentumot, a másik csoport hosszabb magatartási kódexeket ad ki, ezek azonban nem, vagy csak részben tartalmazzák az EKB által elvárt témaköröket; a harmadik csoport pedig rövid, alapelveket ismertető etikai kódexekkel kíván megfelelni az elvárásoknak.

Az eurorendszeren kívüli tagállamokat – csakúgy, mint a Magyar Nemzeti Bankot – nem köti az EKB iránymutatása, emiatt is érdekes megvizsgálni a Bank of England és a Sveriges Riksbank által kiadott kódexeket. A kódexek és a kapcsolódó, megismerhető szabályrendszerek közül a Nagy-Britanniában, Írországban és Hollandiában bevezetett intézményrendszert találtuk a legmodernebbnek, egy esetleges kódex-felülvizsgálat esetén ezeket a dokumentumokat érdemes példaként felhasználni.

A vizsgálat szempontrendszere értelemszerűen tükröződik az MNB kódexének vizsgálatakor alkalmazott szempontrendszerben is, a tartalmi jellegzetességeken (azaz a megemlített alapelveken és a körülírt magatartási szabályokon) túl érdemes azt is megvizsgálni, hogy a kódex érvényesülését milyen megoldások és hogyan biztosítják. Így vizsgáltuk azt, hogy ki jegyzi a kódexet, milyen jelentőséget tulajdonít a kódexnek a vezetőség és a munkavállalók mely körére vonatkozik; hogyan érvényesíthetőek a rendelkezései, a nem megfelelő magatartás milyen szankciókat von maga után; valamint létezik-e compliance terület, vagy etikai officer, mi a felelősök fő feladatköre, megvalósul-e a függetlenségük.

A Magyar Nemzeti Bank etikai kódexe

A Magyar Nemzeti Bank kódexénél – a vizsgált európai kódexek többségével ellentétben – lehetőségünk volt arra, hogy a teljes kapcsolódó szabályozási struktúrát és intézményrendszert megismerjük. Az összehasonlítás emiatt némiképp felemás, hiszen a külföldi jegybankok etikai keretrendszeréről nem lehet teljes az információnk. Az EKB keretrendszere mellett azonban van néhány állam, ahol a dokumentumok többsége nyilvánosan is rendelkezésre áll, emiatt mégis meghatározhatunk egyfajta európai legjobb központi banki gyakorlatot. A jelenlegi kódex szabályrendszerét és a kapcsolódó intézményrendszert ehhez a legjobb gyakorlathoz hasonlítottuk, mely alapján tettük meg javaslatainkat a kódex következő felülvizsgálatához.

Annak ellenére, hogy a kódex legutóbbi, 2016-os módosítását az EKB már korábban bemutatott, 2015-ös irányelvben foglalt átültetése indokolta, a kódex lényegi tartalma és felépítése sem változott. Amennyiben tehát az EKB által kiadott, eurozónára vonatkozó irányelvnek megfelelő jegybanki etikai kódex és keretrendszer kialakítása a szándék, a következő felülvizsgálatkor javasoljuk az irányelv szellemének jobban megfelelő és az elvekhez kapcsolódó ismertetett gyakorlati útmutatást is figyelembe vevő keretrendszer (etikai kódex és a kapcsolódó szabályzatok) kialakítását.

Az MNB kódexe részletszabályokat jellemzően nem tartalmaz, így inkább etikai kódexnek és nem magatartási kódexnek tekinthető, azonban az alapelvi szabályozás ellenére

egyetlen helyen utal csak a kapcsolódó részletszabályokra. Az öltözködési útmutatóra való utalás mellett sajnos a többi klasszikus témakör részletszabályairól a kódex nem tesz említést. A szabályzatok között sem találtuk meg néhány fontosabb témakör belső szabályozását, emiatt szükségesnek tartjuk a részletes magatartási szabályokat is magában foglaló keretrendszer kialakítását. Ez megtörténhet az EKB elveinek megfelelően, vagy önállóan; lényeges azonban, hogy – akár magában a kódexben, akár a kapcsolódó belső szabályzatokban – az etikus magatartás elvei mellett konkrét magatartási követelmények is megjelenjenek. Pontos elvárások nélkül ugyanis az etikus működés nehezen biztosítható, az elvárásokkal ellentétes magatartások szankcionálása pedig nem megoldható.

A kódex jelentőségének hangsúlyozására bemutattunk néhány máshol bevált gyakorlatot, és javaslatot tettünk a kódex felülvizsgálatának egy lehetséges módjára, folyamatára is. Mindenképp javasoljuk, hogy a mindenkori kódex legyen nyilvános, a nyilvánosan hozzáférhető etikai hitvallásnak és szabályrendszernek ugyanis különös jelentősége lehet a közfeladatokat ellátó intézmények, például a pénzügyi rendszer egészébe vetett bizalom szempontjából kiemelkedően fontos jegybankok esetében.

A kódex, valószínűleg annak következtében, hogy csak nagyon kevés magatartási szabályt fogalmaz meg, nem utal az elveknek nem megfelelő viselkedések következményeire. Konkrét szabályozás nélkül nehezebb is a számonkérés, azonban a máshol bevált módszerek közül (nyilatkozat aláírása, eskütétel, vagy a munkaszerződés részeként a kötelezettségek elfogadása) a kódex nem alkalmaz egyet sem, pedig a fegyelmi szankciók alkalmazásánál ennek lehetne jelentősége. Emiatt javasoltuk a legfontosabb magatartási szabályokat pontosan megfogalmazni, és a be nem tartáshoz munkajogi, fegyelmi szankciót rendelni.

Sem a kódex, sem az MNB szervezeti ábrája nem tesz említést a bankon belüli compliance területről, a compliance funkciók közül pedig nem egyértelmű, hogy melyik terület milyen funkciót tölt be, az egyes compliance funkciók egyáltalán jelen vannak-e a szervezetben. Tekintettel arra, hogy a fontosabb compliance funkciók ellátása ma már a bankszektorban minimumkövetelmény, javasoljuk, hogy a jegybankban is történjen meg a compliance funkciók pontos definiálása és szervezeti elosztása, ideális esetben egy központi felelős terület kijelölésével, amely az etikai, compliance szabályok megalkotása és monitoringja mellett szerepet vállalhat az etikus vállalati kultúra kialakításában, és betöltheti a tanácsadói és oktatási funkciókat. Természetesen az utolsó módosítással bevezetett etikai biztosi bizottság is alkalmas a legszükségesebb funkciók betöltésére,

ehhez szükséges azonban a bizottság szervezeti függetlensége, feladatainak pontos definiálása, tényleges felhatalmazás, és az információkhoz történő maradéktalan hozzáférés.

Kereskedelmi banki legjobb gyakorlat

A kereskedelmi bankok vizsgálatának relevanciája

A kereskedelmi bankok által követett gyakorlat, a szektorban már kialakult mechanizmusok a nemzeti bankok számára is példaként szolgálnak. Ugyan a nemzeti bankok fő funkcióikból adódóan jelentősen eltérnek a kereskedelmi bankoktól, de pénzügyi intézményként, bankként működnek, és így működésük – a különbözőségek ellenére is – hasonló a szektor többi szereplőjének működéséhez. A nem pénzügyi kockázatok kezelésében mindenképp, ugyanis a struktúrák, eljárások, folyamatok tekintetében nem jelentős a különbség. Ha a nemzeti bank az adott államban – mint például jelenleg Magyarországon is – a pénzügyi szektor felügyeleti funkcióit is ellátja, a kereskedelmi banki gyakorlatok ismerete és alkalmazása még fontosabbá válik, hiszen a felügyelt intézmények megfelelő működésének ellenőrzése és a példamutatás enélkül nehezen valósulhatna meg.

Az etikus működés intézményrendszerének vizsgálatakor láttuk, hogy a szabályozáson túl mekkora szerepe lehet a sztenderdeknek megfelelő vállalati kultúrának, és az alapelvek, ajánlások gyakorlati megvalósulásának, azonban a kereskedelmi bankok gyakorlatát jelen vizsgálat keretein belül nem tudtuk vizsgálni. A nyilvánosan hozzáférhető etikai kódexekből, valamint a Magyar Bankszövetség égisze alatt készített dokumentumokból azonban mégis kaphatunk egy képet a magyar pénzügyi szektor napjainkban szokásos megoldásairól.

A compliance és etikai szabályrendszer történeti fejlődésének rövid összefoglalása

A compliance funkció kialakulásának és elmúlt majd három évtizedes fejlődésének főbb állomásai jól mutatják a terület egyre növekvő jelentőségét, a magyarországi szabályozás és gyakorlat rövid ismertetése pedig segít a jelenlegi compliance gyakorlatok hátterének pontosabb megértésében – emiatt a vizsgálat mindkét témakörre röviden kitért.

A második védelmi vonal

A második védelmi vonal legfontosabb feladata, hogy segítse az első védelmi vonalat, azaz a vezetőket – és ezen keresztül nyilvánvalóan a legfelsőbb vezetést, az igazgatóságot – a kontrollok kiépítésében és a megfelelés ellenőrzésében. A második védelmi vonalat alkotó szervezeti egységek

együttműködése kiemelt fontosságú, azonban a gyakorlatot felmérő G30 tanulmány megállapításából és esettanulmányából is kitűnt, hogy a legtöbb helyen nincs egyértelmű felelőse sem az etikus működéssel kapcsolatos szabályozási és ellenőrzési feladatoknak. Az etikus működéssel kapcsolatos feladatok vizsgálatakor a fentiek alapján tehát arra érdemes elsősorban koncentrálni, hogy van-e kifejezetten dedikált felelőse a témának, és ha van, megvalósul-e a funkcióhoz hozzájáruló területek hatékony együttműködése.

A kialakítandó szabályozás rendszere

Az etikus (és jogszerű) működés biztosításáért felelős terület legfontosabb feladatai között említettük, hogy felépíti a teljes kapcsolódó szabályozási struktúrát, azaz kezdeményezi és támogatja az etikai és/vagy magatartási kódexek megalkotását, és elkészíti a legmagasabb szintű compliance szabályozást, ami tartalmazza a compliance terület funkcióját, a legfontosabb feladatok felsorolását, a terület működését meghatározó elveket és a legalapvetőbb szabályokat. Az egyes szabályozási témaköröket tartalmazó részletszabályokat általában különálló, alacsonyabb szintű dokumentumokban találjuk meg, tehát a bankokban többnyire külön szabályzat létezik az érdek-összeütközések kezelésére, az ajándékozással kapcsolatos szabályokra, az adatvédelmi szabályokra. Számos intézmény kiad a compliance politika mellett egy ún. reputációs politikát is, melynek elsődleges célja a szervezet jó hírvéneke védelme, azaz olyan irányelvek meghatározása, amelyek segítségével minimalizálhatóak a többnyire etikai alapelvek megsértéséből származó pénzügyi, vagy egyéb veszteségek.

Az egyes szabályozási lehetőségek közül a vizsgálatban azokat emeltük ki, amelyeknek kifejezetten van az etikus működést érintő aspektusa és a hazai gyakorlatban is jellemzőek.

A compliance területek egyéb funkciói

A szabályzatok megalkotásán túl a compliance területek alapvető feladata a speciális compliance témájú belső szabályzatok létrehozatalán túl, hogy a jogszabályok és a belső szabályoknak való megfelelést vizsgálja, ellenőrizze, és segítse a munkatársakat és a vezetőket – akár javaslatokkal, tanácsadással, akár oktatással – a minél teljesebb és hatékonyabb megfelelésben. Ezeket a funkciókat részletesen vizsgáljuk a záródokumentumban.

A Magyar Nemzeti Bank és a közszféra etikai szabályzatainak összehasonlítása

Tekintettel arra, hogy a Magyar Nemzeti Bank a Magyar Állam kizárólagos tulajdonában áll, amely egyszerre tölt

be monetáris és felügyeleti feladatokat, ezért ezen utóbbi aspektus miatt indokolt a Magyar Nemzeti Bank etikai szabályzatának más, felügyeleti, közfeladatokat ellátó szervezetek etikai szabályzatával történő összehasonlítása is. Az összehasonlítás megvizsgálásának célja tehát az volt, hogy a Magyar Nemzeti Bank más közfeladatot ellátó közszférai entitás etikai szabályzatával összemérhető rendelkezéseket tartalmaz-e, így alkalmas-e a közbizalom megőrzésére, erősítésére.

A közszféra egyes szervezeteinél – így a Magyar Köztisztviselők Kódex, Állami Számvevőszék, Gazdasági Versenyhivatal, Nemzeti Adó- és Vámhivatal – hatályos etikai kódexek a szabályozás jogi hatékonysága szempontjai alapján, a fontosabbnak ítélt jogi, és az általános paradigmarendszerben egyenként röviden bemutatásra kerültek, melyek vizsgálata alapot nyújtott a Magyar Nemzeti Bank etikai kódexének és a közszféra többi vizsgált (létező és nyilvános) etikai szabályzatának a jogászai értékmérők általi összehasonlítására, megállapítások tételére, és következtetések levonására. Ezt követően egy elsősorban jogi megközelítésű, az etikai kódexek sajátosságait és hasonlóságait, valamint a hatályos magyar szabályozási rendszer körülményeit figyelembe vevő szempontrendszer alapján kialakított húsz elemes értékelési mátrix alapján összevetettük a közszféra egyes etikai kódexeit és a Magyar Nemzeti Bank etikai kódexét. A kódexek tartalmának összefoglalását és összehasonlítását követően bemutattuk az egyes kódexek erősség- hiányosság- lehetőség-veszély szerinti vizsgálatát (SWOT analízis).

Megállapításaink közül a következőket tartjuk a legfontosabbaknak:

- **Szabályozás:** Az etikai szabályokkal kapcsolatos rendelkezések nem kizárólagosan az Etikai Kódex című dokumentumban kerültek szabályozásra, hanem több további, az MNB által kiadott jogforrásban. A közszféra vizsgált etikai szabályai esetében más szerveknél is előfordul, hogy az etikai normarendszer anyagi és eljárási joga nem egy irrományban került szabályozásra, sőt van olyan szerv, amely külön eljárási jogi szabályokról nem is rendelkezett.
- **Intézkedés:** Az etikai vizsgálat eredményeképp alkalmazandó intézkedésről végső soron nem az etikai bizottság, hanem az MNB elnöke dönt, mintegy másodfokú hatósággként. Ez egy kvázi köztes megoldás a közszférában előforduló, szinte a bírósági jogorvoslati rendszerhez hasonló struktúra és az egyfokú etikai eljárás között.
- **Az etikai norma jogsértésének következményei:** A közszféra szerveinek etikai szabályozása mögött minden esetben ott áll a fegyelmi felelősség, és végső soron az adott

viselkedéssel, cselekménnyel kapcsolatosan az általános büntetőjogi felelősség. Az etikai normasértés szankciójaként alkalmazott jogkövetkezmények általánosságban véve nem feltétlenül erősek. Nagyon előremutató, hogy az MNB esetében az elsőkénti intézkedés, hogy amennyiben joghézagot fednének fel az adott eset kapcsán, az MNB saját szabályozását vizsgálja felül. Az MNB, alkalmazkodva a piaci környezet adottságaihoz, újít az általános megközelítésen: a munkavállaló számára fokozatos jogkövetkezményeket rendel a normasértés súlya szerint, és végső soron bizalomvesztés okán a munkaviszony felmondása is jogkövetkezményként alkalmazható.

- **Ellenőrzés:** Az MNB etikai szabályozása a közszférában egyedülállóként rendelkezik az etikai norma végrehajtásának ellenőrzéséről is. Elmondható továbbá, hogy az MNB etikai normarendszere nem túlszabályozott, a legelső, 1992-ben kiadott etikai kódex is kinyilvánította a preambulumban, hogy nem célja valamennyi etikai normasértési alakzatot kodifikálni, hanem inkább egy szellemi irányítás, alapvetés. Ez a megoldás az etikai normasértés természete miatt célszerű megoldásnak bizonyul, ellentétben az aprólékosan szabályozott kódexektől.

- **Az etikai kódex helye a normarendszerben:** A hivatás- etikai kódexet a Magyar Köztisztviselői és Állami Tisztviselői Kar országos közgyűlése fogadta el, a közszolgálati tisztviselőkről szóló 2011. évi CXCV. törvény felhatalmazása alapján, tehát az etikai kódex a jogforrási hierarchiában viszonylag alacsonyan helyezkedik el. Az Állami Számvevőszék Etikai Alapelvei című dokumentum nem jelöli meg a jogforrás fajtáját, akként rendelkezik, hogy az Állami Számvevőszék adta ki. A Gazdasági Versenyhivatal etikai elvárásait a Gazdasági Versenyhivatal etikai szabályzatáról szóló 19/2012. (XII. 29.) GVH utasítás állapítja meg. A Nemzeti Adó és Vámhivatal hatályos etikai kódexét 2008-ban az APEH elnöke és az APEH Dolgozók Országos Szakszervezeti Tanácsának elnöke adta ki, forma meghatározása nélkül. Az MNB etikai kódex, és az etikai eljárásra vonatkozó szabályok elnöki utasítás formájában kerültek kiadásra.

A közszféra rendelkezésünkre álló etikai kódexeit megvizsgálva megállapítható, hogy az etikai szabályok jogrendszerben történő elhelyezkedése alapján az MNB és a GVH szabályozási formája a legátláthatóbb.

A jövő: hogyan érhető tetten az új irányvonal a nemzetközi példákban?

Felügyeleti kezdeményezések

A közelmúltbeli felügyeleti kezdeményezések vizsgálatát két okból végeztük el a vizsgálat keretén belül. Egyrészt a Magyar Nemzeti Bank 2013 októberétől ellátja a megszűnt Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletének funkcióit is, emiatt közvetlenül is érdekes lehet a külföldi példák bemutatása, másrészt a mindenkori felügyelet az egyik legnagyobb hatású szereplő a pénzügyi piacokon, a felügyeleti elvárások hatékonyan alakítják a bankok működését, a vállalatirányítási keretrendszert, az egyes szereplők viselkedését. A piaci szereplők közül többen ugyan saját kezdeményezésükre is számtalan előre mutató megoldást vezettek be, ezek azonban akkor terjedhetnek el szélesebb körben, ha a felügyelettel ki tud alakulni egy szorosabb együttműködés; emellett a legjobb gyakorlatok megosztásában a felügyelet is segítséget nyújthatnak.

A felügyeleti tevékenységekkel kapcsolatos nemzetközi ajánlások

A Financial Stability Board a válság kirobbanását követően már 2010-ben kiadott egy dokumentumot,³⁷ amely a rendszerszinten fontos pénzügyi intézmények felügyeletével kapcsolatban fogalmazott meg általános érvényű ajánlásokat, beleértve az alkalmazott felügyeleti módszerekre vonatkozóakat is. 2014 tavaszán az FSB egy specifikusabb iránymutatást³⁸ is kiadott: ebben a felügyelet és a pénzügyi intézmények közötti, kockázati kultúrát érintő kapcsolattartás elemeire koncentrált, részletesen kifejtve a kockázati kultúra legfontosabb elemeinek vizsgálatához javasolt szempontrendszert. További, részleteiben már korábban bemutatott dokumentumok is foglalkoznak röviden a felügyelet által követendő irányvonallal, a Group Thirty által jegyzett mindkét ismert dokumentum egy-egy fejezetet szentel a témának. A G30 ezeken kívül egy külön riportban részletesen is végigvette az intézmények vezető testületei és a felügyelet közötti kapcsolatokra vonatkozó felvetéseit,³⁹ hiszen a hatékony vállalatirányításról szóló dokumentum megjelentetése után az FSB tagjai sürgették a téma részletesebb vizsgálatát. Ezekre az ajánlásokra alapozva foglaltuk össze a felügyeleti munkára vonatkozó lényegi javaslatokat.

³⁷ Financial Stability Board: Intensity and Effectiveness of SIFI Supervision Recommendations for enhanced supervision <https://www.imf.org/external/np/mcm/financialstability/papers/sifisup.pdf>

³⁸ Financial Stability Board: Guidance on Supervisory Interaction with Financial Institutions on Risk Culture, 2014 <http://www.fsb.org/wp-content/uploads/140407.pdf>

³⁹ G30 (2013): A new Paradigm: Financial Institution Boards and Supervisors, October, 2013

A felügyelet szerepe és felelőssége

A felügyelet és a pénzügyi intézmények vezető testületei közötti kapcsolattartásban az utóbbi pár évben egy paradigmaváltás figyelhető meg. Valószínű, hogy a vállalatirányítási témakörök hangsúlyosabbá válása volt az egyik kiváltó oka annak, hogy egyre nagyobb hangsúlyt kap a nyílt, őszinte kommunikáción keresztül kiépített kölcsönös bizalmon alapuló kapcsolat. Ha a piaci szempontból nyugalmas időszakban sikerül megalapozni a jó kapcsolatot, egy esetleges válság bekövetkeztekor jelentős előnyt jelenthet egy komoly, lényegi kérdésekben egymás szempontjait is figyelembe vevő együttműködés. A felügyelet vezető testületekkel való kapcsolattartásának tehát a 21. században már a felügyeleti módszertan részét kellene képeznie. A folyamatos kapcsolattartás nem csak egy hasznos kiegészítő tevékenység, hanem alapvető a hatékony vállalatirányítás szempontjából.

A felügyeleti tevékenységek hatékonyságához nagymértékben hozzájárul, ha a felügyeleti kollégák pontos ismeretekkel rendelkeznek az adott intézmény stratégiájáról, üzleti modelljéről és a kockázati hajlandóságáról; továbbá kifejezetten odafigyelnek a bankok tényleges eseményekre adott reakcióira. A kontrollfolyamatokon túl tehát más területekre is kifejezetten érdemes koncentrálni: szükség van a gyakorlati működés és az egyes szereplők, sőt a szereplők egymáshoz való viszonyának megismerésére is.

A hatékonyabb társasági irányítás érdekében a piaci szereplők sok esetben üdvözölnék, ha a felügyelet teljesíthető elvárásokat tartalmazó iránymutatásokat adnának ki, azonban a vállalatirányításban különös jelentősége lehet a felelősségi körök elhatárolásának. Szem előtt kell tartani ugyanis, hogy a szabályozási kereteken belül a döntések meghozatala az intézmény feladata és felelőssége maradjon.

A banki kultúra és az etikai sztenderdek felügyeleti vizsgálata

Amint maguk az intézmények is felismerték, hogy mekkora szerepe lehet a szervezeti kultúrának, az előre mutató felügyeleti tevékenységben – a korábban is említett üzleti stratégiai és vállalatirányítási szempontok mellett – is kiemelt szerepet kellene biztosítani az intézmények kulturális jellemzőinek vizsgálatára. A kulturális változások természete miatt azonban a szabályozói és a felügyeleti funkciónak is ügyelnie kell rá, hogy ne részletes szabályok meghatározásával próbálja ezt a területet befolyásolni, hiszen ez a megközelítés nem vezet mélyen fekvő strukturális változásokhoz: az intézmények rendszerint megmaradnak a feladatok formális teljesítésének szintjén.

Ahhoz, hogy a felügyelet vállalati kultúrával kapcsolatos tevékenységei tényleges pozitív hatásokkal járjanak, a G30 négy alapvető irányt mutat: a túlszabályozás elkerülésére, a belső folyamatok hatékonyságának ellenőrzésére, a korai megelőzésre és az iparági kezdeményezések támogatására vonatkozó javaslatokat részletesen is bemutatjuk a tanulmányban.

Az egyes felügyelet és központi bankok kezdeményezései

A felügyeleti kezdeményezéseket bemutató rész a világ minden tájáról tartalmaz követendő, kifejezetten előremutató példákat. Talán nem meglepő módon az etikai intézményrendszerek szempontjából már bemutatott, kifejezetten előre mutató brit és holland gyakorlat ezen a téren is kiemelkedő. E két ország kezdeményezéseit részletesen is ismertettük a vizsgálat záródokumentumában.

A felelős társaságirányítási ajánlások (Corporate Governance Codes)

Magyarországon az uralkodó vállalatirányítási rendszer a két alapvető minta közül sokkal inkább a német, kétszintű rendszerhez hasonlít; ez a hasonlóság tetten érhető a vállalatirányításra vonatkozó részletes jogi szabályozásban is. A vállalatirányítási kódexek a két jogrend különbözősége ellenére sokban hasonlítanak; a szabályozott témakörök szinte teljes egészében megfeleltethetőek a korábban már ismertetett nemzetközi ajánlások által érintett területeknek. Abban nyilvánvalóan van különbség, hogy melyik területet milyen részletességgel szabályozzák az egyes országok kódexei, hiszen a máshol (jogsabályokban, felügyeleti aktusokban) szabályozott elemeket igyekeznek nem megismételni.

Mindkét rezsimből megvizsgáltunk egy-egy kódexet azok közül, amelyeknek a legutóbbi módosítása a közelmúltban történt. Az angolszász mintát a Financial Reporting Council által jegyzett, 1992 óta több módosításon átesett, Egyesült Királyságban érvényes kódex adta, amelynek legutóbbi módosítása 2016 áprilisában történt meg. A német típusú, kétszintű vállalatirányítási rendszerrel pedig a 2003 óta létező holland kódexen keresztül érdemes megismerkedni: a 2016 végén hatályba lépett módosításokhoz ugyanis egy ismertetőt is kiadott a kódexet előkészítő bizottság. Ugyan a részletszabályok sokszor más-más területre fókuszálnak, a két kódex között rendkívül sok a hasonlóság: az egyes témakörök, és azok szabályozásának terjedelme is szinte azonos.

A vállalatirányítási kódexek nehezen elemezhetőek a teljes jogi környezet, azaz az adott államban hatályban lévő

jogszabályok és felügyeleti elvárások nélkül. Emiatt az összehasonlításuk is sok problémát vetne fel, ha más államok kódexeihez, de még akkor is, ha a saját kódexek korábbi verzióhoz szeretnénk mérni az aktuális szövegeket, hiszen az egyes verziók elfogadása között a jogszabályi környezetben is jelentős változások állhattak be. A holland ismertető ezt a - jelen záródokumentum kereteit jelentősen meghaladó – munkát összefoglalja nekünk, hiszen a változások ismeretése, és azok indoklása nagyon jó képet ad arról, hogy mely változtatások tudhatóak be a vállalatirányítási trendek változásainak, és ezek hogyan nyilvánulhatnak meg egy piaci önszabályozó dokumentumban.

Etika az informatikában

A technológiai fejlődés és az etika

A XX. század végén az informatikai, kommunikációs technológia fejlődése megteremtette a lehetőséget a kommunikációs csatornák széles skálájának kialakulásához. A világ vezető kommunikációs csatornájává vált internet már jelenleg is számos etikai kérdés újraértelmezését igényli, illetve a használatával járó veszélyek új kategóriát teremtettek. A kibertér súlya olyannyira meghatározóvá vált, hogy a szervezett bűnözés mellett az államok közötti hírszerzői csataterre is változott. A nemzetközi helyzet jól érezhető bemerevedési tendenciáinak következtében az államközi konfliktusokkal járó polgári áldozatok száma ma még szinte felmérhetetlen. A kiber fegyverkezési verseny exponenciális növekedése miatt rövid időn belül számítani kell a mesterséges intelligencia újabb és újabb generációinak bevetésére is, mely egyrészt nagyságrendekkel megnöveli majd a fenyegetettséget, másrészt az interneten megjelenő új generációs mesterséges intelligenciák viselkedése hasonló kérdéseket vetnek majd fel, mint akár a közlekedésben, biológiában, orvoslásban.

A technológiai fejlődés az adatfeldolgozás fejlődésének negyedik technológiai szintjét jelentő „big data” terén is egyre komolyabb erkölcsi dilemmákkal szembesül. A „big data” önmagában mint adatállomány és a hozzátartozó informatikai

környezet erkölcsileg értelmezhetetlen, azonban a „big data” használó személyekkel, szervezetekkel kapcsolatosan már felmerülnek erkölcsi kérdések. A „big data” hatalmas lehetőség mind gazdasági, mind az emberek életminőségének javítása szempontjából, de ezzel együtt hatalmas veszélyt is, jelent mivel tág teret ad a személyiségi jogok megsértésére. Korunk egyik legnagyobb erkölcsi kihívása a lehetőségek és veszélyek egyensúlyának megtalálása. A „big data” technológia lényegéből következik, hogy nehéz megtalálni – egyik oldalon az üzleti érdekek (elektronikus kereskedelem stb.), másik oldalon szociális hálók által képviselt veszélyek között az erkölcsileg még elfogadható használatot.

A személyes adatok védelme világszerte fontos kérdés. A fejlett államok törvényhozásai a „big data” térhódításával rákényszerültek adatvédelmi törvények megalkotására. Az Egyesült Államok elnöke 2012 februárjában terjesztette be az USA személyes adatok védelméről szóló törvényét.⁴⁰ A Magyar Parlament 2011-ben fogadta el az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló törvényt.⁴¹ Az Európai Bizottság a tagországok adatvédelmi hatóságaival együttműködve 2012-től dolgozik az Unió adatvédelmi direktíváinak kidolgozásán. A reguláció 2016. május 24-én lépett életbe és a tagországoknak 2018. május 6-ig kell jogrendszerükbe beépíteniük azt.^{42 43}

Az adatok felhasználásának veszélyeire figyelmeztet a legújabb, rendkívül súlyos, 2018. március 17-án kirobbant Facebook-Cambridge Analytical (CA) botrány.⁴⁴ A kezdeti hírek szerint az adatvesztés 270 ezer felhasználót érintett, majd a nyilatkozatok előbb 50 millió, majd 87 millió polgár érintettségéről (vagyis adataikkal való visszaéléseiről) szóltak.⁴⁵ Az események felgyorsulását mutatta, hogy hiába ismerte el Mark Zuckerberg, a Facebook alapító vezérigazgatója a hibát, kért nyilatkozatban bocsánatot,⁴⁶ az amerikai kongresszus kereskedelmi bizottsága Zuckerberget 2018. április 11-én öt és fél órán át tartó meghallgatásán válogatottan kényelmetlen kérdésekkel bombázta, melynek során a Facebook alapító többször is megismételte, hogy támogatja a közösségi média szabályozását és átláthatóbbá tételét.⁴⁷

⁴⁰ CONSUMER DATA PRIVACY IN A NETWORKED WORLD, <https://www.whitehouse.gov/sites/default/files/privacy-final.pdf> (2018. 04. 08)

⁴¹ 2011. évi CXII. törvény az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról. http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=139257.322945 (2018. 04. 08)

⁴² Data protection Documents https://ec.europa.eu/info/law/law-topic/data-protection_en (2018. 04. 08)

⁴³ Protection of personal data https://ec.europa.eu/info/law/law-topic/data-protection_en (2018. 04. 08)

⁴⁴ <https://mobile.nytimes.com/2018/03/17/us/politics/cambridge-analytica-trump-campaign.html?smprod=nytcore-ipad&smid=nytcore-ipad-share&referer=> (2018. 03.17.)

⁴⁵ <http://hu.euronews.com/2018/04/05/nem-kerulheti-el-a-magyarazatot-zuckerberg> (2018. 04. 08)

⁴⁶ „Egyértelművé vált, hogy nem tettünk meg mindent a felhasználók védelmében. Nagyobb figyelmet kell fordítani az adatokkal való visszaélések lehetőségének megelőzésére. Már tudjuk, hogy álhírek terjesztésére, választások befolyásolására, gyűlöletbeszéd terjesztésére használták a közösségi oldalt azok, akik visszaéltek vele. Nagy hiba volt az elővigyázatlanág, az én hibám!” (Zuckerberg facebook oldalán közzétett nyilatkozata alapján)

⁴⁷ Hanula Zsolt: Zuckerberg belengette a fizetős facebookot, https://index.hu/tech/2018/04/11/mark_zuckerberg_belengette_a_fizetos_facebookot/ (2018.04.20)

Ez a példa is mutatja, hogy a világi állam és az erkölcsi reflexiót kínáló világnézeteknek olyan új kihívásokkal kell szembenézniük, melyek sokszorosan meghaladják szokásos működésmódjukat, és amelyek tartalma és alapjai egyre kevésbé világosak.⁴⁸

Az MNB-nek tehát épp úgy fel kell készülnie az internet használata által növekvő kockázatokra, mint a globális kommunikáció elsöprő erejével rendelkező internet nyújtotta lehetőségek hatékony kihasználására.

Az MNB internetes megjelenéseivel és a dolgozók technológiai eszközök használatával kapcsolatos etikai kérdések

Az internet – mint új kommunikációs csatorna – használatának terjedésével és napi szintű kommunikációs eszközzé válásával a piaci szereplőkön túl a hatóságok, közfeladatokat ellátó szervezetek és szinte minden társaság, így a jegybankok is megjelentek a világhálón. Az idők folyamán aktivitásuk egyre nőtt, ezt a kommunikációs csatornát ma már egyre komplexebben használják: első lépésként alapvetően honlapjaikat fejlesztették ki, illetve az elektronikus levelezést vezették be. Az MNB az 1990-es évek közepétől üzemelteti honlapját, mely azóta több fázisban megújításra került. Kialakították a honlap üzemeléséhez kapcsolódó belső szabályozást: a tartalom kezelésével kapcsolatban etikai kérdések nem merültek fel, ilyen jellegű témákat esetleg a szabályzatban meghatározásra került feladat és felelősségi körök gyakorlása során meghozott döntések tartalmazhattak.

A honlap, mint alapvetően egyirányú publikációs csatorna mellett a hatalmas társadalmi rétegek által használt közösségi médiák, az alapvetően interaktív felületek használatával való lépéstartás és a benne rejlő lehetőségek kihasználása elkerülhetetlenné vált minden szereplő számára. Az ezen eszközökön zajló kommunikáció részletei azonban szabályozással már nem írható körül olyan mélységben, mint a honlap üzemeltetése, így gyakran etikai kérdések is felmerülnek. Az MNB a jegybankok között a mértéktartóbbak közé tartozva ugyan, de megjelent a közösségi médiában is; jóllehet aktivitása jelenleg alacsony mértékű, interaktivitása minimális. Az internetes honlap kezelésére vonatkozó belső szabályzat ma már csak részben alkalmazható a közösségi médiára jellemző kommunikációban, ahol számos etikai kérdés merül fel.

Vizsgálatunk során kitértünk az MNB által jelenleg használt internetes eszközök bemutatására is, és az etikai kódexek összehasonlításánál használt módszertanhoz hasonlóan erre

vonatkozóan nemzetközi és hazai összehasonlításokat is végeztünk. A nemzetközi összehasonlítás alapját a nemzetközi pénzügyi szervezetekkel, az EKB és az eurózóna jegybankjaival való összevetés, míg a hazai elemzését a pénzügyi szektor MNB szempontjából meghatározó hatóságok/állami szereplők egymáshoz való viszonyítása adta. Az összehasonlításokat elemezve megállapítható, hogy a nemzetközi pénzügyi szervezetek széleskörűen, a legújabb közösségi médiákat is használják, míg az európai jegybankok – az EKB, a Banque de France, a Banca d'Italia, a Finn Jegybank kivételével – ettől sokkal konzervatívabbak. Az MNB jelenleg internetes honlapja mellett ugyan jelen van a közösségi médiák néhány, de meghatározó csatornáján, de az interaktív kommunikáció, illetve a kapcsolódó kontrollok még fejlődés előtt állnak. Az állami szereplőkkel való összevetésben ugyanakkor fejlettebb eszközhasználatot találunk.

Az internetes eszközök ismertetése mellett megvizsgáltuk, hogy az informatikai eszközhasználat etikai kérdései az etikai kódexekben megjelennek-e. Jóllehet erre vonatkozóan explicit kifejtést az MNB jelenlegi etikai kódexében nem találtunk, az európai jegybankok etikai kódexeivel való összevetés során megállapítottuk, hogy az MNB jelenleg ezzel még nincs jelentős lemaradásban, de a közeljövőben elengedhetetlen lesz ennek a területnek is a szabályozása. Jó példaként javasoljuk a Bank of England etikai kódexének tanulmányozását, mert egyszerűen, közérthetően, felhasználó barát formában, magatartás elvárások leírásával ad iránymutatást erre vonatkozóan.

Az MNB Etikai kódexe – a jegybankokra jellemzően – jelenleg nem tartalmaz iránymutatást az interneten, a közösségi médiában való megjelenéssel együtt járó magatartási, kommunikációs helyzetekre. A hitelesség biztosítása érdekében szükséges megfelelő szabályozott fellépést mutatni a nem hivatalos, nem az MNB kezelésében lévő helyekkel szemben acélból, hogy más szereplő etikátlan magatartása a felhasználókat ne téveszthesse meg. Célszerű lenne etikai iránymutatást is megfogalmazni az etikai normákat, illetve a netikettet be nem tartó felhasználók kezelésére, moderálására. Kiemelten fontosnak tartjuk azoknak az MNB-nek látszó, de nem az MNB kezelésében lévő internetes megjelenések kezelésére való kiemelt odafigyelést.

Az MNB dolgozóinak informatikai eszközök, internet használata során való megfigyelésük, adatgyűjtés és a magánélet védelme szintén felvetnek etikai kérdéseket is.

Ezzel kapcsolatban meg kívánjuk jegyezni, hogy megítélésünk szerint mind a közösségi médiában való megjelenés

⁴⁸ (Erdő Péter bíboros, 2018) alapján

során megkívánt jegybanki reakciókkal, mind pedig az MNB alkalmazottai által történő informatikai eszközhasználat kontrollja során a magánélet védelmével kapcsolatos kérdések az etikai kódexben önálló fejezetet kívánnak.

Az MNB-nek, mint a nemzetgazdaság meghatározó szereplőjének etikus informatikai magatartására vonatkozóan két példára térünk ki: Az MNB-PSzÁF integrációt követően az ország pénzügyi szereplőinek adatszolgáltatása során a jegybankban igen jelentős mennyiségű adat koncentrálódik. A rendszeresen bekérendő adatok köre folyamatosan tovább bővül, részletezettsége is nő. Az eseti adatbekérések során az MNB az érintett szereplők informatikai rendszereinek teljes állományát lemásolja. Mindezek eredményeképpen olyan adatvagyon kiépülése történik, melynek nem kívánt felhasználása etikai kérdéseket is felvethet.

Külön kiemelendőnek tartjuk az MNB informatikai vezetőinek – tevékenységük ellátása során – az MNB (rész)tulajdonában álló társaságokkal való kapcsolatát, kapcsolattartását. Jóllehet az MNB informatikai vezetőinek elsődleges feladata az MNB informatikai kérdéseinek megoldása, az MNB (rész) tulajdonában álló társaságok esetén az informatikai területen a tulajdonosi képviselő támogatását jellemzően megfelelően biztosították. A hiányos informatikai tulajdonosi képviselőt a kockázatok reális felmérése, illetve hatékony kezelése mellett etikai kérdéseket is felvet.

Az informatikai technológiai fejlődés hatására lezajló globális méreteket öltött külső egyéb folyamatok hatásainak elemzése meghaladja a vizsgálat kereteit, hiszen a jelen jelenségeit a műszaki területeknél jelentősen bővebb körben kell értelmezni, MNB-re vonatkozó relevanciáját meghatározni és a közeljövőben várható változásokat elemezni, s ezt a felsővezetésben stratégiai szinten képviselni. Az informatikai, információbiztonsági, illetve kockázatkezelési területek e feladatot dedikált személy hiányában jelenleg nem tudják ellátni, így célszerű lenne – a korábbi, az MNB FB 2017. december 14-én tárgyalt és elfogadott, Az MNB informatikai tevékenységével kapcsolatos átfogó vizsgálatban már létrehozni javasolt vezetői szerepkör, a CIO (Chief Information Officer) pozíció felelősségi körét ezekkel a feladatokkal is kibővíteni.

2.1.4 A Magyar Nemzeti Bank személyi jellegű ráfordításainak és a munkavállalók kereseti színvonalának alakulására vonatkozó vizsgálat

A Felügyelőbizottság a vizsgálat záródokumentumáról készített jelentést megtárgyalta, mellyel kapcsolatban tartalmi és formai észrevételek merültek fel. Mindezekre tekintettel

a Felügyelőbizottság úgy határozott, hogy javasolja az Országgyűlés által megválasztandó következő Felügyelőbizottságnak, hogy a jelentés, valamint az azzal kapcsolatos álláspontok, észrevételek megismerését követően döntsön a kérdés ismételt napirendre vételéről.

2.2 A FELÜGYELŐBIZOTTSÁG ÁLTAL INDÍTOTT UTÓVIZSGÁLATOK

Figyelemmel a mandátum lejártára, a Felügyelőbizottság a Magyar Nemzeti Bank Belső ellenőrzési főosztályával együttműködésben úgy határozott, hogy a 2017. év végén vagy 2018 elején lezáruló vizsgálati eljárások közül a jegybank informatikai tevékenységét ellenőrző, valamint az Etikai kódexszel összefüggésben kezdeményezett vizsgálatok utóvizsgálatát a Belső ellenőrzési főosztály folytatja le, s az eredményről az újonnan felálló testületet tájékoztatja majd.

Mindemellett a Felügyelőbizottság 2018. január 31-i ülésén 5/2018. (I.31), valamint 6/2018. (I.31) számú határozataival úgy döntött, hogy utóvizsgálatot rendel el a korábban lefolytatott, a Magyar Nemzeti Bank Értéktár-programjával, valamint a jegybank működési kockázatelemzés és üzletmenet-folytonossági tevékenységének ellenőrzésével összefüggésben. A vizsgálat vezetésével dr. Szényei Gábor András FB-tagot bízta meg. Az ellenőrzések során az alábbi főbb megállapítások születtek:

2.2.1 A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottsága Értéktár-program utóvizsgálata

Az utóvizsgálat előzményei, háttere

A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottsága dr. Szényei Gábor András vezetésével 2016. január 27-március 31 között vizsgálatot folytatott, melynek tárgya az MNB 2014 januárjában indított múkinck-visszavásárlási Értéktár Programjának vizsgálata volt.

A vizsgálat szempontjai a következőképpen foglalhatóak össze:

- Az Értéktár Program megalapozottságának és jogszerűségének, a jegybanki tevékenységhez illeszkedésének vizsgálata a jogi szabályozás strukturális szintjeinek áttekintése és elemzése alapján
- A korábbi jegybanki gyakorlat áttekintése
- A külföldi jegybankok hasonló tevékenységének és jogszabályi környezetének feltérképezése

- Az Értéktár Program működése, szabályozása
- A Program keretén belül vásárolt műkincsek bemutatása
- Az Értéktár Programmal kapcsolatos transzparencia (elérhetőség, látogathatóság) megvizsgálása
- Az Értéktár Program a médiában

A vizsgálat során a vizsgálatvezető a fenti területekkel kapcsolatban 55 megállapításban foglalta össze észrevételeit.

A megállapítások közül tízzel kapcsolatban megfontolásra ajánlott javaslatot tett a javaslat okozta változás mértéke (a változás mértéke jelentős-kevésbé jelentős) szempontjának figyelembe vételével.

A vizsgálatot a Felügyelőbizottság 2016. 04. 29-én tárgyalta, a teljesítést 2016.-4/V. számú határozatában elfogadta, és a vizsgálattal kapcsolatban összesen 8 határozatot (2016-4/VI-XIII.) hozott.

Az utóvizsgálat keretei

A Felügyelőbizottság a 2016-4/XII. számú határozatának megfelelően az FB 5/2018. (I.31.) számú a Magyar Nemzeti Bank Értéktár-programjával kapcsolatban indítandó utóvizsgálat ellenőrzési tervének elfogadásáról szóló határozatában egyhangúlag elfogadta az utóvizsgálat ellenőrzési tervét. Az utóvizsgálat vezetésével Dr. Szényei Gábor Andrást bízta meg.

Az utóellenőrzés célja: A Felügyelőbizottság 2016. 04. 29-én tárgyalta Értéktár Program vizsgálatának megállapításaival, eredményeivel, határozati javaslataival kapcsolatos MNB-intézkedések ellenőrzése

Az utóvizsgálat az alábbi témakörökre terjed ki:

1. A vizsgálat anyaggyűjtésének befejezése (2016. március 31.) óta eltelt időszak alatt, a Program keretében megvásárolt műkincsek, gyűjtemények szabályossági és stratégiába illeszkedési szempontból történő értékelése, a szerzeményezésekkel kapcsolatban megtörtént tényleges kifizetések bemutatása
2. Az Értéktár Program média visszhangjának alakulása
3. A vizsgálattal kapcsolatban meghozott határozati javaslatok (2016-4-VII-XI.) teljesülésének vizsgálata

Az utóvizsgálat időhorizontja: 2016. április 01 – 2018. február 28.

Az utóvizsgálat módszerei:

- adatbekérések (a Belső ellenőrzési főosztály koordinálásával az utóvizsgálat elvégzéséhez szükséges adatok, dokumentumok bekérése)
- dokumentum elemzés
- interjúk

Az utóvizsgálatban az MNB részéről a következő területek vettek részt:

- Dr. Gerhardt Ferenc alelnök, az Értéktár Program Tanácsadó Testületének vezetője
- a Felügyelőbizottság titkársága
- Főigazgató
- Belső ellenőrzési főosztály
- Számviteli igazgatóság
- Jogi igazgatóság
- Kommunikációs és pénzügyi ismeretterjesztési igazgatóság

Az utóvizsgálat időtartama: 2018. február 01-március 31.

Az utóvizsgálat eredményeit a vizsgálatvezető záródokumentumban összegezte.

Az utóvizsgálat eredményei- megállapítások és javaslatok

Az MNB Társadalmi Felelősségvállalási Stratégiájának (továbbiakban TFS) középpontjában a Tudás és Érték áll, céljai között megjeleníti, hogy lehetőségeihez mérten szerepet kíván vállalni az értékteremtésben, a nemzeti értékek, a szellemi és kulturális örökség megőrzésében, az értékek közvetítésében, melynek egyik eleme az MNB Értéktár Programja. Az Értéktár Program 30 milliárd forintos kerete a valaha volt legnagyobb összeg, amelyet az országban műkincsvásárlásra fordítottak.

Az Értéktár Program rögtön 2014. január 16-án, a létrejöttét bejelentő sajtóközlemény után megosztotta a közvéleményt, inkább a programmal kapcsolatos szakmai és politikai támadásokról, mint az elismerésektől volt hangos sajtó. Az MNB az Értéktár Program indításával erős üzenetet küldött a társadalomnak: nemcsak elhivatott a nemzeti értékek megőrzése, teremtése terén, vállalja, hogy ennek költségei vannak, és transzparens a vételárak nyilvánosságára hozatalában. Dr. Szényei Gábor András vizsgálatvezető ezért is vállalta el rögtön kinevezése után a programmal kapcsolatos vizsgálat vezetését, hogy a Programmal kapcsolatos, esetlegesen felmerülő problémák transzparensnek legyenek.

Már az alapvizsgálat vizsgálat befejezéséhez közeledve is érezhető volt, hogy a Programmal kapcsolatos viták gyengültek, a 2017-ben indított tudatos, tervezett kommunikáció, vidéki vándorkiállítások pedig rekord látogató számokat eredményeztek. A vizsgálatvezetőt mandátumának lejártához közeledve jobbító szándék vezette, és ismételten meg kívánt győződni arról, hogy a 2015-2016-os vizsgálat során tapasztalt szabályszerűségi megfeleléseket az Értéktár Program működtetői továbbra is fenn tartják, illetve lehetőséget kívánt nyújtani korrekciók elvégzésére.

Az utóvizsgálat záródokumentumában az eredmények bemutatása a scope-nak megfelelően két csoportban történik.

Az 1. rész a 2015-2016-os vizsgálatban is feldolgozott szempontrendszeren megy végig: ismertetésre kerülnek a változások, illetve a folytonosságot képviselő működési jellemzők.

Ebben a csoportban a fókusz a következő szempontokon volt:

- az új szerzeményezésekkel kapcsolatos információk
 - a műtárgyak
 - javaslattevők
 - tényleges kifizetések
 - letéteményesek – a műkincsek közösségi elérhetőségei
 - Az adás-vételekhez kapcsolódó jogi dokumentáció
 - Szakértői vélemények, értékbecslések
 - illeszkedés a Programban meghirdetett stratégiához
- A Program működéssel kapcsolatos vezetői döntések
 - Az Értéktár Program Tanácsadó Testülete, döntéseik
 - Az Értéktár Program Tanácsadó Testülete által készített előterjesztésekhez kapcsolódó igazgatósági döntések, határozatok

A megállapítások összefoglalása 19 pontban történt meg.

A záródokumentum 2. része azt vizsgálja, hogy a Felügyelőbizottság által, az Értéktár Programmal kapcsolatban hozott 5 operatív határozat ajánlásait az MNB beépítette-e az Értéktár Program működtetésébe.

Általános vizsgálati eredmények

Az Értéktár Program keretén belül 2016. április 01 – 2018. február 28 között újabb 11 (2006-ban 7, 2017-ben 4) alkalommal került sor szerzeményezésekre, melyek iparművészeti tárgyakat, festményeket, festménysorozatot, egy dagerrotípiát, oklevél gyűjtemény, illetve két hagyatékot is találunk. A műtárgyakat a záródokumentumban részletesen bemutatjuk, elemezzük, itt csak egy rövid táblázatban soroljuk fel őket.

8. számú táblázat		
	Műtárgy megnevezése	Vételár
1	Bécsi klasszicista levesestál	6 000 000 Ft
2	Kossuth Lajos dagerrotípiá	20 000 USD
3	Bedő Rudolf hagyaték (16 darabból álló gyűjtemény)	52 300 000 Ft
4	Breuer Marcell gránit íróasztala	150 000 USD
5	Ismeretlen mester: II. Rudolf német-római császár és magyar király arcképe (XVI. sz.)	4 500 000 Ft
6	Kiss Ferenc-gyűjtemény	235 000 000 Ft
7	Ismeretlen mester: II. Lajos arcképe (XVI. sz. festmény)	30 000 000 Ft
8	Csernus-kollekció (6 festményből álló festménysorozat)	880 000 €
9	Benczúr Gyula: XVI. Lajos és családjának elfogatása	400 000 €
10	Rakovszky-gyűjtemény (65 darabból álló iratgyűjtemény)	27 000 000Ft
11	Tornai-szalón (darabból álló bútor garnitúra)	225 000 €

A szerzeményezések minden alkalommal az Értéktár Program Tanácsadó Testületének előterjesztéseinek jóváhagyásával, igazgatósági határozat keretében történtek.

A 2015-2016 folyamán végzett vizsgálat során a legtöbb vásárlással végződő kezdeményezés a Szépművészeti Múzeum – Nemzeti Galéria részéről érkezett (7); az utóvizsgálat időszakában ez az arány kiegyensúlyozottabb lett: Szépművészeti Múzeum MNG 4, Magyar Nemzeti Múzeum 4, Iparművészeti Múzeum 2, Magyar Nemzeti Levéltár 1.

Az utóvizsgálat során vizsgált időszak, 2016. március 31 – 2018. március 20 között lebonyolított vásárlások vételára 888 295 115 Ft, ténylegesen kifizetett bruttó értéke 937 367 224 Ft volt, mely tartalmazza a beszerzéssel összefüggésben felmerült költségeket is.

Az Értéktár Programban összesen vásárolt műkincsek össz vásárlási értéke a Program elindulása óta 9 704 964 649 Ft (a Skanzennek nyújtott támogatással együtt), a ténylegesen kifizetett bruttó érték 10 222 898 349 Ft, mely a teljes Értéktár Programra jóváhagyott 30 milliárd Ft 34,1%-a, jóllehet a Program meghatározott első 5 éves időtartamának 85 %-a eltelte. A vételárak minden esetben megegyeztek (vagy alatta maradtak) az igazgatóság által jóváhagyott keretösszeggel.

Az Értéktár Program folytatja azt a hagyományt, hogy a vásárolt műkincseket letéteményezési szerződés keretén belül – a minél teljesebb elérhetőség érdekében – közgyűjteményekhez helyezi ki. Az utóvizsgálat fókuszában lévő időszak alatt vásárolt műtárgyak 4 letéteményes között oszlanak meg, az Értéktár Program teljes időszakát nézve ez összesen 8 közgyűjteményt jelent. Mind jelen utóvizsgálatot tekintve, mind összességében nézve a legtöbb műtárgy, legnagyobb értékben a Szépművészeti Múzeum MNG-ben került elhelyezésre, ugyanakkor különösen öröndetes és üdvözlendő, hogy a vándorkiállítások mellett vidéki közgyűjtemények is lehetőséget kaptak a műkincsek tárolására és bemutatására.

Az MNB által szerzeményezett újabb 11 műkincs és műkincsgyűjtemény megvásárolásakor – mindegyike vonatkozásában, a garanciális jogi elvárások miatt egymás mellett, illetve azzal párhuzamosan a következő dokumentumok kerültek megkötésre, illetve felvételre:

- ügyvédi ellenjegyzésekkel történő adásvételi szerződések
- birtokba adási jegyzőkönyvek
- letéti szerződések (a műtárgyak elhelyezésére, az érintett felek között)

- szakértői vélemények, értébecslések
- tárolási nyilatkozatok

2 műkincs (Csernus-kollekció és Benczúr Gyula: XVI. Lajos és családjának elfogatása) uniós értékhatár elérése miatt közbeszerzés keretén belül került megvásárlásra.

A műkincsek és műkincsgyűjtemények adásvételi szerződéseiben továbbra is mintegy annak preambulaként való hangsúlyozására, hogy az MNB részéről az adott, eseti szerzeményezésre a saját TFS-e és az annak részeként működő Értéktár Programjának végrehajtására kerül sor, az adásvételi szerződésekben a már használt, visszatérő jogi formulák alkalmazására kerül sor.

Az alapvizsgálat részletesen taglalta, hogy az MNB Értéktár Programjával kapcsolatban elindult viták egy része már a kezdetektől az értébecslők függetlenségét kérdőjelezte meg. Az alapvizsgálat vizsgálati időtartamában mindössze 8 fő rendelkezett az Igazságügyi Minisztérium által bejegyzett igazságügyi műtárgyszakértő képesítéssel. Foglalkozásukból adódóan mindannyiuknak köze van a műkereskedelemhez: vagy galéria tulajdonosok, vagy valamelyik múzeum alkalmazottjai. Az MNB a műtárgyvásárlások során mindig az értébecslők kiválasztása tekintetében mindig a legnagyobb gondossággal igyekezett eljárni, de gyakorlatilag kiküszöbölhetetlen olyan független értébecslő alkalmazása, aki soha, semmilyen kapcsolatban nem állt sem a Magyar Nemzeti Galériával, vagy a Szépművészeti Múzeummal, vagy aukciós házzal, kereskedelmi galériával.

Dr. Gerhardt Ferenc elnök az Értéktár Program Tanácsadó Testületének 2016. 04. 13-i ülésén ügyrendi javaslat keretében ismertette a testülettel, hogy az ÉP TT által szerzeményezésre javasolt és az MNB igazgatósága által jóváhagyott műtárgyak beszerzésére vonatkozó szabályokat az MNB Gazdálkodási Kézikönyve szabályozza, mely alapján a Tanácsadó Testületnek szakértőt szükséges delegálnia az eljárásokba. Dr. Gerhardt Ferenc javasolta, hogy az Értéktár Program keretében az MNB kössön megbízási keretszerződéseket 2018. december 31-ig (a Program végéig) határozott időtartamra, alkalmanként 40 000 Ft-os szakértői díjazással. A Testület tagjai egyetértettek a javaslattal, és az MNB Bíráló bizottságaiba összesen 10 szakértőt delegáltak.

Az Értéktár Program Tanácsadó Testülete 2014. február 27-én kezdte meg működését. A Testület tagjai között az elmúlt 4 év alatt változások következtek be, 3 fő kicserélődött. Az Értéktár Programot továbbra is dr. Gerhardt Ferenc, az MNB alelnöke vezeti.

A Tanácsadó Testület működési szabályait és a műtárgyak/kulturális javak szerzeményezésének feltételeit és folyamatát az Igazgatóság javaslatára az Értéktár Program szerzeményezési eljárásrendjének további részletesebb kidolgozásával még konkrétabbá tették. Az új eljárásrend 2016. október 16-án lépett hatályba.

Az Értéktár Program Tanácsadó Testülete 2016. március 31. és 2018. február 28. között összesen 6 alkalommal ülésezett, melyekről minden alkalommal jegyzőkönyv készült. Az Igazgatóság ezen időszak alatt 5 alkalommal foglalkozott az Értéktár Programmal. A megvásárolandó műkincsek előterjesztését minden alkalommal alapos háttérvizsgálatok előzték meg. Az ÉP keretén belül megvásárolt műkincsek továbbra is megfelelnek az MNB Társadalmi felelősségvállalási programjában megfogalmazott, a megvásárolandó műkincsekre vonatkozó szempontrendszernek.

Az utóvizsgálat vizsgálati szempontrendszerek végig vitele során – néhány kisebb pontatlanságtól eltekintve – a működést szabályosnak, a folyamatok végig vitelet szabálykövetőnek, alaposan, pontosan, precízen dokumentáltak találta.

Az FB által hozott határozatok teljesülése

A Felügyelőbizottság 5 határozatban javasolta az MNB vezetése felé ajánlásainak megfontolását, melyek alapvetően stratégiai jellegűek voltak. Tartalmukban ezek a következő területeket érintették

- az Értéktár Program irányelveinek szűkítése (2016-4/VII.)
- mecénási kör létrehozása (2016-4/VIII.)
- tervezési időszak átgondolása (2016-4/IX.)
- kommunikációs stratégia váltás (2016-4/X.)
- közkinccsé tétel, vándorkiállítások (2016-4/XI)

Az MNB az Értéktár Programmal kapcsolatos első 3 határozat teljesítését elutasította, mely mögött érezhetően szemléletbeli különbség van. Indokaikkal, érveikkel nem teljes mértékig értett egyet a vizsgálatvezető, de a tevékenység speciális voltára való tekintettel csak egy esetén, a mecénási kör kiszélesítésével kapcsolatos javaslatát ajánlotta továbbra is megfontolandónak. Jóllehet, az MNB ezt a szerepvállalást szokatlanak tartja, mégis azt gondoljuk, hogy az MNB Társadalmi Felelősségi Programjában megfogalmazott és napi működése során gyakorolt példamutatását erősítené, ha presztízsét használva másokat is aktívan arra ösztönözné, hogy társadalmi szerepvállalási programjuk részeként, anyagi áldozatot is vállalva vegyenek részt a nemzeti értékek

megőrzésében, felkutatásában és a magyar közgyűjtemények gyarapításában.

A kommunikációs stratégiaváltásra vonatkozó és a vándorkiállítások szervezésére vonatkozó határozat teljesítését a FB teljes mértékig elfogadta, hiszen az eredmények látványos változást mutatnak.

a) Kommunikációs stratégiaváltás

Az MNB Kommunikációs és Protokoll főosztálya 2018. január 15-én frissítette az Értéktár Program kommunikációs stratégiáját.

A tartalmában és eszközeiben megújított kommunikációs stratégia

- egyértelműen kijelöli a kommunikációs irányokat, a kommunikációban szereplő vezetők szerepeit
- a kommunikáció hangsúlyát a folyamatosságra és a proaktivitásra helyezi
- megkülönbözteti a kommunikáció különböző szintjeit
- egyértelmű támpontokkal szolgál az egyes kommunikációs helyzetek kezeléséhez
- a kommunikációs eszközök ajánlásával konkrét segítséget nyújt a napi problémák megoldásában.

Jóllehet a Program működésének folyamatossága és kiszélesedése is hozzájárult a kommunikációs események számának megnövekedéséhez, változatosságához, azonban a kommunikációs megjelenésekben egyértelműen megfigyelhető az Értéktár Programmal kapcsolatos kommunikáció tudatosabbá válása, tervezettség.

Míg 2016 folyamán összesen 16 kommunikációs esemény történt a Programmal kapcsolatban, 2017-ben a kommunikációs szakterület 104 eseményről számolt be.

b) A gyűjtemény közkinccsé tétele

Honlap, internetes elérhetőség

Az MNB honlapján „Értéktár program” menüpont alatt a programmal kapcsolatos legfontosabb információk (a program célja, a tanácsadó testület bemutatása, keretösszeg) megtalálhatóak. A műkincsekre vonatkozó adatok, tájékoztatások az alapvizsgálat keretén belül már ismertetett 5 almenüpontban mindenki számára hozzáférhetőek, melyek közül a leginformatívabbak az egyes tárgyakkal kapcsolatos

leírások, kis video-filmek, melyek naprakészek. A menü kiegészült európai és Európán kívüli 16 jegybanki gyűjteményt bemutató menüponttal. A feltöltések naprakészek.

Bemutatók, kiállítások

Az Értéktár Program maga is célul tűzte ki, és ennek megfelelően kiemelten kezelte az FB azon javaslatát, mely múkin-csek vidéki elérhetőségére vonatkoztak. Az időszaki kiállításokról és a látogatószámokról rendszeresen, „beharangozó” és „nyomon követő” jelleggel tájékoztatja a társadalmat. Ilyen tudatos, vidéki letéteményezések közé tartoznak a miscolci, egri, pécsi és debreceni állandó kiállítások:

Emellett a Magyar Nemzeti Múzeumban letéteményezett erdélyi tallér-gyűjtemény vándorkiállításra indul: Magyarország 6 városában (Székesfehérvár, Szombathely, Szeged, Pécs, Eger, Nyíregyháza) kerülnek be-mutatásra a múkin-csek. Ebből 2 városban már 2017-ben megvalósultak az időszaki kiállítások: Székesfehérváron „Fejedelmi kincsek” címmel (11 195 látogató), Nyíregyházán „Fejedelmeink mesés kincsei” címmel (5825 látogató).

Látogatószám

A különböző közgyűjteményekben látogatható műtárgyak látogatói száma örvendetesen növekedett: míg a 2016. március 31-én befejezett alapvizsgálat 2016. februárjáig összesen 247 570 érdeklődőről számolt be, az MNB összesített adatai alapján a múkin-cseket 2015-től kezdődően több mint 1 millió látogató tekintette meg.

Határozatok

Az utóvizsgálatvezető 2 határozatot fogalmazott meg a megállapításokkal kapcsolatban, melyből az egyik az utóvizsgálat elfogadását, a másik pedig az MNB igazgatósága felé ajánlást fogalmaz meg, hogy a Program befejezése után a Belső ellenőrzés vegye fel 2019-es ütemtervébe az Értéktár Program megvizsgálását.

2.2.2. A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottsága belső működési kockázatkezelésének utóvizsgálata

Az utóvizsgálat előzményei

Az MNB belső működés kockázatkezelésének vizsgálata (2016. május-november)

A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottsága 2016. április 29-i ülésén döntést hozott arra vonatkozóan, hogy 2016. május – november között – külső szakértők bevonásával

– vizsgálatot folytat az MNB belső működési kockázatkezelésével kapcsolatban. A vizsgálat céljaként Dr. Szényei Gábor András vizsgálatvezető a Magyar Nemzeti Bank működési kockázatkezelésének vizsgálatát, az ebben a témában legutóbbi, 2010-ben vezetett vizsgálata óta a kockázatkezelésben bekövetkezett változások áttekintését, illetve jegybank-specifikus működési kockázatok kezelésének feltárását határozta meg.

A vizsgálat keretén belül az FB képet szeretett volna kapni az MNB kockázatkezelésének szervezeti fejlődéséről, tevékenységének/módszertanának teljességéről, illetve meg kívánt győződni a kockázatkezelésbe beépített kontrollokról.

A vizsgálat fókuszpontjaiként az előterjesztők a következőket határozták meg:

- a belső kockázatkezelés fő irányai,
- a tevékenységet megalapozó elvek,
- az alkalmazott módszerek,
- a gyakorlati tevékenységek fő jellemzői és eredményei,
- a kezdeményezett és megtett intézkedések
- a belső ellenőrzés adott témában végzett munkájával való kapcsolat

Az ellenőrzés során bekért dokumentumok, adatok között voltak olyanok is, melyek az MNB alaptevékenységére utaltak. Mivel ezek vizsgálatához az FB a Jegybanktörvény értelmében nem rendelkezik jogosultsággal, a kapcsolódó dokumentációkból az erre vonatkozó adatok törlésre kerültek. A vizsgálat tartalma szempontjából ez sok esetben értelmezéssel okozott nehézségeket, melyek többszöri hiánypótlás, egyeztetés révén váltak részben feloldhatóvá.

A vizsgálat eredményeit összefoglaló Záródokumentum az MNB vezetése részére 30 megállapítást és ahhoz tartozó javaslatot tartalmazott.

A vizsgálatvezető a vizsgálat megállapításait, eredményeit az MNB érintett szervezeti egységeivel, vezetőivel több körben egyeztette; végül a záródokumentumot a Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottsága 2017. március 22-én fogadta el.

A vizsgálatlal kapcsolatban 4 határozathozatalra került sor:

- A 32/2017 (III.31) mellett, mely a vizsgálat teljesítésének elfogadásáról döntött, a 33/2017 (III.31.) számú

határozatban az FB javasolta az MNB Igazgatósága számára a vizsgálat eredményei alapján intézkedési terv készítését.

- További 2 határozat [34/2017. (III.31.) és 35/2017. (III.31.)] a vizsgálat utóéletére vonatkozóan rendelkezett (utóvizsgálat elindítása és az etikai kódex vizsgálata).

Dr. Szényei Gábor András reményei szerint a vizsgálat sikeresen járult hozzá az alig húsz esztendő működéskockázatkezelési elmélet és gyakorlat MNB-ben megvalósuló tevékenységének összefoglalásához, és a megkívánt fejlesztések elvégzéséhez, melynek realizálását a jövőben is figyelemmel kívánja kísérni.

A Magyar Nemzeti Bank Igazgatósága az intézkedési terv kidolgozását, és az egyes intézkedések végrehajtásának koordinálását főfelelősként a Jegybanki eszköztár, devizatartalék és kockázatkezelési Igazgatóság (JDK) hatáskörébe sorolta. A JDK főfelelősként a javasolt intézkedéseket és a hozzájuk rendelt határidőket a szakterületekkel egyeztetve fogalmazta meg, melyet a Felügyelőbizottság 2017. augusztus 29-i ülésén részletesen bemutatott.

Az FB határozata az utóvizsgálatra vonatkozóan

A Magyar Nemzeti Bank Felügyelő Bizottsága 6/2018 (I.31.) számú határozatában elfogadta a Magyar Nemzeti Banknál végzett működési kockázatelemzés és üzletmenet-folytonossági utóvizsgálat ellenőrzési tervét.

Az utóvizsgálat keretei

Az utóvizsgálat célja: A Felügyelőbizottság 2017. 03. 31-én tárgyalt, az MNB belső működés kockázatkezelésére vonatkozóan lefolytatott vizsgálatának határozati javaslataival kapcsolatban meghozott MNB-intézkedések ellenőrzése.

Az utóvizsgálat scope-ja: A vizsgálattal kapcsolatban meghozott határozati javaslatok [33/2017. (III.31.), 34/2017. (III.31.)] teljesülésének vizsgálata.

Az utóvizsgálat időhorizontja: 2017. április 01 – 2018. február 28.

Az utóvizsgálat időtartama: 2018. február 01 – 2018. április 30.

Az utóvizsgálat eredményei

Az utóvizsgálat során a vizsgálatvezető az MNB-től azon dokumentációk átadását kérte, amelyek bizonyítékként szolgálnak az intézkedési tervben az utóvizsgálat időintervallumában megfogalmazott feladatok végrehajtására.

Az intézkedési terv feladataiban megjelölt szervezeti egységek a feladatokon dolgoztak, beépítették a munkarendjükbe, több feladat részfeladatként került elvégzésre és ezek alapján további intézkedési folyamat vált szükségessé.

Az alapvizsgálat záródokumentuma több esetben olyan hatékonyságnövelő intézkedések bevezetésére tett javaslatot, amelyek a vizsgálat időpontjában az egyes szakterületek elszigetelt működéséből eredően nem tudták hatásukat a szervezet egészére nézve kifejteni, így megváltoztatásuk mindenféleképpen előnnyel járt.

Az utóvizsgálat során egyes esetekben vizsgálatvezető továbbra is hiányolta az átfogó jellegű, több területet érintő, szemléletváltást tükröző intézkedéseket, melyekkel kapcsolatban további ajánlásokat fogalmazott meg.

Határozatok

Az alapvizsgálathoz kapcsolódó intézkedési terv számos esetben olyan intézkedést határozott meg, amely rész- vagy teljes feladatok tekintetében a végrehajtókra nézve jövőbeli határidőket tartalmaz, mely már túlmutat a vizsgálatvezető és a jelenlegi FB kinevezési ciklusán. Mivel a vizsgálatokkal kapcsolatban a folyamatosságot a Belső ellenőrzési főosztály képviseli, a fennmaradó intézkedési tervek teljesítésének ellenőrzését a vizsgálatvezető e szervezeti egység hatáskörébe javasolta delegálni.

3. Az MNB gazdálkodásának kérdései

A felügyelőbizottság feladata az MNB gazdálkodásának felügyeletével a tulajdonos érdekeinek képviselete. Ennek érdekében figyelemmel kíséri a gazdálkodási adatok, elsősorban a működési költségek és a ráfordítások, valamint a beruházási kiadások alakulását, követi a tervezési feladatok végrehajtását és a stratégia-alkotás folyamatát. A felügyelőbizottság az ülésein negyedévente utólagos tájékoztatást kap az MNB vezetésétől az aktuális terv-tény indexekről és a várható teljesítésekről. A bizottság tagjai ezen túlmenően folyamatosan tájékozódnak a bank és leányvállalatai gazdálkodását érintően felmerülő aktuális kérdésekben és rendszeres eszmecsere-t folytatnak szakértőkkel és a bank vezetőivel.

A felügyelőbizottság felügyeli, követi és támogatja a belső ellenőrzés tevékenységét a gazdálkodási kockázatok kiszűrésében. A belső ellenőrzés a folyamatban lévő kontrollokról, a munkatervéről és a tervezetteken túl kért eseti ellenőrzéseiről is rendszeres beszámolót nyújt a bizottságnak. A felügyelőbizottság örömmel nyugtázza, hogy a belső ellenőrzést a PWC által, 2018 márciusában végzett külső értékelése minden tekintetben megfelelőnek minősítette. A felügyelőbizottsági tagok számára biztosított a hatékony információcsere a külső auditorral az fb feladatkörébe eső tényezőkkel kapcsolatos kérdésekben. A független auditor megbízása ugyanis a jegybank esetében nem csak az éves beszámoló záradékolására terjed ki, a jegybank működési költségeinek és beruházási kiadásainak tervezett és tényleges alakulásáról is végez összehasonlító elemzést, melynek eredményéről a felügyelőbizottságot is tájékoztatja. Szintén elvégzik a belső ellenőrzési rendszer vizsgálatát, a társaság egészére vonatkozó nyilvántartásokkal kapcsolatos megalapozott véleményalkotás érdekében. A jogszabályban rögzített könyvvizsgálói rotációs követelményeknek eleget téve az MNB 2017-től új könyvvizsgáló társasággal

dolgozik; a felügyelőbizottság és az auditor kapcsolata változatlanul jó, a könyvvizsgáló képviselője az üléseken jelen van, a konzultáció lehetősége a tagok számára biztosított.

Az MNB gazdálkodását a jogszabályi korlátok, valamint a belső szabályzatok által meghatározott keretek között végzi. A szabályozott működés legfontosabb előírásait a gazdálkodási döntési határköröket rögzítő Szervezeti és Működési Szabályzat, a Gazdálkodási Kézikönyv, a Beszerzési Kézikönyv és a Számviteli Kézikönyv tartalmazza. A Gazdálkodási Kézikönyv a Magyar Nemzeti Bank működésével, gazdálkodásával, pénzügyi tervezésével kapcsolatos eljárási rendet és a kapcsolódó elszámolási szabályokat tartalmazza, beleértve a kötelezettségvállalások és a beszerzések rendjét, a vagyonekezelést, valamint a tervezés folyamatát. Ezzel összhangban tartják a gazdasági események adminisztratív és értékelési feladatairól, a beszámolás szabályairól rendelkező Számviteli Kézikönyv tartalmát. A Magyar Nemzeti Bankban a beszerzéseket a Beszerzési Kézikönyvben rögzítettek szerint végzik, mely többek között a piacfelmérésre, az ajánlatkérésre, az ajánlatok értékelésére és a szerződéskötésre is pontos eljárásrendet nyújt.

A felügyelőbizottság a jegybank 2017. évi gazdálkodását a jogszabályoknak és a belső szabályzatoknak megfelelőnek találta.

3.1. AZ MNB TŐKESZERKEZETE 2017.12.31-ÉN

A jegybank tőkeszerkezetét a mérleg mutatja. A tőkeszerkezet legfontosabb elemeinek alakulását az elmúlt hat év távlatában a következő táblázat tartalmazza, a fordulónapok tőkeszerkezetét az ezt követő ábra szemlélteti.

9. számú táblázat

Az MNB saját tőkéje 2012-2017

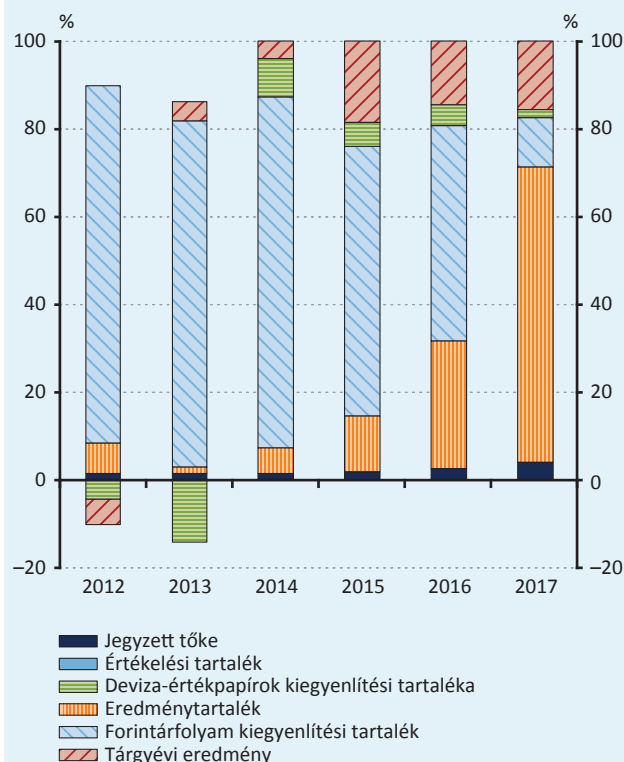
(adatok millió forintban)

	2012.12.31	2013.12.31	2014.12.31	2015.12.31	2016.12.31	2017.12.31	Index 2017/2016
MNB saját tőkéje	551 065	464 560	645 878	508 978	371 963	242 372	65%
Jegyzett tőke	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	100%
Eredménytartalék	47 023	9 762	36 057	63 417	107 869	162 150	150%
Értékelési tartalék	0	0	0	0	0	0	0
Forintárfolyam kiegyenlítési tartalék	564 041	509 603	517 984	312 599	182 459	28 010	15%
Deviza-értékpapírok kiegyenlítési tartaléka	-30 188	-91 100	54 477	28 510	17 354	3 919	23%
Tárgyévi eredmény	-39 811	26 295	27 360	94 452	54 281	38 293	71%
Mérlegfőösszeg	10 681 897	11 437 974	12 640 588	11 495 507	10 054 901	9 307 752	93%
Jegyzett tőke aránya a mérlegfőösszeghez	0,09%	0,09%	0,08%	0,09%	0,10%	0,11%	108%
Saját tőke aránya a mérlegfőösszeghez	5,16%	4,06%	5,11%	4,43%	3,70%	2,60%	70%

A várakozásoknak megfelelően a Magyar Nemzeti Bank mérlegfőösszege 2017 fordulónapjára tízezer milliárd forint alá csökkent, a 2016.12.31-i értékhez képest 2017.12.31-én több, mint hétszáz milliárd forinttal alacsonyabb. A jegybanki stratégia részét képező mérlegszűkítés 2015 óta tart. Ennek része a hitelintézeti forint betétek csökkenése és a devizatartalékok csökkenése, melyet a nemzetgazdaság adósságszerkezetének kedvező változása tett lehetővé.

A folyamattal együtt a saját tőke részaránya és belső szerkezete is kedvezően alakult. A saját tőke 130 milliárd forintos csökkenésében a meghatározó a forintárfolyam kiegyenlítési tartalék visszaesése volt és négyezer milliárd forint alá csökkent a deviza-értékpapírok kimutatott, nem realizált eredmény is. A saját tőke szerkezetében a nem realizált eredményt mutató tartalékok így már alig haladják meg a saját tőke 10%-át, míg a 2013 óta felhalmozott eredménytartalék és a tárgyévi nyereség részaránya meghaladja a 80%-ot. A hatályos jegybanktvény szerint az igazgatóság hatásköre az osztalék fizetéséről szóló döntés. Ennek értelmében az MNB 2017. évi eredményéből osztalékot nem fizet, így a tárgyévi eredmény is eredménytartalékba kerül. Az ilyen módon 2018-ra felhalmozódó, kétszáz milliárd forintot meghaladó eredménytartalék kellő biztonságot jelent a jövőben is arra, hogy a jegybanknak továbbra sem lesz szüksége a költségvetésből való veszteségrendezésre.

Az MNB saját tőke fordulónapi szerkezete 2012-2017

3.2. AZ MNB 2017. ÉVI BESZÁMOLÓJA

A jegybank 2017. évi pénzügyi beszámolóját a könyvvizsgáló auditálta, záradékával hitelesítette. A 2017. évi beszámoló legfontosabb adatai az alábbiak:

A mérlegfőösszeg december 31-én: 9 308 milliárd forint volt. Az MNB-nek 2017-ben összesen 273 milliárd forint

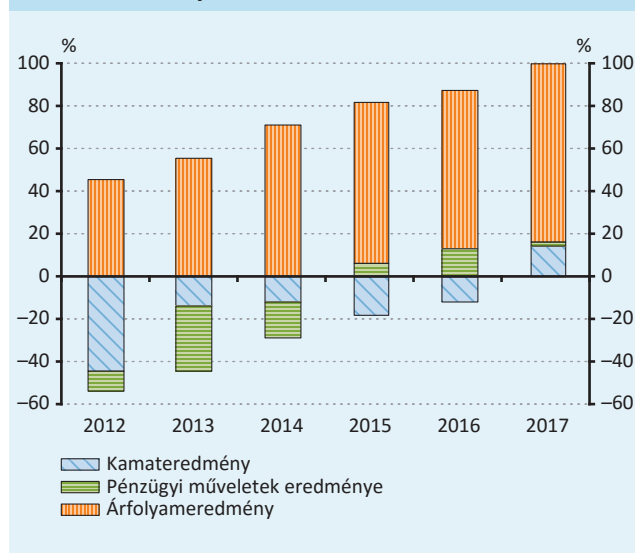
bevétele keletkezett és 235 milliárd forint ráfordítása merült fel. A jegybank 2017-ben összesen 38 milliárd forint nyereséget könyvelhetett el.

A következő, 10. sz. táblázat és az azt követő, az adatokat szemléltető ábra az elmúlt hat év legfőbb pénzügyi adatainak alakulását mutatja.

10. számú táblázat							
Kiemelt pénzügyi adatok 2012-2017							
(adatok millió forintban)							
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Index 2017/2016
MNB bevételei összesen	478 965	530 962	802 983	449 763	333 534	273 137	82%
MNB ráfordításai összesen	518 776	504 667	775 623	355 311	279 253	234 844	84%
Tárgyévi eredmény	-39 811	26 295	27 360	94 452	54 281	38 293	71%
Jóváhagyott osztalék	0	0	0	50 000	0	0	-
Mérlegfőösszeg	10 681 897	11 437 974	12 640 588	11 495 507	10 054 901	9 307 752	93%
Tárgyévi eredmény aránya a bevételekhez	-8,3%	5,0%	3,4%	21,0%	16,3%	14,0%	86%
Tárgyévi eredmény aránya a mérlegfőösszeghez	-0,4%	0,2%	0,2%	0,8%	0,5%	0,4%	76%

Bár a Magyar Nemzeti Bankkal szemben nincs profitelvárás, a felügyelőbizottság fontosnak tartja, hogy a jegybank a törvényben rögzített feladatai teljesítése mellett az elmúlt öt évben igen jelentős nyereség összegeket könyvelhetett el, ezért nem volt szüksége költségvetési forrásokra és ez a felhalmozott eredménytartalék miatt a jövőben sem várható. Ugyanakkor a mérleg- és eredményalakulás alapvetően a monetáris politika függvénye, melyre vonatkozóan a felügyelőbizottságnak nincsen ellenőrzési jogköre. A jegybanki eredményben évről-évre meghatározó a kamateredmény és a pénzügyi műveletek együttes eredménye. 2017-ben a kamateredmény és a pénzügyi műveletek eredménye együtt közel tizenkét milliárd forintot jelentett. Hasonlóan a monetáris politika függvénye a devizaárfolyam-változásból származó nyereség, melynek összege 2017-ben több mint hatvan milliárd forint volt. A banküzemi működtetés kivételével kalkulált egyéb eredménytényezők is nyereséget jelentettek, mintegy tizenöt milliárd forinttal növelték a jegybanki eredményt. Ennek zömét a felügyeleti díj- és bírságbevételek adták, de itt szerepel számos, a felügyelőbizottság által is vizsgált tevékenység hatása, köztük a jegybanki támogatási tevékenység és az ingatlanügyletek eredménye is. A monetáris politika eredményadatait

Kiemelt eredménytényezők részesedésének alakulása az összeredményből 2012-2017 időszakában

szemlélteti a következő ábra; látható, hogy az összesített kamateredmény is pozitív szaldót mutat, így 2017-ben mindhárom kiemelt eredménytényező növelte a tárgyévi eredményt.

A felügyelőbizottság különös figyelemmel követi a banküzem működési költségeinek és a ráfordításoknak az alakulását. Az MNB működtetésével kapcsolatos eredménytényezők, beleértve a készpénzgyártás költségeit is, nagyságrendileg az előző év szintjén voltak 2017-ben is; ennek részleteit a következő fejezet tartalmazza.

3.3. AZ MNB MŰKÖDÉSI KÖLTSÉGEI 2017-BEN

A 2015-ös megválasztása óta változatlan összetételben működő felügyelőbizottság a tulajdonos érdekeinek védelme érdekében a működése kezdete óta elvárja a jegybanktól az ésszerű takarékossgot, a tudatos és tervezett költség-gazdálkodást. A működési költségek 2017. évi terv és tény adatainak alakulását és a bázisvízi adatsorral való összevetését a következő, 11. sz. táblázat tartalmazza.

Az MNB a jegybanktörvény előírása szerint a pénzügyi ter-
vében elkülönített előirányzatokat határoz meg az alapvető és egyéb feladataira. Az ennek megfelelő költségkimutatások is elkészülnek az éves tényadatok teljeskörű rögzítését

követően. Az MNB tájékoztatása szerint a működési költségekből 17,7 milliárd forint az alaptevékenységhez kapcsolódott, 15,1 milliárd forint volt a felügyeleti tevékenység működési költsége, végül 4,7 milliárdot egyéb feladatokra számoltak el. A felügyeleti tevékenységhez kapcsolódó be-
vétel 9,9 milliárd forintot tett ki.

A működései költségek összességében és költség típusonként is a tervezettek alatt alakultak, ugyanakkor 6%-kal meghaladták a bázisvízi költség szintet. A költségek struktúrája némileg változott, az egyéb költségek és az értékcsökkenési leírás részaránya növekedett, az üzemeltetési költségeké csökkent, míg a személyi jellegű ráfordítások és az IT költségek éppen a bázisvízi súllyal szerepeltek az összköltségben 2017-ben.

Az alábbi összefoglaló táblázat a működési költségek tény-
számait tartalmazza a bázisvízi és tervezett adatokhoz is viszonyítva, továbbá megmutatja az egyes költségfajták aktuális arányait és a költségek összetételének változását is. A működési költségekre vonatkozó számadatok és a költségalakulás összefoglalói az MNB 2017. IV. negyedéves beszámolója alapján készült.

11. számú táblázat

A működési költségek alakulása 2016-2017

(adatok millió forintban)

	2016. évi terv	2016. évi tény	Index 2016 tény/2016 terv	2017. évi terv	2017. évi tény	Index 2017 tény/2017 terv
Személyi jellegű ráfordítások	23 334	21 147	91%	23 437	22 347	95%
IT költségek	2 208	2 025	92%	2 623	2 279	87%
Üzemeltetési költségek	7 387	6 949	94%	6 682	5 990	90%
Értékcsökkenési leírás	3 068	2 951	96%	3 727	3 299	89%
Egyéb költségek	5 726	3 240	57%	4 929	4 381	89%
Átvezetések	-930	-917	99%	-967	-788	81%
Működési költségek összesen	40 793	35 395	87%	40 431	37 508	93%
Központi tartalék	612	0	0%	606	0	0%
Működési költségek főösszege	41 405	35 395	85%	41 037	37 508	91%
A személyi ráfordítások részaránya	57%	60%	104%	58%	60%	103%
Az IT költségek részaránya	5%	6%	106%	6%	6%	94%
Az üzemeltetési költségek részaránya	18%	20%	108%	17%	16%	97%
Az értékcsökkenési leírás részaránya	8%	8%	111%	9%	9%	95%
Az egyéb költségek részaránya	14%	9%	65%	12%	12%	96%
Az átvezetések részaránya	-2%	-3%	114%	-2%	-2%	88%

A létszám és a személyi jellegű ráfordítások alakulása 2017-ben

A Magyar Nemzeti Bank átlagos statisztikai állományi létszáma 2017-ben 1411 fő volt. A személyi jellegű ráfordítások összege közel 6 %-kal haladta meg a bázisévi adatot, ugyanakkor összességében mintegy egy milliárd forintos megtakarítást mutat a tervhez képest; a megtakarítás döntő részben a járulékcsökkenésből ered. A bérek és személyi jellegű kifizetések a tervek szerint alakultak, kisebb megtakarítás keletkezett még az egyéb bérköltések közé tartozó szerzői, lektori, vendégoktatói kifizetéseknél, a jóléti költségeknél, a végkielégítéseknél és a béren kívüli juttatásoknál, elsősorban a tervezettnél alacsonyabb létszám miatt. A jogszabályoknak megfelelően a személyi jellegű ráfordítások között tartják nyilván a reprezentációs költségeket; ezen költségek esetében az igazgatóság év közben tervtúllépést engedélyezett, mert a nem tervezett oktatási célú rendezvények mintegy száz milliós többletkiadást okoztak. Minimális költségtöbblet keletkezett még a tervezettnél számosabb külföldi kiküldetések napidíjainál. A személyi jellegű ráfordításokkal kapcsolatban külön felügyelőbizottsági vizsgálat is folyt, mely felhívta a figyelmet arra, hogy a jegybanki átlagkereseteknek az iparági átlagnál szerényebb növekedése versenyhátrányt okozhat a jövőben egyes munkakörökben.

IT költségek

Az informatikai költségek az alaptevékenységet támogató infrastrukturális és adatfeldolgozó rendszerek folyamatos, biztonságos üzemeltetését szolgálják. Az informatikai költségek összességében 2017-ben a bázisévi értéket mintegy tizenhárom százalékkal haladták meg és ezzel azonos mértékben jelentkezett e területen megtakarítás is a tervezett költséghez képest. Az IT költségek több, mint 60%-át a szoftverek üzemeltetése okozza, további komponensei a hírszolgálati és adatátviteli díjak, a hardver és telekommunikációs eszközök költségei és a tanácsadói díjak. A szoftverüzemeltetési díjak meghaladták a bázisévi költséget, de elsősorban az időben elhúzódó beszerzési eljárások miatt nem érték el a tervet. A többi IT költségelemnél nincs lényeges növekedés a bázisévhez képest.

Üzemeltetési költségek

A bázisévvel összevetve a legnagyobb arányú, közel egy milliárdos költségsökkenés az üzemeltetésnél jelentkezett. A tervteljesítés itt 90%-os. Az üzemeltetési költségek döntően az ingatlanokkal kapcsolatosak, azon belül is 60%-ot az őrzésvédelmi szolgáltatások tesznek ki. Az őrzésvédelmi kifizetések az MNB Biztonsági Zrt. és a Készenléti Rendőrzés szolgáltatásainak ellenértékei. A megtakarítások elsősorban

itt jelentkeztek, mert 2016-hoz képest módosult a szolgáltatási szerződés. A közüzemi költségek és a bérleti díjak nagyságrendje megegyezik a bázisévi adattal, és számotvető megtakarítást mutat a tervhez képest. Az egyéb üzemeltetési költségek – telefon- és postaköltségek, járművek üzemeltetése, irodaszerek, bankbiztonsági anyagok stb. – kiadásai a tervezett alatt maradtak. Kisebb előirányzat túllépés csak a bankbiztonsághoz kapcsolódó tanácsadói díjaknál jelentkezett.

Értékcsökkenési leírás

A 2017-es tényleges értékcsökkenési leírás több, mint 11%-kal a tervezett alatt maradt, elsősorban az Eiffel Palace eladása és néhány elhúzódó beruházás miatt. Az amortizációs költségek a működési költségek kevesebb, mint 10%-át adják és a belső szabályzatoknak megfelelő algoritmusok szerint számolják el azokat.

Egyéb költségek

A működési költségek között az egyéb költségeknél történt a legnagyobb arányú növekedés az elmúlt évben, a tényadatok 35%-kal magasabbak a bázisévi adatoknál. A tervezetthez képest ugyanakkor 11%-os megtakarítás történt. A részletesebb elemzésből kiderül, hogy a kommunikációs költségeknél egy hitelt népszerűsítő médiakampány költsége okozta a növekedést, ugyanakkor a kommunikációs költségekre ezzel együtt is 100,3%-os tervteljesítés vonatkozik. Lényegében minden egyéb, idesorolt költségnél – jogi és közgazdasági tanácsadás, szakkönyvek, konferenciák, oktatás, kiküldetési és tagsági díjak, hatósági és auditköltségek – megtakarítást sikerült elérni az előirányzatokhoz képest.

Átvezetések

Az átvezetések arra szolgálnak, hogy a bank működési költségei soron az MNB beszámolója a ténylegesen terhelő kiadásokat mutassa, ezért itt számolják el a saját informatikai fejlesztések teljesítményét, a saját előállítású készletek felhasználásának közvetlen önköltségen számított értékét, továbbá a bérbe adott területekre jutó költségekre eső átvezetéseket és a hatósági eljárások költségtérítéseit. Az átvezetéseknél 81%-os a tervteljesítés.

Központi tartalék

A Magyar Nemzeti Bank belső szabályzata szerint a működési költségek tervén belül a jóváhagyott igények változtatás mellett keletkező pénzügyi előirányzat túllépések és a tervezéskor még nem ismert tételek fedezeteként központi

tartalékokat képez. A tartalék a tételes költségterv 1,5%-a. A tárgyévre tervezett tartalék 606 millió forint volt.

A jegybanktörvénynek megfelelően a Magyar Nemzeti Bank az éves tervezett és tényleges működési költségek alakulásáról összehasonlító elemzést készített, melyet az Igazgatóság 2018. március 27-ei ülésén jóváhagyott. A működési költségek alakulásáról a könyvvizsgáló jelentést készített, azok elszámolását a vonatkozó jogszabályokkal és a belső szabályzatokkal összhangban lévőnek találta. A könyvvizsgáló véleményével kiegészített elemzést az MNB az éves beszámolóval együtt megküldi az Országgyűlés Gazdasági Bizottságának és az Állami Számvevőszéknek is. A működési költségek alakulására vonatkozó beszámolót a felügyelőbizottság elfogadta.

3.4. AZ MNB RÁFORDÍTÁSAI 2017-BEN

A Magyar Nemzeti Banknál 2017-ben 17 298 millió forint ráfordítás merült fel, mely 95%-os tervteljesítést jelent. A ráfordítások több, mint háromnegyedét a bankjeggyártási és érmeverési kiadások képezik. A ráfordításokon belül évről évre jelentős összeg, ezért alakulását a felügyelőbizottság is kiemelt figyelemmel kíséri, a támogatások alakulása. Erre 2017-ben 102%-os tervteljesítés mellett közel négymilliárd forintot költött a jegybank. Ennek felét a CSR stratégia megvalósítására felhasználható támogatási keret adta. E keretből részesült többek között a BGE, a BCE, a Magyar Közgazdasági Társaság, a Nemzetközi Gyermekekmentő Szolgálat, a Pénziránytű Alapítvány és az MNB Sportkör is. Szintén jelentős arányt képvisel a ráfordítások között a PSFN Kft. működési támogatása és a Szépművészeti Múzeum számára biztosított támogatás is. A felügyelőbizottság az év során több ízben is foglalkozott a támogatások kérdésével és felhívta a vezetés figyelmét a támogatások jogszerűségének és szabályszerűségének szigorú ellenőrzésére.

3.5. AZ MNB LEÁNYVÁLLALATAINAK MŰKÖDÉSE ÉS GAZDÁLKODÁSA 2017-BEN

A Magyar Nemzeti Bank felügyelőbizottsága 2017-ben is kiemelt figyelmet fordított a leányvállalatok tevékenységére. A működés nyomon követése elsősorban a vezetés és a leányvállalati vezetők rendszeres beszámolóí révén valósult meg, emellett néhány esetben, a kihelyezett ülések alkalmán, az fb tagok a leányvállalatok telephelyein is tapasztalatokat szerezhettek és a menedzsment szélesebb körével konzultálhattak. Ilyen kihelyezett ülés történt például

a Diósgyőri Papírgyár – a Pénzjegynyomda Zrt. leányvállalata – diósgyőri székhelyén és azt megelőzően a Pénzjegynyomda budapesti telephelyén és az MNB Jóléti Kft. tiszaroffi telephelyén. Az MNB leányvállalati tulajdonrészeit az itt következő 12. sz. táblázat, a leányvállalatok legfontosabb gazdasági eredményeit a fejezet végi, 13. és 14. sz. táblázatok tartalmazzák.

12. számú táblázat Az MNB leányvállalatai	
	Tulajdoni hányad 2017.12.31.
Pénzjegynyomda Zrt.	100%
Magyar Pénzverő Zrt.	100%
PSFN Kft.	100%
MNB-Jóléti Kft.	100%
MNB-Biztonsági Zrt.	100%
GIRO Zrt.	100%
KELER Zrt.	53,3%
KELER KSZF Zrt.	0,2%
BÉT Zrt.	81,4%

Összefoglaló a Pénzjegynyomda Zrt. 2017. évi tevékenységéről

A Pénzjegynyomda Magyarország egyetlen bankjeggyártó nyomdája, tevékenységével elsősorban az ország bankjegyszükségleteit hivatott kielégíteni. Elsődleges feladata mellett hamisítás elleni védelemmel ellátott és magas művészeti értéket képviselő okmányokat, adó- és zárjegyeket, értékpapírokat állít elő hazai és külföldi megrendelők számára. A DIPA Diósgyőri Papírgyár Zrt. az ország egyetlen biztonsági papír gyártója, a Pénzjegynyomda leányvállalata.

2017-ben vezérigazgató váltás és jelentős szervezeti átalakulások történtek, az üzleti stratégia megvalósítása ugyanakkor sikeresen folytatódott tovább. A fizetési szegmens a bankjegy és utalvány megrendelések visszaesése miatt a várakozásoknak megfelelően csökkenőben van, hiszen a bázisév kiugróan magas, tíz milliárdot közelítő árbevételt hozott. Az okmány megszemélyesítési feladatok és az e-személyazonosító gyártása azonban hosszú távú üzleti lehetőséget biztosít a társaságnak, az azonosítás szegmens az előző évhez képest mintegy 30%-os növekedést mutatott 2017-ben. A legkisebb üzleti terület, a biztonság szegmens – zárjegyek, bélyegek, adójegyek – évről évre stabil, egy milliárd körüli árbevételt jelentenek. Az üzleti év további adatait a leányvállalati gazdálkodásról szóló táblázatok tartalmazzák.

Összefoglaló a Magyar Pénzverő Zrt. 2017. évi tevékenységéről

A Magyar Pénzverő Zrt. alaptevékenysége szerint forgalmi érme gyártást végez; ennek terén a Magyar Nemzeti Bank elvárja, hogy magas műszaki színvonalon, határidőben, a lehetséges kockázatok minimalizálása mellett tegyen eleget az MNB forgalmi érme megrendelésének. Szintén feladatkörébe tartozik az MNB által kibocsátott emlékpénzermék előállítás. Ezen túlmenően, szabad kapacitásai hasznosítására egyéb emlékérmek kibocsátás is történik, valamint az alaptevékenységhez kötődő szolgáltatásokat, elsődlegesen kereskedelmi tevékenységet is végez.

2017-ben a Pénzverő kiemelkedően sikeres üzleti évet zárt, a forgalom növekedése a bázisévhez képest megközelítette a tíz százalékot, az üzemi eredmény a tervezett 80 millió forinthez képest meghaladta a 130 milliót. A forgalmi érme gyártás, az emlékérmek gyártás és forgalmazás is a tervek fölött alakult. A társaságnál több, nagyobb szabású eszközfejlesztés is folyik; a szerszámüzemi és verőüzemi fejlesztéseket önerőből finanszírozzák, ezért osztalékfizetést nem terveznek. Az üzleti év főbb adatait a leányvállalati gazdálkodásról szóló táblázatok tartalmazzák.

Összefoglaló a PSFN Kft. 2017. évi tevékenységéről

A Pénzügyi Stabilitási és Felszámoló Nonprofit Kft. kizárólagos jogkörrel végzi a pénzügyi szervezetek felszámolását, végelszámolását és jogszabály szerinti esetekben a felügyeleti biztosi feladatok ellátását az MNB törvénynek megfelelően. A Társaság a Civil tv. szerinti közfeladata ellátását nonprofit formában teljesíti, nem profitérdekből tevékenykedik, hanem céljait a pénzügyi fogyasztók érdekeinek alárendelve végzi. A társasági feladatellátás jellege szerint számviteli, könyvvizsgálói és adószakértői tevékenység, melyet a tervezettnél alacsonyabb, 48 fős átlagos statisztikai alkalmazotti állománnyal valósítanak meg.

A 2017. évi üzleti jelentést a KPMG hitelesítette, kétmilliárdot közelítő mérlegfőösszeggel és nulla forint adózott eredmény mellett. Az anyavállalattól kapott működési és fejlesztési támogatás fel nem használt része a támogatási keretszerződés szerint visszautalásra került. A megtakarításokat egyebek mellett a tervtől elmaradó személyi jellegű kiadások és az vártnál alacsonyabb bekerülési értékű beruházások eredményezték. A fordulónapon 47 felszámolási eljárás, 16 végelszámolási eljárás, egy-egy felügyeleti és vagyonszámolás volt folyamatban. 2017-ben összesen négy felszámolás és egy végelszámolás zárult le jogerősen

a vállalkozás éves beszámolója szerint. Az üzleti év további fontos adatait a leányvállalati gazdálkodásról szóló táblázatok tartalmazzák.

Összefoglaló a MARK Zrt. 2017. évi értékesítéséről

A Magyar Reorganizációs és Követeléskezelő Zrt. (MARK Zrt.) létrehozásának az volt a célja, hogy hatékony módon tisztítsa ki a bankszektor nem teljesítő kereskedelmi ingatlanhitel-állományának jelentős részét a bankrendszer mérlegéből. A társaságot elsősorban intézményi vagy szakmai befektetők számára, követelés- és ingatlanportfólió kezelési szolgáltatásra hozták létre. A piac katalizálásában a cégnek vitathatatlan szerepe volt.

2017-re az iparági helyzet sokat javult, a MARK Zrt. eladhatóvá vált. A jegybank a MARK Zrt. és annak 100%-os leányvállalata, a MARK Ingatlan Zrt. részvényeit 2017-ben nyilvános pályázat során, független piaci szereplő részére értékesítette. Az értékesítést megelőzően az MNB az alapítóktól a törvényi minimumra csökkentette, a tőke kivonás eredményét lekönnyvelte. Az adásvételi szerződés szerint eddig esedékes vételár-részek az MNB számára megérkeztek.

Összefoglaló a Jóléti Kft. 2017. évi tevékenységéről

Az MNB-Jóléti Humán Szolgáltató és Üzemeltető Kft. feladata a Tiszaroffon lévő Képzési és Szabadidőközpont fenntartása és üzemeltetése, a munkahelyi büfék üzemeltetése, valamint az MNB által meghatározott üdültetési és egyéb szolgáltatások pl. konferenciák, oktatások, továbbképzések, Tiszaroffra kihelyezett testületi ülések magas színvonalú biztosítása. A társaság tehát alaptevékenységként szállodai szolgáltatást, egyéb tevékenységként éttermi, mozgó vendéglátást, valamint rendezvényi étkeztetést folytat.

2017-ben a társaság ráfordításainak több, mint a fele származott anyagjellegű tételekből, köztük elsősorban az eladott áruk beszerzési értéke, az igénybe vett anyagjellegű szolgáltatások és az anyagköltség képezett jelentősebb értéket. Ezt követik a személyi jellegű ráfordítások, melyek közül a bérköltség az összes ráfordítás negyedét adja. Ezekon túlmenően az értékcsökkenési leírás összege jelentős, hiszen a társaság fordulónapi számviteli nyilvántartások szerint vagyonának közel háromnegyedét a tárgyi eszközök, elsősorban az ingatlanérték adja. A fenti információk a társaság éves beszámolójában megtalálhatók. További, a 2017-es évi gazdálkodást illető fontos adat található a leányvállalati gazdálkodásról szóló, fejezet végi táblázatokban.

Összefoglaló a Biztonsági Zrt. 2017. évi tevékenységéről

Az MNB-Biztonsági Zrt. alapítása óta végez előerős őrzés-védelmi tevékenységet, ellátja az MNB hivatalos objektumainak védelmét, továbbá részt vesz a pénz- és értékszállítási, valamint a pénzzállító gépjárművek karbantartási feladatainak végrehajtásában. Mindezekon túl rendezvénybiztosítási feladatokat is ellát. 2017-től a tevékenységi köre kibővült az MNB által ellátandó biztonsági feladatokhoz kötődő értékelő-elemzői és tanácsadói tevékenységgel, valamint a jegybanknak nyújtott biztonságtechnikai támogatási szolgáltatással. A társaság harmadik fél számára nem nyújt szolgáltatást.

A társaság ráfordítási struktúrája a bázisévhez képest jelentős eltérést nem mutat. 2017-ben is a személyi jellegű ráfordítások, azon belül a bérköltségek adták a ráfordítások legnagyobb részét. Jelentősebb tétel volt még az igénybevett szolgáltatások és az értékcsökkenés értéke. Az MNB-vel való elszámolás módja 2017-ben megváltozott, a felmerülő költségeket a jegybank utólagos elszámolással megtéríti, így a társasági adó megfizetése után az MNB-Biztonsági Zrt. eredménye nulla lett. A társaság befektetett eszközeit főként műszaki berendezések, felszerelések és járművek alkotják.

Összefoglaló a GIRO Zrt. 2017. évi tevékenységéről

A GIRO Zrt. üzemelteti a belföldi forintátutalások és beszedések bankközi elszámolását végző Bankközi Klíring Rendszert. 2017-ben a forgalom ismét rekordmagas volt, közel 350 millió darab tranzakció került elszámolásra, a rendszer 99,8%-ot meghaladó rendelkezésre állása mellett. Sikeresen működött a cégcsoporton belül az elszámolásforgalmi központi hitelinformációs rendszer és a GIRinFO szolgáltatás is. A tranzakciók számának növekedése a gazdaság állapotának javulását tükrözi, hiszen szoros összefüggésben áll a nyugdíjkifizetésekkel és a munkabérfizetésekkel. A hitelinformációs lekérdezések száma erősen korrelál a makroökonómiai helyzettel, a cégcsoport ezt prociklikus mutatónak tekinti. A reálbérnövekedés, az alacsony kamatok és a kormányzati intézkedések érzékelhetően élénkítik a lakossági fogyasztást és beruházást, valamint a vállalat finanszírozás is beindult a kedvező monetáris környezet hatására. A cégcsoport eredményessége szempontjából kisebb jelentőségű szolgáltatások, mint a készpénzfelvétel központi nyilvántartása, a GIRODirect, a GIROHáló vagy az üzemeltetési szolgáltatások is a terveket meghaladó eredményességet hoztak 2017-ben. Mindeközben a költségeket sikerült a tervek alatt tartani, így az üzleti év a várakozásokat messze meghaladó

üzleti és pénzügyi eredménnyel zárult. Részletesebb gazdálkodási adatokat tartalmaznak a fejezet végi táblázatok.

2018-ban a cégcsoport kiemelt célja az Azonnali Fizetési Rendszer magyarországi megvalósítása, ennek jegyében az implementációs, tesztelési és integrációs feladatok kapnak prioritást. Folytatódik a GIROInstant infrastruktúrát megvalósító AZUR projekt, de a meglévő infrastruktúra korszerűsítése, az üzembiztonság további javítása és a szolgáltatások színvonalának emelése is folyamatosan napirenden lesz a következő üzleti év során.

Összefoglaló a KELER Zrt. és a KELER KSZF Zrt. 2017. évi tevékenységéről

A KELER csoport garantálja a BÉT-en megkötött ügyletek teljesítését, működteti a klíringtagsági és a kockázatkezelési rendszereket, valamint elszámolóházi funkciót tölt be a szabályozott piaci ügyleteknél. Az MNB teljes részesedése a társaságban 53,3 százalék, a BÉT-en keresztül érvényesülő közvetett részesedést is figyelembe véve pedig 88,7 százalék. 2017-ben a szolgáltatási bevételek csaknem háromnegyede értékpapírforgalmi jellegű volt, ezen kívül a kibocsátói és a letétkezelő szolgáltatások hoztak jelentősebb bevételt. A Treasury tevékenység eredményességét meghatározta a kezelt eszközállomány jelentős csökkenése; az eszközállományban a diszkont-kincstárjegyek aránya volt a legjelentősebb. Az ügylettérték zömét adó értékpapírügyletek forgalma csökkent, de a tranzakciók száma tovább emelkedett 2017-ben. A nemzetközi elszámolások terén jelentős elmozdulás nem történt, a kezelt nemzetközi értékpapír állomány piaci értéke és a cross-border tranzakciók száma is lényegében azonos volt az előző évvel. A KELER rendelkezésre állása az ügyfelek felé az év egészében 99,9% felett volt. A központi értékpapírszámlákon kimutatott dematerializált értékpapírok állománya összességében emelkedett, a befektetési jegyek piaca pedig szignifikánsan növekedett, míg a letétkezelte értékpapír állomány csökkent 2017-ben. Az üzleti év jelentősebb mérleg- és eredményadatait a fejezet végi összefoglaló táblázatok tartalmazzák.

A 2017 szeptemberével kinevezett új ügyvezetés kiemelt célja 2018-ban az újragondolt Stratégiai Modernizációs Program folytatása, a számlavezetési és elszámolási rendszerek modernizálása, a szolgáltatási színvonal emelése, a jogszabályi környezetnek és a pénz- és tőkepiac elvárásainak megfelelő minőségi fejlesztések megvalósítása.

A KELER KSZF Zrt. a régió stabil és dinamikusan fejlődő pénzügyi infrastruktúra szolgáltatója. 2017-ben a BÉT-en

kívül öt másik cégnek is nyújtott klíringszolgáltatásokat az általuk működtetett kereskedési helyszínek tekintetében és meghatározó pán-európai piaci szolgáltatóvá vált. 2017-ben megvalósította a hazai gáztőzsde elszámolásának euro alpra való átállítását és felkészült a derivatív energiatőzsde részére nyújtott szolgáltatások végzésére. Üzleti eredményeit meghatározták a magyar gazdaságban érvényesülő kedvező tendenciák és az energiapiac dinamizmusa; eredményessége jóval a tervezett felett alakult a cég beszámolója szerint. A főbb adatokat az összefoglaló táblázatok tartalmazzák.

Jelentés a Budapesti Értéktőzsde Zrt. 2017. évi tevékenységéről

A BÉT 2017. évi tevékenységéről és további terveiről a felügyelőbizottságot Kuti Zsolt igazgató és Végh Richárd, a tőzsde elnöke tájékoztatta a felügyelőbizottság februári ülésén.

A Magyar Nemzeti Bank 2015. decemberében a Budapesti Értéktőzsde Zrt. minősített többséggel rendelkező tulajdonosává vált, majd 2016-ban az MNB részesedése tovább nőtt, jelenleg meghaladja a 81%-ot. Az MNB mellett a KBC, a Concorde, az OTP, az Erste és a MOL birtokol még jelentősebb tulajdonrészt. A Társaság stratégiájának alappillérei a piacszerkezet megújítása, a kibocsátások növekedése és a befektetői bázis erősítése, hogy ezek révén a korábbiaknál hatékonyabban szolgálja Magyarországot versenyképességi fordulatát. Az akvizícióra a jegybank középtávon megtérülő befektetesként tekint.

A Budapesti Értéktőzsde ma a régió egyik leginnovatívabb szereplője, hiszen a legszélesebb termékkínálatot kínálja a befektetőknek, a részvények és hitelpapírok mellett befektetési alapokkal, strukturált termékekkel és külföldi részvényekkel is szolgál. A származtatott piacon a részvény alapú határidős és opciós termékeken túl árupiaci ügyleteket is végeznek. A menedzsment célja, hogy a tőzsde a sikeres

hazai vállalkozások legjelentősebb finanszírozási platformjává váljék, így szolgálva a növekedési, a versenyképességi és a gazdaság további fehéritését célzó makrogazdasági stratégiát.

A BÉT vezetői a kínálati oldal jelentős bővüléséről számoltak be, melyhez hozzájárult a részvény piacon az UBM Holdig bevezetése, a Waberer's, a Masterplast és az OPUS GLOBAL kategóriaváltása és több, tőzsdére bevezetett vállalkozás alaptőke-emelése, valamint több befektetési jegy és kötvény bevezetése. Jelentősen megnőtt a tőzsde azonnali részvény piaci forgalma és a BUX index növekedési lendülete is kitartott, 2015. december 30. és 2017. december 29. között az index 65%-ot emelkedett. Jól halad a piacszerkezet fejlesztése, melyhez hozzájárultak a szabályozott ingatlanbefektetési társaságokra vonatkozó új jogszabályok, és a BÉT-MNB együttműködés a jelzáloglevél-piac fejlesztésében. A piacfejlesztési program keretében a BÉT ingyenes elemzői és árjegyzői szolgáltatást nyújt, likviditást támogató programot működtet és számos már módon is igyekszik a befektetői érdeklődést növelni. A 2017-es évet ezek mellett a gazdasági szereplőkkel való kapcsolatok, a nemzetközi és a kormányzati kapcsolatok további erősítésének szentelte a BÉT vezetése, ennek keretében több száz akvizíciós célú megbeszélést folytatott, kamarai együttműködési szerződést kötött és új partnerkapcsolatokat épített, pl. a Bank of China-val és a Shanghaj Gold Exchange-vel. Fontos momentum az információ-ellátottság javításában és a BÉT erősítésében a Budapest Institute of Banking, a tőzsde oktatási leányvállalatának elindítása.

A tőzsde vezetőinek tájékoztatása szerint 2018-ban is folytatódnak az elindított programok. A BÉT legfontosabb célja változatlanul az marad, hogy a tőzsdepiac minden eleme fejlődjék és a kibocsátók száma tovább emelkedjen. Kiemelt figyelmet kap a hazai kkv szektor tőzsdepiaci jelenlétének erősítése, ennek érdekében a BÉT változatlanul szorosan együttműködik a kormánnyal és a piaci szereplőkkel.

13. számú táblázat**Az MNB leányvállalatai főbb gazdálkodási adatai a 2017. üzleti évre vonatkozóan***(adatok millió forintban)*

	Értékesítés nettó árbevétele 2017	Pénzügyi eredmény 2017	Adózás előtti eredmény 2017	Adózott eredmény 2017	Eredmény- tartalék 2017.12.31.	Mérleg- főösszeg 2017.12.31.
Pénzjegynyomda Zrt.	12 227	-3	692	640	5 098	19 845
Magyar Pénzverő Zrt.	3 481	21	153	143	613	1 974
PSFN Kft.	323	0	0	0	3	1 882
MNB-Jóléti Zrt.	643	0	6	5	-187	809
MNB-Biztonsági Zrt.	2 072	-2	4	0	0	1 002
GIRO Zrt. (1)	7 243	242	1 627	1 479	886	13 799
KELER Zrt. (2)	4 859	1 222	1 125	1 017	21 839	104 029
KELER KSZF Zrt.	48 432	-1	204	185	1 255	39 699
BÉT Zrt. (3)	2 245	3	196	176	2 929	6 646

14. számú táblázat**Az MNB leányvállalatai főbb gazdálkodási adatai a 2017. üzleti évre vonatkozóan***(adatok millió forintban)*

	Befektetett eszközök 2017.12.31.	Forgóeszközök és aktív id. elh. 2017.12.31.	Jegyzett tőke 2017.12.31.	Saját tőke 2017.12.31.	Céltartalékok 2017.12.31.	Kötelez. és passzív id. elh. 2017.12.31.
Pénzjegynyomda Zrt.	13 553	6 291	11 827	18 215	257	1 373
Magyar Pénzverő Zrt.	587	1 387	575	1 557	0	417
PSFN Kft.	117	1 765	50	53	0	1 829
MNB-Jóléti Zrt.	590	219	785	677	0	132
MNB-Biztonsági Zrt.	205	797	210	740	0	262
GIRO Zrt. (1)	3 720	10 079	2 496	13 039	0	760
KELER Zrt.	8 252	95 777	4 500	29 829	122	74 078
KELER KSZF Zrt.	671	39 028	1 823	5 998	0	33 701
BÉT Zrt.	5 518	1 128	541	6 223	0	424

(1) A GIRO Zrt-re vonatkozó adatok a konszolidálást követő állapotot mutatják. A GIRO és a BISZ Zrt. gazdálkodásáról szóló információk a 2017. évi IV. negyedévi konsz. jelentésből származnak.

(2) A KELER Zrt. Értékesítés nettó árbevétele sorában a Szolgáltató tevékenységből származó bevételek találhatók.

(3) A BÉT Zrt. esetében az Értékesítés nettó árbevétele sorban a Tőzsdei tevékenység bevételei találhatók.

3.6. AZ MNB BERUHÁZÁSAI 2017-BEN

Az MNB 2017. évi beruházásainak alakulását a felügyelőbizottság a szokásos rendben, 2017-ben több ízben is, majd 2018-ban a teljes évről vonatkozóan is tárgyalta. A 2017. évi beruházási előirányzat 24 576 millió forint volt. Az alábbi táblázat a beruházásokra vonatkozó terv-tény adatokat tartalmazza.

15. számú táblázat			
Az MNB beruházásai 2017-ben			
<i>(adatok millió forintban)</i>			
	2017. évi terv	2017. évi tény	Index 2017 tény/2017 terv
Informatikai beruházások	5 028	3 118	62%
Biztonságtechnikai környezet	291	673	231%
Ingatlanokkal kapcsolatos beruházások	1 066	222	21%
Távközlési beruházások	118	57	48%
Stúdiótechnikai beruházások	21	12	57%
Kommunikációs beruházások	60	159	265%
Képzésmenedzsment beruházások	50	2	4%
Egyéb tárgyi eszközök beszerzése	303	196	65%
Értéktár program beruházásai	17639	542	3%
Összes beruházás	24 576	4 981	20%

Ahogy a fenti táblázat mutatja, 2017-ben a beruházási terv teljesülése mindössze 20%-os, melynek oka az Értéktár program keretösszege és a tényleges kiadások eltérése. Az Értéktár program nélkül a beruházási terv teljesítettség 64%-os. Az MNB tájékoztatása szerint a tervezett

beruházások közel fele folyamatban van, de csak negyede fejeződött be. Az Értéktár program nélküli beruházások 70%-a az Informatikai igazgatósághoz, további 14%-a a Bankbiztonsági igazgatósághoz kapcsolódik.

3.7. AZ MNB 2018. ÉVI PÉNZÜGYI TERVE

A 2013. évi CXXXIX tv. 131.§ (5) bekezdése szerint az MNB-nek a pénzügyi év kezdete előtt a működési költségeire és a beruházásaira vonatkozóan pénzügyi tervet kell készítenie. A 2018. évi tervet a Magyar Nemzeti Bank igazgatósága 2017. december 14-i ülésén tárgyalta és 274/2017. (12.14.) sz. határozattal fogadta el. A felügyelőbizottság elé az elfogadott tervet 2018. január 31-i ülésén terjesztették. A terv a működési költségek főösszegét 41 751 millió forintban, a ráfordítások összegét 15 465 millió forintban, a 2018-2020. évi beruházási tervet 32 961 millió forintban határozta meg. A működési költségterv 617 millió forint tartalékot tartalmaz. A beruházási tervnek része az Értéktár program 17 milliárdos maradványa. A 30 millió forintot meghaladó beruházásokhoz szükséges komplex üzleti esettanulmányokat mellékeltek.

A tervezés ütemezése megfelelt a 2017-313. főigazgatói utasítás Gazdálkodási Kézikönyv R fejezet 1.3 részében rögzítetteknek. A pénzügyi tervet a létszámkeretek 95%-os feltöltöttségével, öt külföldi iroda fenntartásával, a jelenlegi ingatlanok működtetésével, 8,25%-os bértömeg emelkedéssel, a 2017.09.30-i forint/euro árfolyam és 2,5%-os fogyasztói árindex figyelembe vételével alakították ki. Új elem volt a tervezésben, hogy a belső ellenőrzés javaslatainak megfelelően rangsorolásra kerültek a beruházási tervek és kiegészültek egy felsővezetői nyilatkozattal a lebonyolításhoz szükséges erőforrások rendelkezésre állásáról. A terv előterjesztője hangsúlyozta a költségcsökkentés szándékát, melyet a vezetés érvényesíteni rendelt minden, a működést nem veszélyeztető, jogszabályban vagy szerződésben nem rögzített költségigény esetén. Az MNB 2018. évi költségtervét az alábbi táblázat foglalja össze.

16. számú táblázat					
Az MNB működési költségterve 2018-ra					
<i>(adatok millió forintban)</i>					
	2017. évi terv	Részarányok 2017	2018. évi terv	Részarányok 2018	Index 2018 terv/2017 terv
Személyi jellegű ráfordítások	23 437	57%	24 304	58%	104%
IT költségek	2 623	6%	3 186	8%	121%
Üzemeltetési költségek	6 682	16%	6 600	16%	99%
Értékcsökkenési leírás	3 727	9%	3 386	8%	91%
Egyéb költségek	4 929	12%	3 852	9%	78%
Átvezetések	-967	-2%	-193	0%	20%
Működési költségek összesen	40 431	99%	41 135	99%	102%
Központi tartalék	607	1%	617	1%	102%
Működési költségek főösszege	41 038	100%	41 752	100%	102%

A működési költségterven belül a legnagyobb részt a személyi jellegű ráfordítások képviselik, ezt követi nagyságrendben az üzemeltetés és az egyéb költségek. Jelentős átrendeződés e tekintetben nem történt, bár az egyéb költségek részaránya csökkent, az IT költségek súlya pedig megnövekedett a 2018-as tervben. Az utóbbi egyes szoftverköltségek megváltozott elszámolási szabályaival magyarázható. Összességében a 2018-as terv 1,7%-kal haladja meg a korábbi évi pénzügyi tervet. A működési költségterven belül a felügyeleti tevékenységhez kapcsolódik a költségek közel 40%-a.

A ráfordításokon belül változatlanul a legjelentősebb súllyal a bankjegy- és érmegyártás költségei szerepelnek a tervben. A bankjeggyártás ráfordításai 2018-ban várhatóan mintegy 3 milliárd forinttal csökkennek, a forgalmiérme-gyártás

ráfordítási viszont várhatóan 1,7 milliárd forinttal emelkednek. Az egyéb ráfordítások elsősorban a bank CSR stratégiájához köthetők.

A beruházási terv legnagyobb tételei az informatikához kapcsolódnak, ezt követik a biztonságtechnikai és az ingatlanokhoz kapcsolódó beruházások. A 2018. évre tervezett beruházásokról az alaptevékenységhez 7,4 milliárd forint, a felügyeleti tevékenységhez 2,6 milliárd forint, az egyéb tevékenységhez pedig 0,6 milliárd forint kapcsolódik, továbbá része a beruházási tervnek az Értéktár program 2018 évre felhasználható keretösszege is.

A Felügyelőbizottság 2018. januári 31-ei ülésén egyhangú határozattal tudomásul vette a Magyar Nemzeti Bank 2018. évi pénzügyi tervéről készített jelentését.

4. Az MNB 2017. évi beszerzési/ közbeszerzési eljárásai, tapasztalatai

4.1 BEVEZETÉS

A Magyar Nemzeti Bank (MNB) változatlanul a közbeszerzési törvény (Kbt.) hatálya alatt álló ajánlatkérő szervezet (jelenleg a közbeszerzésekről szóló 2015. évi CXLI. törvény), így a 2017. évi beszerzésekre is ennek a törvényt és az ahhoz kapcsolódó végrehajtási rendeleteket kellett alkalmazni az irányadó közbeszerzési értékhatároktól függően. A beszerzésekre vonatkozó részletes belső szabályokat a beszerzési eljárás megindításakor hatályos, a Magyar Nemzeti Bank Gazdálkodási Kézikönyvéről szóló főigazgatói utasítás B fejezete tartalmazza, amely a fenti szabályok kiegészítéseként az MNB-n belül követendő eljárásrendet szabályozza. 2017.-ben a beszerzési folyamatokat támogató rendszer, elektronikus beszerzési platform (Beszerzési Workflow), az EFI került bevezetésre, mely a beszerzési spektrum teljes egészét lefedi.

A Gazdálkodási Kézikönyv alapján, 2017-ben a beszerzések három típusát különböztettük meg:

- nettó 5 millió forint alatti egyéb beszerzés, a jelentésben „kisértékű beszerzés”-ként szerepel;
- nettó 5 millió forintot elérő, de a közbeszerzési értékhatárt el nem érő egyéb beszerzési eljárás;
- közbeszerzési eljárás.

A nettó 5 millió forint alatti kisértékű beszerzési igényeket a költséggazdák – az EFI rendszerében kapott engedélyt követően – saját hatáskörben ügyintézik. A nettó 5 millió forint értékét elérő vagy azt meghaladó egyéb beszerzéseket és közbeszerzéseket az MNB Központi beszerzési főosztálya (KBF) az érintett szakterületek támogatásával bonyolította, a Gazdálkodási Kézikönyvben, valamint – közbeszerzési eljárás lefolytatása esetén – a Kbt.-ben meghatározott eljárási szabályok megtartásával.

Az MNB Szervezeti és Működési Szabályzata (SzMSz) alapján 10 ún. „költséggazda” szervezeti egység igényeit vettük figyelembe a 2017 évi beszerzések vonatkozásában, melyek az alábbiak:

- Bankbiztonsági igazgatóság (BBT),
- Informatikai biztonsági főosztály (IBF),
- Informatikai igazgatóság (INF),

- Készpénzlogisztikai igazgatóság (KPL),
- Kommunikációs és pénzügyi ismeretterjesztési igazgatóság (KPI),
- Működési szolgáltatási főosztály (MSZ),
- Nemzetközi kapcsolatok igazgatóság (NKI),
- Pénzügyi Fogyasztóvédelmi Központ (PFK),
- Számviteli igazgatóság (SZV),
- Személyügyi igazgatóság (SZIG).

Az MNB 2017. évben megvalósított beszerzésekről készített statisztikája – fenti szervezeti egységeken túl – külön taglalja a költséggazdaként fel nem tüntetett, de beszerzési eljárásokat igénylő Értéktár program és a Felügyelőbizottság részéről érkező beszerzési igényeket. A statisztikai beszámoló számba veszi továbbá a Jogi Igazgatóság által jogi szolgáltatások tárgyában kötött azon szerződéseket, melyekre vonatkozóan nem szükséges beszerzési eljárás lefolytatása, tekintettel arra, hogy tárgyak szerint a Kbt. alapján kivételi körbe tartoznak.

Nem szerepel a statisztikában a BBT nagyértékű, de minősített adatokat tartalmazó beszerzése. A jelentésben szereplő adatok a Kbt. rendelkezéseivel összhangban nettó összegben szerepelnek.

4.2 A KÖZPONTI BESZERZÉSI FŐOSZTÁLY SZERVEZETI FELÉPÍTÉSE ÉS A KAPCSOLÓDÓ KAPACITÁSOK KIHASZNÁLTSÁGA

A Központi beszerzési főosztály (KBF) 2017. januártól az elképzelt optimális létszámmal működött, figyelembe véve a beszerzési tervben rögzített feladatokat és a hozzájuk rendelt határidő igényeket.

A 2017-es évben az egyidejűleg figyelembe vett létszám:

- 10 fő beszerző;
- 4 fő jogtanácsos;
- 1 fő beszerzési asszisztens;
- 1 fő főosztályvezető.

KBF által kezelt/érintett beszerzések az alábbiak szerint alakultak:

17. számú táblázat					
		Kisértékű beszerzés	Egyéb beszerzési eljárás	Közbeszerzési eljárás	Összesen
A	2016-ban indult de 2017-re áthúzódó, 2017-ben lezárt eljárások	-	15 db	45 db	60 db
B	2017-ben indult és 2017-ben lezárt eljárások	610 db	83 db	65 db	758 db
C	Összesen (A+B):	610 db	98 db	110 db	818 db
D	2017-ben indult de 2018-ra áthúzódó eljárások	-	4 db	24db	28 db
	Összesen: (C+D)	610 db	102 db	134 db	846 db

A beszerzések között a nettó 5Mft alatti egyéb „kisértékű” beszerzés nem igényel beszerzési eljárást. Szintén itt szerepelnek azok a beszerzések, melyeknek értéke meghaladja a kisértékű beszerzés értékhatárát, ugyanakkor a kivételi körbe tartozás miatt nincs többes árajánlat bekérése. A kisértékű beszerzési igények és azok értékei a beszerzési volumen részét képezik, ezért kerültek feltüntetésre. A eljárások száma összesen 236 db, ez a KBF beszerző állományát alapul véve éves szinten fejenként kb. 24 db eljárást jelentett. Az előző évhez képest átstrukturálódott az eljárások fajtája az értékhatár változások miatt. Az optimális létszámnak köszönhetően a feladatok eloszlása egyenletes a humán erőforrás kihasználtsága 100%-os lett. Az év folyamán a létszám és az összetétel sem változott.

4.3. A BESZERZÉSI ELJÁRÁSOK IDŐIGÉNYE

A beszerzési eljárások – szerződés megkötéséig számított – időigénye különböző eljárástípusok esetében nagy eltérést mutat, de a létszámoptimalizálásnak köszönhetően a szakterületek által tervezett/előírt határidők megtartásra kerültek, vagy nem létszámhiánnyal összefüggésben szenvedtek késedelmet.

A tervezett határidők változatlanok:

Az egyéb beszerzési eljárás időintervalluma **4-6 hét**.

A közbeszerzési eljárás időintervalluma négy-hat hónap, speciális közbeszerzési rezsím alkalmazása esetén, amelyet a beszerzés tárgya vagy annak különleges jellege indokolhat (két szakaszos eljárás több tárgyalási fordulóval), akár egy évet is igénybe vehet a közbeszerzési eljárás lebonyolítása az eljárás előkészítésétől a szerződés megkötéséig. Az eljárások nem várt elhúzódsát okozhatják az MNB érdekkörén kívül felmerült okok is, amelyek közül a leggyakoribb az ajánlattevői jogérvényesítés. Ennek a Kbt.-ben biztosított jogintézménynek az alkalmazásával egyik esetben vitarendezést

kezdeményezhetnek az arra jogosultak, amelyből eredő késedelem napokban, míg a másik esetben jogorvoslati eljárás indításával a késedelem akár hónapokban is mérhető.

4.4. JOGVITÁK

A 2017-es évben nem indult jogorvoslat a 2017. december 31-ig kezelt/érintett 134 db közbeszerzési eljárásban.

4.5 A 2017. ÉVI BESZERZÉSI TERV MEGVALÓSULÁSA

A 2017. évi beszerzési tervben a beszerzési eljárások száma, típusa és azok kívánt ütemezése került rögzítésre.

A 2017 évi beszerzési terv 355 sora tartalmazza:

- beszerzési eljárást nem igénylő „kis értékű” beszerzéseket nettó 241 981 344.-Ft értékben (117 db);
- egyéb beszerzési eljárásra vonatkozó igényeket nettó 879 972 519.-Ft értékben (134 db);
- közbeszerzési eljárásra vonatkozó igényeket nettó 12 807 402 392.-Ft értékben (104 db).

A kialakult gyakorlat szerint a beszerzési tervet alkotó – érintett szervezetek részéről érkezett – igényeket a későbbiekben, a beszerzési eljárás indításkor vagy akár az eljárás megindítását követően az alábbi korrekciós tényezők lényegesen befolyásolták:

- Az eljárás előkészítése során a különböző soron szereplő beszerzési tételek összevonásra, vagy egy soron szereplő beszerzési tételek szétválasztásra kerültek annak megfelelően, hogy a mennyiség, vagy az ajánlattevői kör ajánlattételi képessége, és a végleges szerződéskötési igény hogyan fogalmazódott meg.

– Az előkészítés során felmerült érték módosítás miatt megváltozhatott az eljárásra vonatkozó eljárási rezsím (egyéb eljárásból közbeszerzési eljárásra, vagy nemzeti rezsímben lefolytatandó közbeszerzési eljárásról uniós rezsímben lefolytatandóra vagy közbeszerzési rezsímben belül más eljárásfajtára, illetve fordítva, a módosítás előjelének megfelelően).

– Azokban az eljárásokban, ahol egy eljárásban több részre lehetett ajánlatot tenni, és az eljárás nem az összes részben lett eredményes, az eredménytelen részekre új eljárást volt szükséges indítani, akár több fordulóban is.

– Előfordult, hogy azért kellett az eljárást megismételni, mert nem érkezett ajánlat.

– Az eljárások – részbeni vagy teljes eredménytelenség esetén – azonos feltételekkel vagy módosításokkal történő megismétlése vált szükségessé.

– A beszerzési tervben nem szereplő, ad-hoc jellegű beszerzési igények is keletkeztek.

– A beszerzési tervben szereplő tételek beszerzésére nem került sor.

A fenti tényezők változtatták a beszerzési terv készítése során tervezett eljárások fajtáját, számát, a szerződéskötés tervezett időpontját és ennek következtében a szerződés teljesítésének időpontját is.

Az összes szervezeti egység vonatkozásában rögzíthető, hogy a beszerzések tervezési módszere – beleértve a pénzügyi tervezést, a tervezés időszakát (adott évet megelőző év 4. negyedéve) –, valamint a tényleges beszerzés megvalósulása hasonló és évek óta azonos tendenciát mutat, mely az alábbi tényezőkkel jellemezhető:

- A beszerzési terv készítésekor az adott beszerzési tárgyra, a pénzügyi lehetőségek keretei között szakmailag az adott időpontban a lehető legoptimálisabb tervsor készül. (A beszerzés mennyisége, szorosan együtt értelmezve annak becsült értékével, sok esetben nagy darabszámú/hosszú átfutási idejű igényekkel kerül rögzítésre.)

- A beszerzési volumen bizonyos esetekben lényeges mértékben csökken, mikor a tényleges beszerzési igény a Központi beszerzési főosztályhoz megérkezik. Ennek gyakran az az oka, hogy az alacsonyabb értékű beszerzési igény gyorsabb beszerzési eljárástípussal megvalósítható. Az éveken átnyúló szerződés vagy nagy darabszám helyett a későbbiekben sokszor előnyt élvez az adott évről és/vagy kevesebb darabszámra vonatkozó konkrét beszerzési igény megfogalmazása.

- A közbeszerzési eljárások néhány esetben olyan mértékben elhúzódnak az előkészítés során, hogy az adott évben – az eredeti szándék ellenére – nem jön létre a kívánt szerződés.

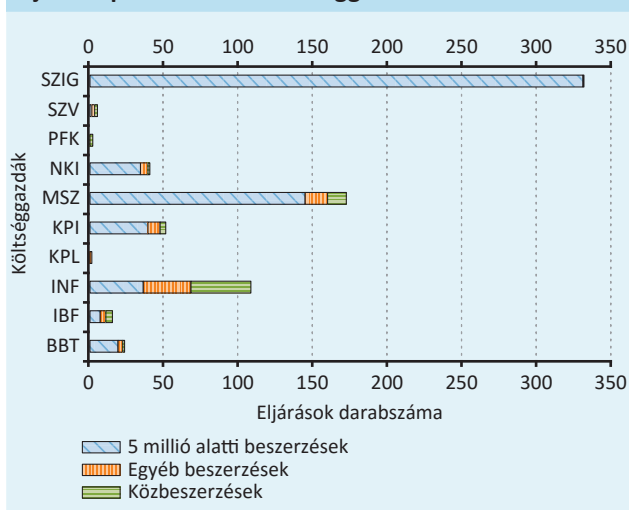
- A beszerzés becsült értéke a teljes (opcióval is megnövelt) szerződéses érték. A pénzügyi tervben szereplő – egy adott beszerzésre vonatkozó – ún. éves összeghez képest a beszerzés megindításakor eltérő, akár többszörös érték is szerepelhet, melyekre vonatkozóan a további évek pénzügyi tervezése biztosít majd fedezetet. A beszerzési folyamatban ezért a beszerzési eljárás megindításakor az adott magasabb értéknek/különbségnek megfelelő jóváhagyás a rendelkezésünkre áll.

- A beszerzési tervben nem szereplő beszerzési igények megindításakor és a tervben szereplő összeg meghaladása esetén a kiegészítő összeg biztosításához a költség-gazda szervezeti egységek kötelessége, hogy a fedezetet a gazdálkodási kézikönyvben rögzített szabályok alapján a későbbiekben biztosítsák.

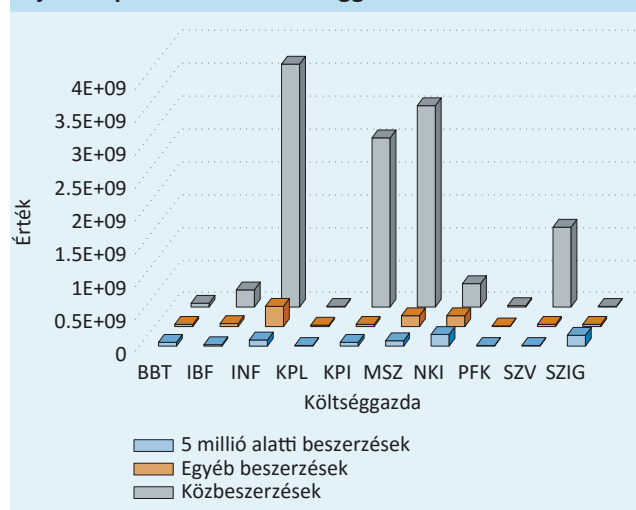
A 2017-ben kezelt/érintett eredményes (szerződéskötéssel zárult) beszerzések száma és összértéke költséggazdák szerinti bontásban:

18. számú táblázat								
Költséggazda	Kisértékű beszerzés		Egyéb beszerzési eljárás		Közbeszerzési eljárás		Nettó beszerzési érték 2017. évben megkötött szerződések és megadott engedélyek alapján (Ft)	
	db	összeg	db	összeg	db	összeg		
BBT	19	60 519 645	3	23 365 000	1	60 275 835	23	144 160 480
IBF	7	11 250 076	4	31 656 800	4	253 472 968	15	296 379 844
INF	36	104 232 731	32	295 680 077	40	3 668 380 487	108	4 068 293 295
KPL	0	0	1	2 805 000	0	0	1	2 805 000
KPI	39	52 985 024	8	73 448 859	4	2 563 000 000	51	2 689 433 883
MSZ	144	88 837 933	15	149 925 413	13	3 057 566 534	172	3 296 329 880
NKI	34	181 404 146	5	149 392 531	1	350 000 000	40	680 796 677
PFK	0	0	0	0	2	46 972 150	2	46 972 150
SZV	1	2 450 000	2	13 800 000	2	1 218 850 000	5	1 235 100 000
SZIG	330	178 082 393	1	17 990 000	0	0	331	196 072 393
Összesen	610	679 761 948	71	758 063 680	67	11 218 517 974	748	12 656 343 602

2017-ben eredményesen zárult eljárások darabszáma eljárás típusonként és költséggazdánként

2017-ben eredményesen zárult eljárások értéke eljárás típusonként és költséggazdánként

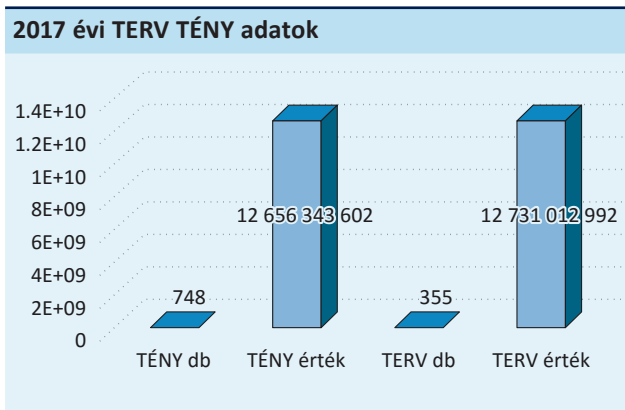
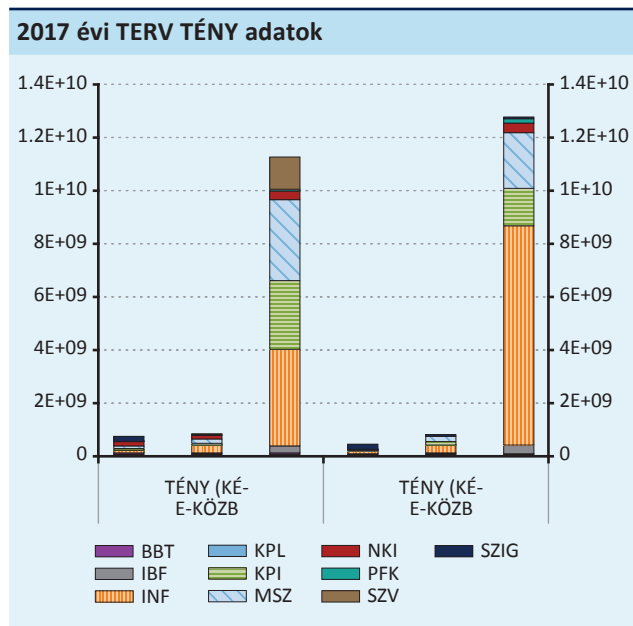
A fenti összesítő táblázatok alapján a kisértékű beszerzések, a közbeszerzési értékhatárt el nem érő egyéb beszerzési eljárások és a közbeszerzési eljárások darabszámának aránya 82%-9%-9%. Értékének aránya: 5%-6%-89%.

Ebből az adatsorból egyértelműen kiolvasható, hogy a beszerzési eljárások szerződésai (értékre vetítve) 95%-ban versenyztetés – ezen belül 95%-ban közbeszerzés – lefolytatását követően, jönnek létre, ami a közpénzek szabályos felhasználásának egyértelmű mutatója.

Az elvártaknak megfelelően a 2017-es évben a beszerzéseket támogató workflow (EFI) rendszer bevezetése, valamint a személyi állomány racionalizálása a beszerzések hatékonyságára pozitív hatással volt. A gazdálkodási kézikönyv szabályai az új közbeszerzési törvénnyel összhangban – miszerint a közbeszerzési értékhatárok 2017. január 01-től az évek óta nettó 8Mft-ról, nettó 15 Mft-ra emelkedtek – a kis értékű beszerzésekre vonatkozó határt nettó 2Mft-ról nettó 5Mft-ra változtatták. Ennek eredményeként továbbra is ellenőrzött körülmények között, de gyorsabb feladatellátás

tapasztalható a szerződéskötések területén ebben az érték-tartományban. (2016-ban cca. 500 db, 2017.-ben 610 db)

Változás a közeljövőben: 2018-ban a közbeszerzések területén 2018.04.01. határidővel kötelezően használniuk kell a közbeszerzésben résztvevőknek (ajánlatkérőknek és gazdasági szereplőknek /ajánlattevőknek/ egyaránt) a Közbeszerzési Hatóság által létrehozott és irányított EKR rendszert, mely rendszerben az összes eljárási cselekmény kizárólag elektronikus úton történik.

A fenti diagramok – az összes szervezeti egységre és eljárás-típusra vonatkoztatva – mutatják, hogy:

– a terv megvalósulása a darabszámok tekintetében „túlteljesült” cca. kétszeresére. Ennek oka elemzés alapján az, hogy az MSZ majdnem hatszorosan, a SZIG majdnem tízszeresen túlteljesített a kisértékű beszerzési tartományban.

– A terv megvalósulása érték tekintetében 99%-os.

Az Értéktár program 2017. évi beszerzési adatai

Az Értéktár program keretében 2014-2018 között 30 Mrd Ft keretösszeg áll rendelkezésre, amelyből 2017.12.31-ig mintegy 10 Mrd Ft került felhasználásra, a 2017. évi beszerzések:

19. számú táblázat

Beszerzés tárgya	Nettó értéke	Szerződéskötés Időpontja	Járulékos Költségek	Egyéb
Rakovszky okiratok	27 000 000 Ft	2017. január 26.	---	
Csernus Tibor festmények (6 db)	880 000 EUR (272 800 000 Ft)	2017. január 25.	szállítás és biztosítás: bruttó 940 636,- Ft	vételár – szerződéskori árfolyamon számolva
Tornai bútoregyüttes	225 000 EUR (68 400 000 Ft)	2017. augusztus 28	szállítás: 774 500,-Ft (2 500,- EUR) biztosítás 206 692,- Ft (Áfa-mentes) szakértői helyszíni vizsgálat: bruttó: 304 800,- Ft	vételár – szerződéskori árfolyamon számolva
Benczúr Gyula: XVI. Lajos elfogatása	400 000 CHF (115 588 000,- Ft)	2017. január 25.	-	vételár – szerződéskori árfolyamon számolva
Összesen:	nettó 483 788 000,- Ft		bruttó 2 226 628,- Ft	

20. számú táblázat			
A Felügyelőbizottság 2017. évi beszerzési adatai			
Beszerzés tárgya	Nettó értéke	Szerződő fél	Vizsgálatvezető
Az MNB támogatási tevékenységének felügyelőbizottsági vizsgálata	2 200 000 Ft	Bodonyi Miklós	dr. Nyikos László
Az MNB személyi jellegű ráfordításainak és a munkavállalók kereseti színvonalának alakulására vonatkozó vizsgálat	7 800 000 Ft + ÁFA	Dr. Printz és Társa Nemzetközi Könyvvizsgáló Kft.	dr. Nyikos László
Utóvizsgálatban külső IT szakértői feladatokat, illetőleg kapcsolódó IT tanácsadási tevékenység ellátása	120 000 Ft + ÁFA/ munkanap	Barakuda Informatika Zrt.	dr. Szényei Gábor András
Utóvizsgálatban jogi szakértői feladatok, jogi tanácsadás ellátása	120 000 Ft + ÁFA/ munkanap	Jurasits Ügyvédi Iroda	dr. Szényei Gábor András
Utóvizsgálatban projekt menedzsment v. projekt asszisztencia, projekt meetingek szervezése, projekt ülések előkészítése, projekt státusz jelentések készítése	120 000 Ft + ÁFA/ munkanap	THEMIS 2005 Kereskedelmi Betéti Társaság	dr. Szényei Gábor András
jogi szakértelem biztosítása, ennek keretében jogi állásfoglalások készítése, előterjesztések, vizsgálati dokumentumok, illetve jelentések jogi szempontú véleményezése	havonta 1 500 000 Ft + ÁFA + 25 000 Ft + ÁFA/ óra maximum 60 óra/ hó	Dr. Kovács László Ügyvédi Iroda	–
etikai kódex vizsgálata	5 500 000 Ft+ÁFA	Drabos Ügyvédi Iroda	dr. Szényei Gábor András
etikai kódex vizsgálata	984 000 Ft+ÁFA	dr. Frivaldszky János	dr. Szényei Gábor András
etikai kódex vizsgálata	2 809 000 Ft+ÁFA	Kovács Zoltán	dr. Szényei Gábor András
etikai kódex vizsgálata	4 214 000 Ft+ÁFA	dr. Rácz Emese Adél	dr. Szényei Gábor András
informatikai vizsgálat	12 000 000 Ft+ÁFA	Jurasits Ügyvédi Iroda (2016)	dr. Szényei Gábor András
informatikai vizsgálat (szerződés időtartama)		Jurasits Ügyvédi Iroda (2017) módosítás	dr. Szényei Gábor András
informatikai vizsgálat (szerződés időtartama)		Jurasits Ügyvédi Iroda (2017) módosítás	dr. Szényei Gábor András

21. számú táblázat					
A Jogi Igazgatóság 2017. évi beszerzési adatai					
Iktatószám	Szerződés típusa	Szerződés tárgya	Szerződést kötő fél neve	Szerződés értéke (megbízási díj)	Szerződés kelte
174268-5/2017	szakértői szerződés	Szakvélemény készítése az elektronikus ügyintézési kötelezettségekhez kapcsolódó iratkezelési feladatok vonatkozásában	dr. Bodó Attila Pál	1 500 000,- Ft	2017.09.25
174283-6/2017	vállalkozási szerződés	Iráttári szakvélemény készítése és szakértői támogatás biztosítása új irattár építésének előkészítéséhez	Pannon Archív Dokumentumkezelő Kft.	1 000 000,- Ft	2017.08.23
32156-1/2017	Megbízási szerződés	Megbízási szerződés – Deloitte Legal Erdős és Társai Ügyvédi Iroda	Deloitte Legal Erdős és Társai Ügyvédi Iroda	6.900.000,- Ft + ÁFA, 35.000,- Ft + ÁFA/óra (max 25.000.000,- Ft + ÁFA)	2017.02.14
107825-1/2017	Megbízási szerződés	Megbízási szerződés – Deloitte Legal Erdős és Társai Ügyvédi Iroda – MARK értékesítése	Deloitte Legal Erdős és Társai Ügyvédi Iroda	1.950.000,- Ft + ÁFA keretösszeg	2017.03.24
126736-1/2017	Szabadalmi ügyvivői megbízási szerződés	Szabadalmi ügyvivői megbízási szerződés – DANUBIA Szabadalmi és Jogi Iroda Kft. – védjegyjelöléssel kapcsolatos jogi tanácsadói feladatok ellátása	DANUBIA Szabadalmi és Jogi Iroda Kft.	90.000,- Ft + ÁFA (egyszeri), 35.000,- Ft+ÁFA/óra, de maximum 350.000,- Ft+ÁFA védjegyenként	2017.06.12
138038-1/2017	Szabadalmi ügyvivői megbízási szerződés	Szabadalmi ügyvivői megbízási szerződés – DANUBIA Szabadalmi és Jogi Iroda Kft. – védjegyjelöléssel kapcsolatos jogi tanácsadói feladatok ellátása	DANUBIA Szabadalmi és Jogi Iroda Kft.	150.000,- Ft + ÁFA + 35.000,- Ft + ÁFA/óra, de maximum 350.000,- Ft + ÁFA	2017.06.26
47389-12/2017	Vállalkozási szerződés	Vállalkozási szerződés – vintoCON Kft. – Épületdiagnosztikai vizsgálat megrendelése	vintoCON Kft.	14.700.000,- Ft + ÁFA	2017.05.02
66936-2/2017	Megbízási szerződés	Megbízási szerződés – Jurasits Ügyvédi Iroda – Etikai kódex vizsgálata	Jurasits Ügyvédi Iroda	120.000,- Ft + ÁFA/ munkanap	2017.03.16
66936-3/2017	Megbízási szerződés	Megbízási szerződés – Barakuda Informatika Zrt. – Etikai kódex vizsgálata	Barakuda Informatika Zrt	120.000,- Ft + ÁFA/ munkanap	2017.03.16
128652-1/2017	Megbízási szerződés 1. sz. módosítás	2016.12.16-án kelt Megbízási szerződés 1. sz. módosítás – Jurasits Ügyvédi Iroda – határidő hosszabbítás	Jurasits Ügyvédi Iroda	---	2017.06.09

5. Peres ügyek

A Magyar Nemzeti Bankról szóló 2013. évi CXXXIX. törvény (MNB tv.) 14. § (3) bekezdése, valamint az MNB módosításokkal egységes szerkezetbe foglalt alapító okirata 10.3.1.2. pontja alapján a felügyelőbizottság ellenőrzési hatásköre nem terjed ki az MNB tv. 4. § (1)-(9) bekezdésében meghatározott feladatokra, illetve azoknak az MNB eredményére gyakorolt hatására. A fentiek értelmében a felügyelőbizottság ellenőrzési hatásköre nem terjed ki a felügyeleti tevékenységre, illetve annak az eredményre gyakorolt hatására. A Hatósági perképviselési főosztály által képviselt közigazgatási,- és közérdekű perek, illetve a közigazgatási nemperes eljárások a felügyeleti tevékenységhez kapcsolódnak, azzal szoros összefüggésben állnak, attól elkülöníteni nem lehet őket, amelyre tekintettel az imént említett jogviszonyokra

a felügyelőbizottság ellenőrzési hatásköre nem terjed ki, így ezen perek nem kerültek a testület elé.

Fentiekre figyelemmel az MNB-nek 2017. november 22. napján összesen 44 peres eljárása volt folyamatban. A folyamatban levő eljárások közül 2 munkaügyi per, melyeket az MNB volt munkavállalói indítottak az MNB-vel szemben, munkaviszonyuk megszűnésére tekintettel a megszüntetés jogellenessége megállapítása érdekében. Ezen túlmenően az MNB-nek 24 kártérítési pere, 5 egyéb polgári pere, 1 közigazgatási döntés bírósági felülvizsgálata iránti pere, továbbá 10 személyes adat kiadása iránti pere, valamint 2 sajtó-helyreigazítási pere van folyamatban. A 2017. évben 2017. november 22. napjáig jogerősen 72 per fejeződött be.

6. Az MNB Ismeretterjesztési és Támogatási Bizottságának 2017. évi tevékenysége

Az Alaptörvény és a jegybanktörvény biztosítja a jegybank szervezeti, működési és gazdálkodási függetlenségét, ugyanakkor ez a függetlenség, továbbá az MNB jelentősége, társadalmi elismertsége és az általa kezelt köztulajdon társadalmi felelősséggel is jár. 2014 májusában jelent meg az MNB Alapokmánya, amelyben többek között lefektette társadalmi felelősségvállalásának alapelveit, majd a júniusban közzétett Társadalmi Felelősségvállalási Stratégia meghatározta a jegybank kiemelt céljait és kijelölte a megvalósítást szolgáló program részleteit. Ennek középpontjában olyan, az MNB alapvető feladataihoz illeszkedő szakmai jellegű, valamint össztársadalmi célok megvalósulását elősegítő tevékenység áll, ami tükrözi a hitelességet és szakmaiságot, értéket teremt, erősíti a társadalmi kohéziót, elősegíti a tudományos gondolkodást, valamint fejleszti a pénzügyi kultúrát. A jegybank társadalmi felelősségvállalási stratégiája a meghatározó külföldi jegybankok gyakorlatának figyelembe vételével került kialakításra.

A jegybank lehetőségeihez mérten stratégiai együttműködési megállapodások⁴⁹ keretében, valamint eseti támogatások nyújtásával szerepet vállal a nemzeti értékek, a szellemi és kulturális örökség megőrzésében, a szakemberképzés és tudományos tevékenység támogatásában. Emellett karitatív célú adományozással is hozzájárul a hátrányos helyzetű csoportok életminőségének, esélyegyenlőségének javításához.⁵⁰

A 2017. évi jegybanki szintű támogatási keret mértékének meghatározásánál a kiindulópontot az igazgatóság 230/2016. (12. 19.) számú határozatának II. pontja jelentette, melynek alapján „2017-ben a Magyar Nemzeti Bank társadalmi felelősségvállalási programjának megvalósítását szolgáló támogatási célú felhasználásra a jegybank éves működési költségvetése 5%-ának megfelelő összeg fordítható.” A támogatásokra fordítható keret alábontásánál egyrészt a stratégiai együttműködésekben és több évet átfogó támogatásokból eredő 2017. évi kötelezettségvállalások mértéke, másrészt a Pénzügyi Fogyasztóvédelmi Központ költségterve került figyelembe vételre.

Az MNB igazgatósága:

- 230/2016. (12. 19.) számú határozatának III. pontja alapján egyetértett a 2017. évi támogatási irányokra és a támogatási keretösszegekre vonatkozó javaslatokkal;
- 27/2017. (02. 14.) számú határozatának I. pontja alapján az MNB Sportkör tevékenységének támogatásával kapcsolatos döntési hatáskör az Ismeretterjesztési és Támogatási Bizottság hatásköréből az igazgatóság hatáskörébe került, és az ezzel kapcsolatos döntéseket a jövőben közvetlenül az igazgatóság hozza meg;
- 27/2017. (02. 14.) számú határozatának III. pontjában az MNB Sportkör számára nyújtandó támogatás tekintetében a támogatási kérelem igazgatóság elé terjesztésére, a támogatási szerződés előkészítésére, a támogatás felhasználásáról szóló elszámolás és beszámoló ellenőrzésére – a Számviteli igazgatóság bevonásával – a Kommunikációs és pénzügyi ismeretterjesztési igazgatóságot jelölte ki.
- 44/2017. (03. 02.) számú határozata alapján az MNB Sportkör részére a „EUROBANK 2017” elnevezésű, jegybankok közötti nemzetközi sportversenyen való részvétele céljából 60 millió Ft támogatást hagyott jóvá, a 2017. évi jegybanki támogatási keret terhére.

A fentiek alapján az idei évi összesített jegybanki támogatási keret megoszlását, valamint a 2017. évi támogatási kifizetéseket az alábbi táblázat foglalja össze:

⁴⁹ A stratégiai együttműködési megállapodások a partnerek között kialakításra kerülő együttműködés általános keretrendszerét rögzítik, a jegybanki támogatás konkrét feltételeit az egyes programokhoz, projektekhez kapcsolódó egyedi megállapodások rendezik

⁵⁰ MNB Társadalmi Felelősségvállalási Stratégia 15. o.

22. számú táblázat			
	2017. évi keret (millió Ft)	Felhasználás 2017. I-XII. hó (millió Ft)*	Maradvány (millió Ft)
1. 2014 és 2016 között megkötött, valamint 2016. évi döntés alapján 2017-ben megkötött stratégiai megállapodásokhoz kapcsolódó tárgyévi támogatások	150,7	150,7	0,0
2. 2014 és 2016 között megkötött, több évet átfogó nem stratégiai együttműködés alapján nyújtott 2017. évi támogatás	17,5	17,5	0,0
3. 2016. évi ITB döntés alapján, 2017. évi támogatási keretből teljesített eseti kötelezettségvállalások**	617,9	617,9	0,0
– Alapítvány a Közjóért	50,0	50,0	0,0
– Pénziránytű Alapítvány	425,0	425,0	0,0
– Nemzetközi Gyermekmentő Szolgálat	135,3	135,3	0,0
– Kortárs Folyóirat Kiadói Kft.	7,6	7,6	0,0
4. 2016. évi ITB döntés alapján, 2017. évi támogatási keretből teljesített áthúzódó tételek		163,2	
– MNB Sportkör		130,0	
– Magyar Nőorvos Társaság		3,7	
– Piarista Rend Magyar Tartománya		10,0	
– Összefogás a Jövőért Alapítvány		10,0	
– Amadeus Művészeti Alapítvány		3,7	
– Budapesti Városvédő Egyesület		1,1	
– Joint Vienna Institute		1,6	
– Centre for European Policy Studies		3,1	
5. Pénzügyi Fogyasztóvédelmi Központ támogatási kerete	100,0	49,8	50,2
6. Egyedi igazgatósági döntés alapján nyújtott támogatások		576,8	
– felsőoktatási támogatások		516,8	
– MNB Sportkör		60,0	
7. Új támogatásokra fordítható szabad keret (ITB)***	1 165,8	712,7	453,1
8. A CSR-stratégia megvalósítására felhasználható támogatási keret – az MNB működési költségtervének 5%-a (1+2+3+5+6+7)	2 051,9	2 125,4	-73,5
9. Értéktár program keretéből történő átcsoportosítás a Szépművészeti Múzeum támogatása érdekében	500,0	500,0	0,0
10. Mindösszesen (8+9)	2 551,9	2 625,4	-73,5

* Az oszlopban lévő adatok a 2017. évi tényleges kifizetéseket mutatják, a jóváhagyott, de az év végéig ki nem fizetett tételeket nem tartalmazzák.

** A 2017. évi terv 617,3 MFt-os előirányzatához képest mutatkozó 0,6 MFt-os eltérés indoka, hogy a Tisztúj Alapítvány részére 2017-re megítélt 7,0 MFt-os támogatási döntés visszavonásra került, ugyanakkor a Kortárs Folyóirat Kiadói Kft. részére 2016-ban megítélt 7,6 MFt-os támogatás a 2017. évi keret terhére került kifizetésre.

*** A 4. soron szereplő tételek a 7. soron kimutatott felhasználás részét képezik.

A támogatási keret kismértékű (+2,9%, 73,5 millió Ft) éves szintű túllépésének hátterében a felsőoktatási intézmények részére kifizetett támogatások emelkedése húzódik meg. Ezek éves szintű összesített 516,8 millió Ft-os nagyságrendje

a 2016. évi 395,5 millió Ft-hoz képest 30,7%-os többletet jelent. A kifizetések közül 121,8 millió Ft 2017 decemberében valósult meg. A támogatások kifizetése egyedi igazgatósági döntések alapján történt.

6.1 ÁTTEKINTÉS A 2017. ÉVBEN MEGKÖTÖTT TÁMOGATÁSI MEGÁLLAPODÁSOKRÓL

Stratégiai együttműködésekhez kapcsolódó támogatások

A több évet átfogó stratégiai együttműködések keretében fejeződik ki leginkább a Magyar Nemzeti Bank szerepvállalása

a társadalom számára történő értékteremtésben, ugyanis együttműködő partnerei tevékenységén keresztül hozzájárul a szakmai, társadalmi és kulturális szemlélet formálásához. 2017 folyamán az MNB – főbb támogatási területenkénti bontásban – stratégiai együttműködés keretében az alábbi intézmények részére nyújtott támogatást.

23. számú táblázat

Szakmai támogatások (szakemberképzés, tudományos tevékenység, pénzügyi ismeretterjesztés)

Intézmény	Stratégiai együttműködés időtávja	Támogatás jóváhagyott összege a stratégiai együttműködés teljes időszakára (millió Ft)	2017. évi támogatás (millió Ft)
Magyar Közgazdasági Társaság	2014-2017	119,0	56,0
Közszolgálati Tisztviselők Szakmai Szervezeteinek Szövetsége	2016-2018	5,1	1,7
Összesen		124,1	57,7

24. számú táblázat

Nemzeti kultúra támogatása

Intézmény	Stratégiai együttműködés időtávja	Támogatás jóváhagyott összege a stratégiai együttműködés teljes időszakára (millió Ft)	2017. évi támogatás (millió Ft)	Megjegyzés
Szépművészeti Múzeum	2016-2019	2 000,0	500,0	
Kecskemétfilm Kft	2017-2019	150,0	50,0	
MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont	2015-2017	90,0	30,0	
Pannonhalmi Főapátság Közhasznú Alapítvány	2015-2017	90,0	30,0	
Szervátiusz Alapítvány	2015-2017	12,0	4,0	
Amadeus Művészeti Alapítvány	2014-2016	A támogatás tárgyévi mértéke az ITB döntése alapján, az Igazgatóság jóváhagyásával került meghatározásra 2014 – 5 millió Ft 2015 – 5 millió Ft 2016 – 3,7 millió Ft	3,7	2017. évi támogatási keretből teljesített áthúzódó tétel
Összesen		2 342,0	617,7	

25. számú táblázat				
Karitatív támogatások				
Intézmény	Stratégiai együttműködés időtávja	Támogatás jóváhagyott összege a stratégiai együttműködés teljes időszakára (millió Ft)	2017. évi támogatás (millió Ft)	Megjegyzés
Magyarok Nagyasszonya Ferences Rendtartomány	2015-2017	90,0	30,0	
Közép-Európai Idegsebészeti Alapítvány	2014-2016	36,0	12,0	2017. évi támogatási keretből teljesített áthúzódó tétel
Városmajori Alapítvány az Ér- és Szívbetegéért	2017-2019	30,0	10,0	
Csodalámpa Alapítvány	2017-2019	A támogatás tárgyévi mértéke az ITB döntése alapján, az Igazgatóság jóváhagyásával került meghatározásra	8,0	
Magyar Vöröskereszt	2016-2018	21,2	7,0	
Három Királyfi, Három Királyné Alapítvány	2016-2018	A támogatás tárgyévi mértéke az ITB döntése alapján, az Igazgatóság jóváhagyásával kerül meghatározásra	0,0	2017-ben támogatás nyújtására nem került sor
Összesen		177,2	67,0	

26. számú táblázat			
Több évet átfogó, nem stratégiai együttműködéshez kapcsolódó 2017. évi támogatások			
	Támogatási szerződés időbeli hatálya	Támogatás jóváhagyott összege a teljes időszakra (millió Ft)	2017. évi támogatás (millió Ft)
Kodolányi János Főiskola	2015-2017	65,0	17,5
Art Capital Alapítvány	2017-2019	90,0	30,0
Összesen		155,0	47,5

Eseti támogatások

A Magyar Nemzeti Bank az Ismeretterjesztési és Támogatási Bizottság ügyrendjében meghatározottak szerint hoz döntési javaslatot a jegybankba eseti jelleggel benyújtott támogatási kérelmekről. A 2017-ben támogatott intézmények körét az alábbi táblázatok foglalják össze.

27. számú táblázat	
Szakmai támogatások (szakemberképzés, tudományos tevékenység, pénzügyi ismeretterjesztés)	
Intézmény	2017. évi támogatás (millió Ft)
Pénziránytű Alapítvány	425,0
Kárpát-medencei Magyarokért Egyesület	13,0
OTP Fáy András Alapítvány	11,7
Gazdálkodási és Tudományos Társaságok Szövetsége (GTTSZ)	6,0
Pro Talentis Universitatis Alapítvány	5,0
Centre for European Policy Studies	3,1
Joint Vienna Institute	1,5
Doktoranduszok Országos Szövetsége	1,5
Heller Farkas Szakkollégiumért Alapítvány	1,3
Tudományos Ismeretterjesztő Társulat	0,6
Heller Farkas Szakkollégiumért Alapítvány -fel nem használt tám.	-0,3
Összesen	468,4

28. számú táblázat	
Nemzeti kultúra támogatása	
Intézmény	2017. évi támogatás (millió Ft)
Képzőművészeti és Irodalmi ART Club Kulturális Egyesület	16,0
Társadalmi Reflexió Intézet	14,0
Piarista Rend Magyar Tartománya	10,0
Kortárs Folyóirat Kiadói Kft.	7,6
Pro Progressio Alapítvány	6,0
Zenével a Holnapért Alapítvány	2,5
Mikszáth Kálmán Kulturális és Média Alapítvány	1,9
Budapesti Városvédő Egyesület	1,1
ELTE Radnóti Miklós Gyakorlóiskola Alapítvány	0,3
Összesen	59,4

29. számú táblázat	
Karitatív és jóléti támogatások	
Intézmény	2017. évi támogatás (millió Ft)
Nemzetközi Gyermekmentő Szolgálat	135,3
MNB Sportkör	130,0
Alapítvány a Közjóért	100,0
Magyar Ökumenikus Segélyszervezet	40,0
Alapítvány a Közjóért	30,0
SOS-Gyermekfalu Magyarországi Alapítványa	22,5
Magyar Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetsége	19,0
Ments Életet Közhasznú Alapítvány	16,8
Fogadj Örökre egy Macit Alapítvány	15,0
Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége	12,4
Nemzetközi Gyermekmentő Szolgálat	11,8
Magyar Ökumenikus Segélyszervezet	10,0
Összefogás a Jövőért Alapítvány	10,0
Együtt a Daganatos Gyermekéért Alapítvány	9,9
Siketek És Nagyothallók Országos Szövetsége (SINOSZ)	9,9
Mozgáskorlátozottak Békés Megyei Egyesülete	9,5
Mozgáskorlátozottak Somogy Megyei Egyesülete	9,5
Ezer Lámpás Éjszakája Alapítvány	9,5
Vakok és Gyengénlátók Közép-magyarországi Regionális Egyesülete	9,0
Zsótér Pál Alapítvány	9,0
Mozgáskorlátozottak Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Egyesülete	8,6
Gyorssegély Alapítvány (Tiszaroff)	8,3
Mozgássérültek Mezőkövesdi Egyesülete	7,6
Kazincbarcikai Mozgáskorlátozottak Egyesülete	6,0
Dr. Meggyes Pro Vobis Alapítvány	5,9
Vércsepp a Vérellátásért Alapítvány	5,0
Bice-Bóca Alapítvány	4,7
Kelet-magyarországi Fiatalokért Alapítvány	4,2
Magyar Nőorvos Társaság	3,7
„Szól A Szív Alapítvány” a vak gyermekekért	3,1
Menedékház Alapítvány	3,0
Tégy egy Lépést Alapítvány	2,8
Összefogás a Jövőért Alapítvány	1,9
Szívbeteg Csecsemőkért Alapítvány	0,9
Kemecsei Gyermekéért Alapítvány	0,5
Kemecsei Gyermekéért Alapítvány – fel nem használt tám.	-0,1
Tégy egy Lépést Alapítvány – fel nem használt tám.	-0,2
Együtt a Daganatos Gyermekéért Alapítvány – fel nemhasznált tám.	-3,8
Összesen	681,1

30. számú táblázat Egyedi igazgatósági döntések alapján nyújtott támogatások	
Intézmény	2017. évi támogatás (millió Ft)
Jóléti támogatás	
MNB Sportkör	60,0
Felsőoktatási intézmények részére nyújtott támogatások	
Budapesti Corvinus Egyetem	265,0
Budapesti Gazdasági Egyetem	100,0
Károli Gáspár Református Egyetem	28,4
Soproni Egyetem	27,2
TDK-ért Közhasznú Alapítvány	20,0
Miskolci Egyetem	35,3
Szegedi Tudományegyetem	7,8
Pécsi Tudományegyetem	7,8
Debreceni Egyetem	5,7
Széchenyi István Egyetem	4,5
Pannon egyetem	3,0
Óbudai Egyetem	2,4
Budapesti Metropolitan Egyetem	1,8
Pallas Athéné Egyetem	1,6
Dunaújvárosi Egyetem	1,2
Eötvös Loránd Tudományegyetem	1,2
Eszterházy Károly Egyetem	1,2
Neumann János Egyetem	1,2
Kaposvári Egyetem	1,2
Zsigmond Király Egyetem	1,2
Szent István Egyetem	1,2
Edutus Főiskola	0,9
Nyíregyházi Egyetem	0,9
Kodolányi János Főiskola	0,6
Gábor Dénes Főiskola	0,6
Andrássy Gyula Egyetem	0,3
Budapesti Gazdasági Egyetem – fel nem használt támogatás	-0,1
Miskolci Egyetem – fel nem használt támogatás	-0,1
Budapesti Corvinus Egyetem (fel nem használt tám.)	-0,1
Pallas Athéné Egyetem (fel nem használt tám.)	-0,1
Miskolci Egyetem (fel nem haszn. tám.)	-5,0
Összesen	576,8

31. számú táblázat A 2017-ben nyújtott támogatások fő stratégiai célok közötti megoszlása		
Támogatások cél szerinti megoszlása	2017. év (millió Ft)	Megoszlás
Szakemberképzés, tudományos tevékenység, pénzügyi ismeretterjesztés	1.170,2	44,6%
Karitatív és jóléti támogatások	748,1	28,5%
Nemzeti kultúra támogatása	707,1	26,9%
Összesen	2.625,4	100,0%

7. A Magyar Nemzeti Bank munkatársainak reprezentációs célra fordított költségeinek 2017. évi alakulása

7.1 A REPRESENTÁCIÓS CÉLRA FORDÍTOTT KÖLTSÉGEK JOGI SZABÁLYOZÁSA

A reprezentációs célra fordított költségekkel kapcsolatos szabályokat a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény szabályozza. A számviteli törvény 3. § (7) bek. 3. pontja alapján a reprezentáció költségeit a személyi jellegű egyéb kifizetések között kell elszámolni. A reprezentáció fogalmát a személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvény (a továbbiakban: SZJA törvény) 3. § 26. pontja határozza meg, mely szerint:

„Reprezentáció: a juttató tevékenységével összefüggő üzleti, hivatali, szakmai, diplomáciai vagy hitéleti rendezvény, esemény keretében, továbbá az állami, egyházi ünnepek alkalmával nyújtott vendéglátás (étel, ital) és a rendezvényhez, eseményhez kapcsolódó szolgáltatás (utazás, szállás, szabadidőprogram stb.) azzal, hogy az előzőek nem minősülnek reprezentációnak, ha a juttatásra vonatkozó dokumentumok és körülmények (szervezés, reklám, hirdetés, útvonal, úti cél, tartózkodási hely és idő, a tényleges szakmai, illetve hitéleti program és a szabadidőprogram aránya stb.) valós tartalma alapján a rendeltetészerű joggyakorlás sérelme akár közvetve is megállapítható.”

Az SZJA törvény 70. § (2) bekezdése szerint egyes meghatározott juttatásnak minősül az adóévben reprezentáció juttatása alapján meghatározott jövedelem, mely után az adó a kifizetőt terheli. Mindezek gyakorlati értelmezése a következő: a helyes dokumentáláshoz a reprezentáció definíciójából kell kiindulni (SZJA törvény 3.§ 26.). Csak a juttató tevékenységével összefüggésben megszervezett rendezvény, esemény költségeit lehet ezen a jogcímen elszámolni. A reprezentációs célra fordított költségek számviteli szabályait a Magyar Nemzeti Bank Gazdálkodási Kézikönyv 2017-313. számú utasításának G fejezete szabályozza, amely kiterjed a reprezentációra és üzleti ajándékozásra, valamint ezek elszámolásának számviteli szabályaira. A Gazdálkodási Kézikönyv szabályai kiterjednek az MNB azon szervezeti egységeire és munkavállalóira, amelyek, illetve akik belföldön vagy külföldön, belföldi vagy külföldi üzleti partnereket látnak vendégül, vagy ajándékoznak meg, továbbá a Bank hivatali

épületeiben a munkaértekezleteken tárgyalási frissítőt adnak, valamint központi rendezvényeket bonyolítanak le.

A reprezentáció fogalma kiterjed az MNB tevékenységével összefüggő üzleti, hivatali, szakmai rendezvény, esemény keretében, továbbá az állami, egyházi ünnepek alkalmával belföldön vagy külföldön nyújtott vendéglátás (étel, ital, tárgyalási frissítő) és a rendezvényhez, eseményhez kapcsolódó szolgáltatás (utazás, szállás, szabadidőprogram), amennyiben a vonatkozó dokumentumok és körülmények (szervezés, útvonal, úti cél, tartózkodási hely és idő, a tényleges szakmai program és a szabadidőprogram aránya stb.) valós tartalma alapján a rendeltetészerű joggyakorlás megállapítható (Szja. tv. 3.§ 26.). Az alátámasztó dokumentáció megőrzéséről a felhasználó – azaz a reprezentációs jellegű költséget keletkeztető munkavállaló – szervezeti egységének kell gondoskodnia. A rendezvény csak üzleti, hivatali, szakmai, diplomáciai vagy hitéleti rendezvény, esemény lehet. Ide tartoznak jellemzően az üzleti tárgyalások, a felügyelőbizottsági, igazgatósági ülések, Monetáris Tanács ülései, Pénzügyi Stabilitási Tanács ülései, fogadások, sajtótájékoztatók, kongresszusok, konferenciák, továbbképzések, munkaértekezletek – függetlenül a résztvevők személyétől. A rendezvény céljának alátámasztása az eseményre vonatkozó bármilyen dokumentumból (szerződésből, megrendelésből, esemény forgatókönyvből, rendezvénytervből, teljesítésigazolásból) megállapítható kell, hogy legyen.

Reprezentációként kell elszámolni – az előbbi feltételek figyelembevétel:

- az ezeken az eseményeken nyújtott vendéglátást, azaz étel és ital költségét;
- a rendezvényhez, eseményhez kapcsolódó utazás, szállás, szabadidőprogramra vonatkozó szolgáltatásokat;
- a rendezvényhez kapcsolódó szabadidőprogramok költségeit;
- rendezvényeken kiosztott kiadványokat;
- a rendezvény keretén belül átadott üzleti ajándékokat

A reprezentáció nagyságára nincs törvényi keret, az ilyen jogcímen elszámolható összeg mértékének csak a gazdálkodó teherbírása vagy a tulajdonosok elvárásai (az MNB esetében az Állami Számvevőszék elvárásai) szabhatnak határt. Reprezentációs célú költségek közé tartozik az üzleti ajándék is, ami a Gazdálkodási Kézikönyv megfogalmazása szerint az MNB tevékenységével összefüggő üzleti, hivatali, szakmai kapcsolatok keretében adott ajándék (ingyenesen vagy kedvezményesen adott termék (ajándéktárgy), nyújtott szolgáltatás, valamint a kizárólag erre szóló utalvány). Végetül reprezentációs költségnek minősül a tárgyalási frissítő is, amely magában foglal minden az MNB hivatali helyiségében lebonyolított tárgyalásokon, munkaértekezleteken adott kávét, teát, üdítőitalt, szendvicset, aprósüteményt, aszalványt, sajt- és gyümölcsfalat.

7.2 A REPREZENTÁCIÓS CÉLRA FORDÍTOTT KÖLTSÉGEKKEL KAPCSOLATOS GYAKORLAT

Az MNB Gazdálkodási kézikönyve G fejezetében foglaltak a fent leírt eljárásrend betartását segítik azzal, hogy a költséggazda a reprezentációs célú kiadásokat több szinten ellenőrzi, valamint hagyja jóvá. A reprezentációs célú igényeket a költséggazda előzetesen begyűjti a különböző szervezeti egységektől, mely alapján következő évi tervét elkészíti, azt jóváhagyás után megküldi az érintett szervezeti egységnek. A nagyobb rendezvények esetében a reprezentációs célú kiadások a Protokoll és rendezvényszervezési osztályon keresztül kerülnek megrendelésre (külsős vagy közbeszerztetett partneren keresztül.) A megadott igények után az előre látható költségek egy feljegyzés formájában kerülnek jóváhagyásra a költséggazdai szervezeti egység vezetője által (repülőjegy, szállás, transzfer, ajándék stb.). Amennyiben reprezentációs juttatásra kerül sor rendezvényen kívül (pl. üzleti ebéd) akkor a költséggazda általi elektronikus utalványozás feltétele a költségek felmerülésének papír alapon történő elismerése az utalványozási lap kitöltésével, melyről a kötelezettségvállalásra feljogosított felhasználónak kell gondoskodnia. Az elektronikus utalványozás 3 szinten történik. 0. helyen, majd másod és végül első helyen (ennek helyettesítése minden esetben megoldott). A kifizetés ezek után történhet meg a számvitel részéről. Amennyiben a juttatással kapcsolatos dokumentáció nem támasztja alá a reprezentációs jelleget, akkor a személyi jellegű egyéb kifizetesként elszámolni és az egyes meghatározott juttatásokra vonatkozó adószabályokat alkalmazni, vagyis az alkalmazott munkabéréből kerül levonásra az összeg. A juttatást a magánszemély adott jogviszonyból származó jövedelmének kell tekinteni és az adóterheket ennek megfelelően kell megállapítani.

7.3 A REPREZENTÁCIÓS CÉLRA FORDÍTOTT KÖLTSÉGEK 2017. ÉVI ALAKULÁSA

A reprezentációs célra fordított költségek magába foglalják a fent részletezett reprezentációt, azaz az üzleti, hivatali, szakmai rendezvényeket, eseményeket és az azokhoz kapcsolódó szolgáltatásokat, az MNB tevékenységével összefüggő üzleti ajándékokat és a tárgyalási frissítőket. A Gazdálkodási Kézikönyv R. fejezete, a Magyar Nemzeti Bank pénzügyi tervezése és az évközi gazdálkodás szabályai szerint a költséggazdának a felhasználókat csak azon működési költségek és beruházások esetében kell bevonni a tervezésbe, amelyeknél a konkrét feladat meghatározásában szerepük, illetve a kapcsolódó kiadások alakulására közvetlen ráhatásuk van. A megfelelő irányelvek alapján az illetékes költséggazdák egy összegben (szervezeti egységenkénti részletezés nélkül) tervezhetik az erősen decentralizált, általános felhasználású és kis összegű tételeket. A reprezentációs összérték tartalmazza a konferenciákkal, szakmai, hivatali célú rendezvényekkel, eseményekkel kapcsolatos költségeket, valamint a tárgyalási frissítőket.

Az alábbi tábla mutatja a 2017. évi kiemelt belföldi és nemzetközi szakmai rendezvényeket:

32. számú táblázat	
2017. évi kiemelt MNB szakmai rendezvények	Létszám
Belföldi rendezvények	
Magyar út könyvbemutató	300
Digitális Pénz Konferencia	350
Oklevél átadó ünnepség	550
Nemzetközi rendezvények	
Lámfalussy konferencia és gála	600
AFCA konferencia	200
EKB Financial Stability Committee Macprudential Policy Group (FSC/MPPG) és Second Research Workshop of the Macprudential Policy Group on "Macprudential instruments: effectiveness and interactions"	80
ESRB Instruments Working Group	70
RMB konferencia	80

Fenti kiemelt rendezvényeken felül számos kisebb, de szakmailag kiemelkedő rendezvény valósult meg a 2017. év során, mint pl. a külföldi oktatók magyarországi látogatása, Corvinus előadásorozat, BIS Working Party on Monetary Policy in CEE kihelyezett ülése, PRMIA, Adam Smith szeminárium, valamint az MNB hamburgi irodájának könyvbemutatóval egybekötött ünnepélyes megnyitója és az MNB római képvisleti iroda megnyitója.

Az alábbi tábla mutatja a 2017. évi reprezentációra és üzleti ajándékozásra vonatkozó összesített tényköltéseket a negyedévek végén:

33. számú táblázat		
	Reprezentáció	Üzleti ajándékozás
2017. I. negyed évi költségek Ft-ban	54 148 700	11 498 800
2017. II. negyed évi költségek Ft-ban	34 105 000	7 277 900
2017. III. negyed évi költségek Ft-ban	55 255 100	4 630 200
2017. IV. negyed évi költségek Ft-ban	47 038 580	21 113 138
Összesen	190 547 380	44 520 038
Mindösszesen Ft-ban	235 067 418	

A 2017. évben az MNB teljes reprezentációs célú költsége 235,06 millió forint volt. Továbbá a reprezentációs költségekhez kapcsolódó adó összege 41,917,2 millió forint. Így a reprezentációs költségek a vonatkozó SZJA adó összegével együtt 276,984,6 millió forintot tettek ki.

Az alábbi tábla mutatja a 2016. illetve 2017. évre vonatkozó reprezentációra és üzleti ajándékozásra vonatkozó tényköltéseket:

34. számú táblázat			
Megnevezés	2016. évi tény (Mft)	2017. évi tény (Mft)	2017. évi tény/2016. évi tény
Reprezentáció	126 869,7	190 547,4	150,19 %
Üzleti ajándékozás	53 050,9	44 520,0	0,84 %

A 2016. évhez képest a 2017. évben a reprezentációs költségek emelkedésének oka a nagy létszámú rendezvények számának növekedése. A 2017-es évben jelentősebb hazai rendezvényünk volt – a korábbi táblázat alapján – a Magyar út című szakmai könyvnek a könyvbemutató rendezvénye, a Digitális Pénz konferencia, valamint Oklevél átadó ünnepség. Kiemelkedő 2017. évi nemzetközi rendezvényünk a hagyományos Lámfalussy konferencia és gála mellett az AFCA konferencia, az Adam Smith Seminar, valamint magas rangú oktatói előadók előadássorozata. Valamint a Teátrum üzemeltetés és bekészítési költségének emelkedése is hozzájárult a növekedéshez.

Üzleti ajándékozás esetében az eltérés abból is adódik, hogy 2017. évben kevesebb emlékérmre került kibocsátásra és/vagy üzleti ajándékozásra, mint azt megelőzően.

8. A Pénzügyi Békéltető Testület 2017. évi tevékenysége, határozatai

8.1 A BÉKÉLTETÉS

A 2017-es év 651-es ügydarabszámmal nyitott, melynek során 3.644 új ügy érkezett, 3.694 ügy fejeződött be, emellett 601 ügy volt folyamatban az év utolsó napján. 2017-ben a legjelentősebb változás abban állt, hogy a korábbi évek mindegyikében a legnagyobb arányt képviselő hitel- és kölcsönügyek száma jelentősen visszaesett, a 2016. évhez viszonyítva a darabszám 717-el volt kevesebb. Érthető, hiszen mindig is a deviza alapú hitelekkel kapcsolatos jogviták voltak dominánsak a Testület megalakulása óta. 2017-re azonban már jelentősen javult a helyzet a hitel- és kölcsönnyújtással kapcsolatos pénzügyi szolgáltatás terén a pénzügyi piacon, hiszen ekkorra lezajlott az törvényi elszámolás folyamata az érintett szolgáltatóknál, a jogorvoslati határidők is elteltek és több, mint két éve hatályban voltak már a „fair banki” szabályok, melyek éreztették is hatásukat. 2016 végétől és nagyrészt 2017-ben jelentős portfólió átruházások történtek az úgynevezett nem teljesítő hitelek piacán, az eredeti hitelezők követeléskezelőkre engedményezték magánszemélyekkel szembeni hitel-, kölcsön és lízingszerződésekből eredő követeléseiket. Mindez együttesen eredményezte, hogy kevesebb hitel- és kölcsöntermékkel kapcsolatos jogvita volt, mint korábban, ezzel egyidejűleg azonban jelentősen nőtt a követeléskezelőkkel szembeni, elsősorban méltányossági alapú igényt tartalmazó ügyek száma. Ugyancsak több volt, mint a korábbi években a betétekkel és a pénzforgalommal kapcsolatos ügymennyiség.

A biztosítások területén is csökkenés volt tapasztalható, bár csak kisebb mértékben. Mint korábban is, elsősorban a kötelező gépjármű felelősségbiztosítások, valamint a tűz- és egyéb vagyoni károk vitás ügyei kerültek a Testület elé. A befektetési szolgáltatásokkal és a pénztárakkal kapcsolatos viták száma ez évben sem volt jelentős, az előző évihez képest mindkettő száma csökkent. A beérkezett kérelmek 91 százaléka bankokkal, biztosítókkal és pénzügyi vállalkozásokkal szemben kezdeményezett eljárásokat és 2017-ben is Budapestről és Pest megyéből kezdeményeztek eljárást a legtöbben a pénzügyi fogyasztók.

Tapasztalható, hogy a fogyasztók kicsit tudatosabbak lettek, jobban odafigyelnek arra, hogy mely pénzügyi termék milyen tulajdonsággal bír, jobban értik a pénzügyi

szolgáltatások jellemzőit és működését, jobban meg tudják fogalmazni igényeiket és érthetőbben készítik el kérelmeiket. Jelentősen nőtt az érdemi elbírálásra alkalmas kérelmek száma, ez az összes ügy 82 százalékát jelentette.

A pénzügyi szolgáltatók viselkedése és az ügyfelekkel kapcsolatos bánásmódja is sokkal pozitívabb képet mutatott, mint korábban. Jelentős javulást észlelhető a kompromisszumkészség terén. Több szolgáltató már a kitűzött meghallgatás napját megelőzően megegyezett ügyfelével vagy teljesítette a kérelemben foglalt teljes igényt. Ez a megszüntetéssel záruló ügyek 11,4 százalékában volt jellemző. Ezzel együtt, a kérelmezők szempontjából kedvező végkimenetelű ügyek aránya a teljes ügymennyiséghez képest 40,7 százalék volt, ez a 2016. évihez képest 8,5 százalékponttal több.

1. Az elszámolást és a forintra átváltást célzó törvények adta feladatok

Elszámolási jogviták esetében a kérelmezők háromféle igényt terjeszthetnek elő: kérhetik

- a helyes elszámolás megállapítását (elszámolás tartalmának vitatása) – 151. ügýtípus
- panasz elkészttség tárgyában döntést (a panasz nem volt elkésztett) – 152. ügýtípus
- fogyasztói minőség megállapítását, a szolgáltató elszámolási kötelezettségének kimondását – 153. ügýtípus

Az elszámolási ügyek eljárási szabályai részben eltérnek az általános ügyekétől. Itt háromtagú tanács, de írásban jár el, és jogszabályi alávetés van, azaz ha nincs egyezség, egyrészt döntést kell hozni, másrészt nem szükséges a szolgáltatóktól alávetés, mert döntésünk a felek számára e nélkül is kötelező. 2017-ben is feladatot jelentett a törvényi elszámolással kapcsolatos pénzügyi jogviták felülvizsgálata. A 2015. január 1. óta beérkezett elszámolással kapcsolatos kérelmek és elindított új eljárások száma az év végére 16.775-re emelkedett az előző évi 16.651-ről. A hagyományosnak mondható békéltető eljárástól lényegesen eltérő ezen feladatkörében a Testület az elszámolással kapcsolatos jogviták rendezésének elsődleges jogorvoslati fórumaként

három ügýtípusban járt el. A 151. ügýtípus esetében a helyes elszámolás megállapítását, a 152. ügycsoportba tartozó ügyeknél a panaszeljárás lefolytatását és a 153. ügýtípus ügyeinél az elszámolási kötelezettség fennállásának megállapítását kérhette a kérelmező.

74 db új kérelmet nyújtottak be a kérelmezők, további 50 ügyben pedig a bíróság – az ügyben hozott testületi határozat ellen benyújtott jogorvoslat eredményeként – kötelezte a Testületet új eljárás lefolytatására. Ezek voltak a megismételt eljárások. A 2016-ban be nem fejezett 78 üggyel együtt összesen 202 ügyben került sor az eljárás lefolytatására, melyből az év végén 14 ügyben nem történt meg a lezárás.

8.2 A TESTÜLET HATÁROZATAI ELLENI JOGORVOSLAT ÉS A MEGTÁMADOTT DÖNTÉSEK

A Testület által meghozott egyes döntésekkel szemben a Magyar Nemzeti Bankról szóló törvény kétféle, az elszámolási törvény elszámolási ügyekben egy harmadik típusú jogorvoslati lehetőséget biztosít. A Testület megalakulása óta, azaz 2011. július 1-től van jogi lehetőség – MNB törvény 116. § (2)(3) bekezdése szerint – arra, hogy a kötelezést tartalmazó határozat és az ajánlás ellen hatályon kívül helyezés kérhető a Fővárosi Törvényszéktől. Erre a fél részére történt kézbesítésétől számított tizenöt napon belül van lehetőség, ha

- a) a tanács összetétele vagy eljárása nem felelt meg e törvény rendelkezéseinek,
- b) a Testületnek nem volt hatásköre az eljárásra,
- c) a kérelem meghallgatás nélküli elutasításának lett volna helye.

2017. január 1. óta a Testület egyezség hiányában akkor is kötelezést tartalmazó határozatot hozhat, ha az adott ügyben érintett pénzügyi szolgáltató alávetési nyilatkozatot nem tett, de a kérelem megalapozott és a fogyasztó érvényesíteni kívánt igénye – sem a kérelemben, sem a kötelezést tartalmazó határozat meghozatalakor – nem haladja meg az egymillió forintot. Ez az úgynevezett kötelező vagy jogszabályi alávetés, mely alapján a meghozott határozattal szemben a fentiekől eltérő jogorvoslati lehetőség van. Ezt a jogorvoslati lehetőséget az MNB törvény 121-122. §-ában foglalt szabályok biztosítják, melyek kimondják, hogy az érintett pénzügyi szolgáltató a határozat közlésétől számított 15 napon belül ellentmondással élhet, és ha az kellő időben érkezett és nincs elutasítási ok (vagyis azt a Testület nem utasítja el), akkor az előterjesztett ellentmondás folytán az eljárás perré alakul, melyben a Testület félként nem vesz

részt. Jogszabályon alapuló kötelezést az említett jogszabályhely hatályban léte óta a Testület 1 ügyben hozott, amellyel szemben jogorvoslat benyújtására nem került sor. 2014-ben 8, 2015-ben 2, 2016-ban 6 és 2017-ben 3 új per indult.

A harmadik típusú jogorvoslat az elszámolási törvény alapján az elszámolási ügyekben a bíróság előtti nem peres eljárást rendeli jogorvoslati lehetőségként a fogyasztó lakóhelye szerint illetékes törvényszék területén működő járásbírók előtt. Ezek a nem peres eljárások írásban zajlanak, személyes megjelenést nem igényelnek és eredményük lehet a Testület határozatának jóváhagyása, annak hatályon kívül helyezése és a Testület új eljárásra utasítása (megismételt eljárás) vagy hatályon kívül helyezés és új döntés meghozatala.

Az elszámolással kapcsolatos ügyekben 81 nem peres eljárás kezdeményezésére irányuló kérelem érkezett a Testülethez, így az összes jogorvoslati igény a 2015-ben és a 2016-ban érkezettekkel együtt 2.443-ra emelkedett. Az eljáró bíróságok 2017. december 31-ig az ügyek 97,87 százalékában tájékoztatták jogerős döntésükről a Testületet, mindössze 51 ügy maradt folyamatban. A 2017. december 31-ig jogerősen befejezett nem peres eljárás közül 592 esetben érdemi vizsgálat nélküli elutasításra került sor. Az érdemi felülvizsgálat eredményeként hozott jogerős végzések 82 százalékban a bíróságok helybenhagyták a Testület határozatát. Új eljárás lefolytatására kötelezés 249 ügyben (14 %) történt.

8.3 SZERVEZET, IRÁNYÍTÁS

A Testület összlétszáma 2017. december 31. napján 32 fő volt (elnök, hivatalvezető, 18 fő testületi tag, 12 fő hivatali munkatárs). A 2014-15. években történt szervezeti átalakítások eredményeként kialakult irányítási és szervezeti struktúra nem változott. A 2016. évhez képest csupán annyi változás következett be, hogy a korábbi öt osztály helyett 2017 őszére már csak négy osztályra tagozódott a Testület. Békéltetési ügyekben már valamennyi osztály újra eljárt és tartott meghallgatásokat az év folyamán, ezek közül csupán egy osztály foglalkozott már elszámolási ügyekkel, melyek intézése a törvény szerint továbbra is csak tanácsban volt lehetséges. Az átlagos eljárási időigény 57 nap volt. Az MNB-törvényben foglalt kötelezettségének eleget téve a Testület honlapját folyamatosan fejlesztette, tájékoztatta a fogyasztókat és a pénzügyi szolgáltatókat az aktualitásokról. Éves szinten 94 ezer oldalletöltést regisztrált a rendszer. A Testület a tevékenységét a Budapest XIII. kerület Váci út 76. szám alatti Capital Square Irodaházban végezte az egész év során, itt volt és van a meghallgatások helyszíne. A személyes iratbeadás lehetősége, az ügyfélszolgálat a Testület ügyeiben továbbra is a Budapest I. kerület Krisztina krt. 39. alatti székházban működik.

8.4 EGYÉB TEVÉKENYSÉGEK

8.4.1 A II. Alternatív vitarendezési konferencia

A 2016-ban megrendezett első alternatív vitarendezési konferencia sikere után 2017. szeptember 28-29-én a Testület megtartotta a témával kapcsolatos újabb konferenciát. Az eseménynek a Magyar Tudományos Akadémia székháza adott otthont és 300 meghívott vendég részvételével zajlott, akik közel 170 szervezet, intézmény képviselőjében voltak jelen. A Magyar Nemzeti Bank, az Országos Bírósági Hivatal, valamint a Pénzügyi Békéltető Testület közös szervezésében és a Wolters Kluwer Kft. támogatásával megvalósult esemény első napja az „*Alternatív vitarendezés a gazdaságban*” címet kapta. A témában szakmai előadásokat, pódiumbeszélgetést és szimulációs esetbemutatót nézhetek és hallgathattak meg a résztvevők.

8.4.2 Az első alternatív vitarendezési verseny magyar joghallgatók számára

2017. március 17-én került megrendezésre az első országos alternatív vitarendezési verseny az European Law Students' Association (ELSA) Hungary és a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara közös szervezésében. A rangos megmérettetés a Pénzügyi Békéltető Testület és a Réti, Antall és Társai (PwC Legal) Ügyvédi Iroda támogatásával jött létre. A verseny egyik célja az volt, hogy a joghallgatók egyetemi tanulmányaikat kiegészítve, a modern piaci igényeknek megfelelő gyakorlati készségekkel gazdagodjanak, melyeket később eredményesen alkalmazhatnak majd az üzleti tárgyalásokon vagy a hétköznapi életben, másrészt az, hogy a szervezők a meghívott résztvevők számára, a verseny üléseinek nyilvánossá tételével betekintést nyújtsanak az alternatív vitarendezési módszereket alkalmazó tárgyalások világába.

8.4.3 A Szász Pál Nyári Egyetem hallgatóinak szakmai támogatása

A Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. együttműködve a Miniszterelnökség Nemzetpolitikai Államtitkárságával 2017-ben már negyedik alkalommal hirdette meg a Dr. Szász Pál tanulmányi ösztöndíjat, mellyel a külföldi magyar gazdasági

jogászképzést kívánják fejleszteni. A program keretében került megrendezésre a Szász Pál Nyári Egyetem is, amelyen hús külföldi joghallgató vett részt, főként Erdélyből és a Délvidékről. Az esemény a Kisebbségi Jogvédő Intézet (KJI) és a Budapesti Ügyvédi Kamara (BÜK) közös szervezésében, a Magyar Nemzeti Bank támogatásával jött létre.

A Nyári Egyetem résztvevői különböző tájékoztató előadásokat hallgattak meg, melyek által jobban tudnak tájékozódni a magyar viszonyokról, megismerhették a magyar pénzügyi intézményrendszer működését, valamint a gazdaság egyes szektoraiban munkálkodók tevékenységét. Az idei háromnapos program során a Pénzügyi Békéltető Testület elnöke a Magyar Nemzeti Bank történetét és jogállását mutatta be a hallgatóknak, a Testület hivatalvezetője a PBT tevékenységét és a pénzügyi fogyasztók segítségével betöltött szerepét vázolta, az Oktatási Igazgatóság képviselője az MNB felsőoktatásban betöltött szerepéről és meghirdetett programjairól beszélt.

8.4.4 Kreatív pénzügyi esetverseny szervezése jogászok és közgazdászok számára

A KPMG, a Pénzügyi Békéltető Testület és a European Law Students' Association Hungary (ELSA Hungary) szervezet együttműködésének eredményeként 2017. november 10-én sor került egy pénzügyi témájú esetverseny megrendezésére. A jogi és közgazdasági egyetemi hallgatók számára szervezett megmérettetés a Kreatív Pénzügyi Esetverseny nevet kapta. A versenyen a támogató szervezetek gyakorlatból átvett és ténylegesen megtörtént esetek, ügyek szerepeltek megoldandó feladatként, melyekre kreatív megoldásokat vártak a bírúk, tényleges jogi tudás megkövetelése nélkül. Közel 50 hallgató jelentkezett csapatokban az ország valamennyi jogi karáról, valamint több közgazdasági karról. A döntőn végül a legjobb tíz páros mérhette össze eszmegoldó és prezentációs képességét. A versenyzői párosoknak két óra állt a rendelkezésükre, hogy a lehető legkreatívabb módon oldják meg és dolgozzák fel a megadott esetet, találjanak a felmerült problémára megoldást, majd a zsűri előtt prezentálhatták e megoldásokat. Díjak a versenyen gyakornoki lehetőségek és pénzjutalmak voltak.

9. Jelentés a Magyar Nemzeti Bank külképviseleteinek 2017. I. féléves tevékenységéről

A jegybanki kapcsolattartó irodák megnyitásával az MNB célja, hogy a magyar jegybankot és a bankban folyó elemző munkát mindjobban bekapcsolja a nemzetközi tudományos élet vérkeringésébe, illetve erősítse a társ- és partnerintézményekkel fennálló szakmai együttműködést. Az irodák munkatársai tevékenységük során képviselik az MNB érdekeit, az alapvető gazdasági, pénzügyi és geopolitikai folyamatok mellett figyelemmel kísérik a térség hazánk számára fontos újdonságait, a pénzügyek, az oktatás, a tudományos élet vagy a kultúra területén megjelenő innovációit, az itt szerzett információkról tájékoztató anyagokat készítenek, szükség esetén további kutatásokat folytatnak, valamint a legfontosabb hírekből heti rendszerességgel sajtószemlét készítenek.

Az irodanyitás előkészítése során az MNB megvizsgálta a nemzetközi gyakorlatot, amely alapján az a következtetés vonható le, hogy a mai felgyorsult, digitalizált világban továbbra is megkerülhetetlenek a személyes kapcsolatok, és ennek megfelelően más európai jegybankok is hasonló külföldi képviseleteket tartanak fenn. Több EU-s tagállam jegybankja kiterjedt irodahálózatot tart fenn a világ nagyobb pénzügyi központjaiban, példaként érdemes megvizsgálni a német vagy az olasz jegybank kiterjedt képviseleti hálózatát. A Bundesbank a New York-i és a tokiói önálló fenn tartású képviseletei mellett 2016-tól képviselőket delegál nyolc német nagykövetségre és konzulátusra, így a londoni, moszkvai, isztambuli, sao pauloi, pretoriai, mumbai, pekingi és szingapúri nagykövetségeire, illetve konzulátusaira, továbbá monetáris és pénzügyi piaci szakértőket küld az ország brüsszeli uniós, valamint párizsi állandó OECD-képviseletére is. A Banca d'Italia hasonlóan képviseleti irodát tart fenn New Yorkban, Tokióban és Londonban, kiküldöttjei pedig jelen vannak további tizenegy városban szerte a világon, így olasz jegybanki kollégák tevékenykednek Abu Dhabi, Peking, Berlin, Kairó, Isztambul, Brüsszel, Moszkva, Újdelhi, Pretoria, Sao Paulo és Washington városaiban. Ezek részben önállóan fenntartott irodák, részben pedig a kiküldöttek az adott nagykövetségeken mint jegybanki alkalmazottak tevékenykednek. Az MNB vezetése tehát az EKB, a német, a francia, az olasz vagy az osztrák jegybankok példáit követve, illetve saját korábbi gyakorlatához visszatérve döntött

kapcsolattartó irodák létesítéséről, amivel erősíteni kívánja külföldi jelenlétét.

A világ egyes gazdasági, pénzügyi, geopolitikai és kulturális központjaiban létrehozott kapcsolattartó irodák teljesítik a bank vezetésének velük szemben támasztott elvárásait, a kezdeti építkezési fázisból sikeresen át tudtak térni az irodák megnyitása óta kialakított kapcsolatrendszerre épülő minőségi elemző munkára, az elkészített anyagok a bank számos más, sokszor döntés előkészítő területén hasznosulnak.

Az MNB külföldi kapcsolattartó irodái közül az európai helyszínek – Hamburg, Párizs és Róma – már 2015-16 folyamán megkezdték működésüket, az Európán kívüli relációk közül a New York-i iroda munkatársai 2017. szeptember 1-jétől már New Yorkban végzik tevékenységüket, míg Buenos Aires esetében az adminisztrációs eljárás miatt még folyik az előkészítés, a tervek szerint a 2018. évben ez az iroda is megnyílik.

Az irodák által az elmúlt közel kettő és fél évben elért eredmények – tevékenységük jellegéből adódóan – nehezen számszerűsíthetők, de határozottan kijelenthető, hogy a nemzetközi kapcsolattartó irodák létrehozásukat követően megfelelőképpen integrálódtak az MNB szervezetébe és tevékenységébe, továbbá a szakmai fejlődés érdekében az együttműködés is rendszeres és formalizált keretek között folyik a budapesti központ és a külföldi székhelyek között.

Az irodák az alapvető gazdasági, pénzügyi és geopolitikai folyamatok mellett figyelemmel kísérik a térség hazánk számára fontos újdonságait, a pénzügyek, az oktatás, a tudományos élet, vagy a kultúra területén megjelenő innovációit, ezekről tájékoztató anyagokat készítenek, szükség esetén további kutatásokat folytatnak, valamint a legfontosabb hírekből heti rendszerességgel sajtószemlét készítenek.

A helyi jelenlétnek köszönhető, hogy a kapcsolattartó irodák a kialakított kapcsolatrendszerüket felhasználva most már a partner intézményekkel közös konferenciák, szemináriumok, workshopok megrendezésén is dolgoznak, ezzel is lehetőséget biztosítva az MNB szakértői és vezetői számára

a szakmai ismereteik nemzetközi porondon történő bemutatására. 2017 folyamán az MNB felsővezetői több ízben is részt vettek az irodák által számukra szervezett szakmai előadásokon.

Az MNB külföldi jelenlétének erősítése és kapcsolatrendszerének erősítése érdekében az irodák munkatársai folyamatosan veszik fel a kapcsolatot a helyi partnerekkel, szakmai szervezetekkel, véleményvezérekkel, továbbá szakmai rendezvényen vettek részt a kollégák. A külföldi irodák megkezdték a kapcsolatfelvételt a legfontosabb gazdasági felsőoktatási szereplőkkel is, ennek köszönhetően példaként említve a Paris School of Economics-szal egy együttműködési megállapodás megkötésének lehetősége is körvonalazódik. A kiküldöttek továbbá számos közgazdasági, pénzügyi és interdiszciplináris kutatásokkal foglalkozó kutatóintézet, think tank tevékenységét kísérte figyelemmel, szintén az irodák közreműködésének köszönhető, hogy az MNB 2017 májusában csatlakozhatott az MNB együttműködő partnerként a Latin-amerikai Monetáris Tanulmányok Központjához (CEMLA).

Az MNB külföldi kapcsolattartó irodáinak tevékenysége és eredményei mind nagyobb mértékben felhasználásra kerülnek mind az MNB munkavállalói, mind pedig az MNB vezetése által. A feladatok nemcsak tartalmilag váltak komplexebbé, hanem a helyi viszonyok feltérképezését követően földrajzi értelemben is bővültek, mivel az irodák már nem kizárólag a célország gazdaságával foglalkoznak, hanem a tágabb értelemben vett régiót kísérik figyelemmel.

Az elmúlt időszak tapasztalatai ugyanakkor azt mutatják, hogy az MNB vezetése egyre nagyobb kihívások elé állítja az irodákat, a vezetés által elvárt elemzések egyre szélesebb spektrumot ölelnek fel, egyre változatosabb témákban, egyre mélyebb szakmai elemzések születnek, amelyek komplexitásuk okán megfelelően magas szakmai ismereteket követelnek meg a készítőktől.

Tekintettel az irodák munkatársainak közreműködésével készülő elemzések spektrumának jelentős kiszélesedésére, a vizsgált témák számának emelkedésére és a készülő anyagok komplexitásának bővülésére, illetve a geográfiai fókusz kiterjesztésére; valamint az állomáshelyen eltöltött időszakban kiépített és egyre gazdagodó kapcsolatrendszer révén a helyi szakmai rendezvényekre történő meghívások megemelkedett számára; továbbá a partner intézményekkel tervezett közös előadások, workshopok szervezési feladataira, a magas színvonalú munka egyre nehezebben volt biztosítható a meglévő személyi állománnyal.

A fentiek fényében az igazgatóság 2017 júniusában (126/2017. (06. 07.) számú igazgatósági határozat) elfogadta a kapcsolattartó irodák működéséről és szakmai eredményeiről szóló beszámolót és a külföldi kapcsolattartó irodák munkájának folytatásáról döntött. Majd az igazgatóság 2017. augusztus 29-i ülésén a 183/2017. (08. 29.) számú igazgatósági határozatában jóváhagyta a külföldi kapcsolattartó irodák szakmai kapacitásának bővülése érdekében azok állományának legfeljebb 4 főre történő létszámbővítését.

10. Történeti témák feldolgozása

A felügyelőbizottság 2016-os munkatervében előre rögzített történeti témák feldolgozására tett javaslatot egyetemi hallgatók számára. A munkában a Nemzeti Közzolgálati Egyetem Államtudományi és Közigazgatási Karának, valamint a Nemzetközi és Európai Tanulmányok Karának hallgatói működtek közre, munkájukat az Egyetem Közgazdasági kutatóműhelye szervezte. A programnak része volt a Central Wechsel- und Creditbank felszámolásának folyamatáról szóló jelentés és a volt kommunista országoknak nyújtott pénzügyi támogatások sorsának áttekintése. Ezen témák feldolgozása, elsősorban az adathozzáférések nehézségei miatt, csak 2017-ben valósulhatott meg; elsősorban adatbiztonsági okokból ezekben a hallgatók legfeljebb kis részben, elméleti adalékokkal tudtak közreműködni.

A program lezárásaként a felügyelőbizottság 2017-ben az alábbi két témában készült jelentést tárgyalta:

- Tájékoztatás a Central Wechsel- und Creditbank felszámolásának folyamatáról.
- Az 1945-1990 közötti időszak során a volt kommunista országoknak nyújtott pénzügyi támogatások jogi-pénzügyi sorsának áttekintése, a követelések és tartozások pontos viszonyának tisztázása.

Az első tanulmány rövid kivonatát a többi történeti tanulmánnyal együtt a 2017 májusában készült felügyelőbizottsági éves jelentés már tartalmazta. Az alábbiakban a projekt utolsó jelentésének rövid kivonata olvasható.

Az 1945-1990 közötti időszak során a volt kommunista országoknak nyújtott pénzügyi támogatások jogi-pénzügyi sorsának áttekintése, a követelések és tartozások pontos viszonyának tisztázása

A kormányhitelek kezelésére vonatkozó 1992. évi XXXVIII., államháztartásról szóló törvény többször is módosult. Az utolsó módosításnak megfelelően 2004.07.01-től a Magyar Államkincstár kezeli a központi költségvetés fennálló külföldi követeléseit, ezért a betekintheső iratanyagok az MNB-től a MÁK-hoz kerültek. Az iratbetekintések 2017.06.12. – 2017.08.25. között történtek a Magyar Államkincstár hivatali helyiségében. 2004 előtt lezárásra került ügyletekre vonatkozó információkat az iratanyag csak

szórványosan, legfeljebb az élő relációk kapcsán tartalmazott. A kutatás a Nemzetgazdasági Miniszter engedélyével folyt.

Az iratok szerint 2004-ben 21 relációban állt fenn magyar kormánykövetelés az alábbi országokkal szemben: Albánia, Algéria, Banglades, Egyiptom, É-Korea, Etiópia, Irak, Jemen, Kambodzsa, Kazahsztán, Kuba, Laosz, Mongólia, Mozambik, Nicaragua, Nigéria, Oroszország, Szudán, Tanzánia, Törökország és Vietnam. Az iratok legnagyobb része az orosz és a kazah államadósság lebontására vonatkozott, melyek nagy politikai viharokat kavartak a 90-es években.

A fejlődő országoknak nyújtott kormányhiteleket szórványosan törlesztették, néhány esetben áruszállításokkal kompenzálták azokat, legtöbbször azonban évtizedes behajtási kísérletek után leírásra kerültek. Utalások vannak arra, hogy Magyarország hitelkapcsolatban állhatott számos más országgal is és nagy összegű segélyeket is juttathatott az 50-es, 60-as, 70-es években ugyanezen és más fejlődő országoknak is, ezekre vonatkozóan azonban a betekintésre rendelkezésre bocsátott iratanyag nem nyújtott érdemi információt. A tárgyalt hitelkapcsolatok egy része, elsősorban a harmadik világ irányában teljesített kifizetések, formálisan ügyletek voltak, de azokat rendkívül kedvező feltételekkel nyújtották és nyilvánvalóan már a hitelnyújtáskor kérdéses volt az összegek behajthatósága. Ezekben a kapcsolatokban a külpolitikai érdekek domináltak, a kapcsolatok elsődleges motivációját a Szovjetunió részéről megfogalmazott politikai elvárások jelentették. Az eleve segélynek minősülő összegek visszaszerzésére természetesen nem volt lehetőség, de a jogilag hitelnek számító összegek behajtása is ellehetetlenült a 90-es évek végétől, az ún. HIPC program elindulása után. Nagy valószínűséggel kerültek leírásra követelések a KGST tömbön belüli országcsoportban is a KGST felbomlásakor vagy már azt megelőzően, ezek sorsára a jelentés nem térhetett ki, a relációkat nyilvánvalóan 2004 előtt lezárták.

A jelentés a 2004-ben még nyitott 21 reláció és Irán hitelkapcsolatának alakulását, a rendezési kísérleteket és a követelések jelenlegi helyzetét ismertette a betekintésre rendelkezésre bocsátott iratok alapján. A jelentés kitért a követelések keletkezésének időszakára, a gazdasági és politikai viszonyokra és a makrogazdasági kondíciókra is, melyek behatárolják a rendezés esélyét. A tanulmány számszaki összesítéseket is tartalmazott, a sok bizonytalan adattartalom miatt azonban több relációban a követelés eredeti

állományára, a rendszerváltást követő megtérülésekre és a mai értékekre vonatkozóan is legfeljebb becslések tehetők.

A kormányhitel-követelések nem évülnek el, így elméletileg egyes, már leírt összegek is újratárgyalásra kerülhetnek. A rendszerváltás idején kb. 12 plusz 13 ezer milliárd forint volt az ország kormányhitel-követelése 7 rubel-elszámolású és 18 dollár-elszámolású relációból. Nem tudjuk azonban, mekkora összegben történtek leírások, könnyítések ezt megelőzően és hogyan, milyen elszámolások mellett álltak elő a rendszerváltáskor nyilvánosságra került szaldók. A külföldi követelések az MNB iratanyag átadására, 2004-re teljesen

leapadtak, részben áruval való törlesztések, részben hitel-könnyítések, leírások, érdekes konvertálási megoldások révén. Számos fejlődő ország esetében még ezekkel együtt is legfeljebb 10% körüli megtérülés adódik, de gyakori a tartozás el nem ismerése és a törlesztés megtagadása is. A korábbi elszámolásokat az MNB speciális bankügyletek főosztálya végezte, mely megszűnt, az iratanyag a tanulmány készítéséhez nem volt hozzáférhető. Jelenleg egy töredékösszeg, mintegy 43 millió \$ behajtását végzi a MÁK, lényegében az aktuális évi egyenlegek közlésével. Egyetlen élő hitelkapcsolat van, Nicaragua 2020-ig folyamatosan törleszt, miután 2004-ben az eredeti követelést annak 10%-ára mérsékeltek.

11. A belső ellenőrzési szervezet tevékenysége 2017. évben

A Magyar Nemzeti Bankról szóló 2013. évi CXXXIX. törvény értelmében a Magyar Nemzeti Bank (MNB) Belső ellenőrzési főosztálya (a továbbiakban: BEL) a 14. § (3) bekezdésében foglalt korlátozással a felügyelőbizottság (a továbbiakban: fb), a felügyelőbizottság hatáskörébe nem tartozó feladatok tekintetében az igazgatóság irányítása alá tartozik.

A BEL szakmai kapcsolatban áll a Központi Bankok Európai Rendszerének (KBER vagy ESCB) Belső Ellenőrzési Bizottságával és a Bank kizárólagos tulajdonában álló gazdasági társaságokkal, illetve azok 100%-os tulajdonú társaságaival. A belső ellenőrzés függetlenségét az alapszabályában lefektetett elvek és a szervezeti státusza biztosítja, munkáját az Institute of Internal Auditors (IIA) nemzetközi sztenderdek alapján végzi.

2017. év folyamán a belső ellenőrzés állományában összesen tizenöt fő aktív munkavállaló volt, 2017. utolsó negyedében egy vezető auditor kolléga távozott, így éppen 1% körül mozog a teljes létszámhoz viszonyítva a belső ellenőrzés létszáma, mely a nemzetközi ajánlással összhangban van.

A 2017-es éves auditterv alapján 26 végrehajtott vizsgálat történt, melyből 25 jelentés készült, további három 2017. évi vizsgálat befejezése 2018. első negyedében várható. Az MNB belső ellenőrzése 2017 folyamán 21 utóvizsgálatot hajtott végre. 2017 harmadik negyedében egy rendkívüli vizsgálat végrehajtására kapott felkérést. A főosztály az fb-t és az igazgatóságot a munkaterv teljesítéséről írott jelentés formájában negyedévente tájékoztatta.

A 2017. évi ellenőrzési tevékenység eredményeként összesen 91 megállapítás született. Leányvállalatokra és tanácsadói jelentéseben összesen 44 javaslat vonatkozott. A vizsgálatok során tett megállapításokat az érintettek kivétel nélkül elfogadták.

A BEL a rendelkezésére álló erőforrások felhasználása során 2017-ben is arra helyezte a hangsúlyt, hogy azokat a lehető legnagyobb mértékben ellenőrzési tevékenységre fordítsa. Ennek eredményeként a teljes ellenőrzési kapacitás 91%-át fordította audit jellegű tevékenységre, ami az EU tagországok jegybankjai felé megfogalmazott informális 80%-os ellenőrzési részarány cél fölött van.

2017-ben a BEL a vizsgálatokra szánt idő (auditori napok alapján) 47%-át fordította alaptevékenységek au-ditjára, 48%-a pedig megoszlott a felügyelőbizottság hatáskörébe tartozó különböző feladatok között. Az auditidő fennmaradó 5%-ában utóvizsgálatokat végzett.

A felügyelőbizottság 2017-ben 11 darab, a hatáskörébe tartozó vizsgálati jelentést kapott, további három 2017. évi vizsgálat jelentését 2018 első negyedében kapja meg.

A BEL az fb saját hatáskörében indított három vizsgálatában közreműködőként, a dokumentáció bekérésében és fb részére történő átadásában vett részt.

A felügyelőbizottság hatáskörébe tartozó témákra vonatkozó belső ellenőrzési — és a jelen beszámoló által felölelt időszakot tartalmazó — vizsgálatok összefoglalása a 3. sz. mellékletben található.

A BEL 2017-ben 21 utóvizsgálatot, ezen belül 14 önálló jelentéssel záruló utóvizsgálatot végzett. A főosztály az év során a korábban tett 121 megállapításra tett intézkedéseket ellenőrizte utóvizsgálat keretében.

A BEL által elvégzett 2017. évi utóvizsgálatok közül 13 tartozott az fb hatáskörébe, melyek felsorolását a 3. sz. melléklet tartalmazza.

Az MNB belső ellenőrzése operatíván közreműködik a KBER keretében működő Belső Ellenőrzési Bizottság (IAC) munkájában. A BEL részt vett a bizottság rendszeres ülésein, közreműködött számos előterjesztés megvitatásában, közös felmérések, vizsgálatok végrehajtásában. 2017 novemberében IAC tag kollégánk távozása miatt új IAC másodhelyi tag került kijelölésre.

A felügyelőbizottság 2017 decemberében elfogadta a BEL 2018. évi munkatervét, valamint 2018 februárjában a belső ellenőrzés 2017. évi tevékenységéről készült beszámolót, amelyeket az igazgatóság is jóváhagyott.

Jelen éves jelentést a Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottsága **40/2018. (V. 07.)** számú határozatával elfogadta.

Mellékletek

1. SZ. MELLÉKLET

A beszámolási időszak alatt megtartott Felügyelőbizottsági ülések időpontjai, valamint a megtárgyalt napirendi pontok

2017. június 16. (kihelyezett ülés: MNB Tiszaroffi Képzési és Szabadidőközpont)

1. Jelentés az MNB-Jóléti Kft. 2016. évi tevékenységének tapasztalatairól, különös tekintettel a főépületben nyújtott étkeztetési szolgáltatásra és a tiszaroffi üdülőre
2. Jelentés a GIRO Zrt. 2016. évi tevékenységéről, a vállalat aktuális helyzetének bemutatása
3. Jelentés a KELER Zrt. 2016. évi tevékenységéről, a vállalatok aktuális helyzetének bemutatása
4. Jelentés a KELER KSZF Zrt. 2016. évi tevékenységéről, a vállalatok aktuális helyzetének bemutatása
5. Jelentés az MNB 2016. évi beszerzési/közbeszerzési tevékenységének tapasztalatairól, a 2017. évi terv főbb tényeiről
6. Jelentés a Belső ellenőrzési főosztály 2017. első negyedévi tevékenységéről
7. Tájékoztatás az FB költségvetésének 2017. I. félévi felhasználásáról
8. Egyebek

2017. július 19.

1. A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottsága 2017. II. féléves munkatervének megtervezése

2017. szeptember 8.

1. A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottsága 2017. évi működési költségeinek várható alakulásáról
2. Jelentés az MNB Igazgatóságának 2017. I. félévi határozatairól (működésirányítási kérdésekben)
3. Egyebek

2017. szeptember 29.

1. Tájékoztatás az Eiffel Palace Magyar Nemzeti Bank által történt értékesítéséről
2. Jelentés a Magyar Nemzeti Bank 2017. évi I. félévi gazdálkodásáról
3. Vizsgálati jelentés a Magyar Nemzeti Bank támogatási tevékenységének ellenőrzéséről
4. Jelentés a Magyar Nemzeti Banknál végzett működési kockázatelemzés és üzletmenet-folytonossági vizsgálat kapcsán hozott 33/2017. (III. 31.) MNB FB-határozat alapján készített intézkedési tervről
5. Tájékoztatás a Magyar Nemzeti Bank Jegybanki eszköztár, devizatartalék és kockázatkezelési igazgatósága által a Magyar Nemzeti Bank Működésikockázat-kezelési kézikönyvéről szóló 2016-233. alelnöki utasítás V.2.1 pontjában meghatározottak alapján készített, a jegybank működési kockázatait felmérő jelentés megállapításairól
6. Jelentés a Belső ellenőrzési főosztály 2017. II. negyedévi tevékenységéről
7. Jelentés a Magyar Nemzeti Bank külképviselőiteinek 2017. I. féléves tevékenységéről, különös tekintettel a kapcsolattartó irodák létszámának bővítésére
8. Tájékoztatás a Magyar Nemzeti Bank könyvvizsgálati tervéről (Deloitte)
9. Egyebek

2017. október 19.

1. Vizsgálati jelentés a Magyar Nemzeti Bank támogatási tevékenységének ellenőrzéséről
2. Jelentés a Magyar Nemzeti Bank 2017. I-III. negyedévi beruházásairól
3. Jelentés a MARK Zrt. 2016. évi tevékenységéről – tájékoztatás a 2017. évi értékesítés körülményeiről és eredményéről

4. Jelentés a Pénzjegynyomda Zrt. 2017. évi I. féléves tevékenységéről, a vállalat aktuális helyzetének bemutatása

5. Jelentés a Magyar Pénzverő Zrt. 2017. évi I. féléves tevékenységéről, a vállalat aktuális helyzetének bemutatása

6. Egyebek

2017. november 30.

1. Előterjesztés a Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottsága 2018. évi munkatervéről

2. Előterjesztés a Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottsága 2017. évi működési költségeinek várható alakulásáról és 2018. évi költségtervéről

3. Jelentés a Magyar Nemzeti Bank 2017. évi peres ügyeiről

4. Egyebek

2017. december 14.

1. Jelentés a Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottsága által a Magyar Nemzeti Bank informatikai tevékenységének átfogó vizsgálatát célzó ellenőrzési eljárás záródokumentumáról

2. Jelentés az MNB 2017. III. negyedévi gazdálkodásáról

3. Jelentés a Magyar Nemzeti Bank Belső ellenőrzési főosztályának 2017. III. negyedévi tevékenységéről

4. Jelentés a Magyar Nemzeti Bank Belső ellenőrzési főosztályának 2018. évi ellenőrzési tervéről

5. Tanulmány az 1945-1990 közötti időszak során a volt kommunista országoknak nyújtott pénzügyi támogatások jogi-pénzügyi sorsának áttekintéséről, a követelések és tartozások pontos viszonyának tisztázásáról

6. Egyebek

2018. január 31.

1. A Magyar Nemzeti Bank 2018. évi pénzügyi terve

2. Utóvizsgálat indítása a Magyar Nemzeti Bank Értéktár-programjával kapcsolatban

3. Utóvizsgálat indítása a Magyar Nemzeti Banknál végzett működési kockázatelemzés és üzletmenet-folytonossági vizsgálat kapcsán elfogadott határozatok teljesüléséről

4. Egyebek

2018. február 21.

1. Jelentés a Magyar Nemzeti Bank Belső ellenőrzési főosztályának 2017. évi tevékenységéről

2. Jelentés a Budapesti Értéktőzsde 2017. évi tevékenységéről

3. Tájékoztatás a Pénzügyi Békéltető Testület 2017. évi tevékenységével kapcsolatban

4. Tájékoztatás a Magyar Nemzeti Bank Szervezeti és Működési Szabályzatának az Igazgatóság 6/2018. (01.19.) számú határozatával jóváhagyott módosításáról

5. Egyebek

2018. március 21. (zárt ülés)

2018. április 17.

1. Jelentés a Magyar Nemzeti Bank Etikai kódexe kapcsán lefolytatott vizsgálat záródokumentumáról

2. Jelentés a Magyar Nemzeti Bank vagyoni helyzetének 2017. évi alakulásáról

3. Tájékoztatás a Magyar Nemzeti Bank Szervezeti és Működési Szabályzatának az Igazgatóság 32/2018. (02.23.) számú határozatával jóváhagyott módosításáról

4. Jelentés a PricewaterhouseCoopers által a Magyar Nemzeti Bank Belső ellenőrzési főosztályának munkájáról készített, „A belső ellenőrzési tevékenység külső értékelése” című dokumentum megállapításairól

5. Jelentés a MARK Zrt. 2017. évi tevékenységéről

6. Jelentés a Magyar Nemzeti Bank beszerzési politikájáról, 2017. évi közbeszerzési tervéről és az alkalmazott eljárásokról

7. Jelentés az MNB 2017. évi támogatási tevékenységéről, az Ismeretterjesztési és Támogatási Bizottság munkájáról, a konkrét megállapodásokról

8. Jelentés a Magyar Nemzeti Bank munkatársainak reprezentációs célra fordított költségeinek 2017. évi alakulásáról

9. Egyebek

2018. május 4.

1. Jelentés a Magyar Nemzeti Bank 2017. évi mérlegéről és eredmény-kimutatásáról

2. Tájékoztatás a Magyar Nemzeti Bank szakmai közreműködésével megvalósuló oktatási ösztöndíjprogramokról

3. Jelentés a Budapesti Értéktőzsde 2017. évi eredményéről, különös tekintettel a Felügyelet BÉT-tel kapcsolatos kockázatelemzési és felügyeleti feladataira

4. Egyebek

2018. május 4. (zárt ülés)

2018. május 7.

1. Jelentés a Magyar Nemzeti Bank Értéktár-programjával kapcsolatban indított utóvizsgálat záródokumentumáról

2. Jelentés a Magyar Nemzeti Banknál végzett működési kockázatelemzés és üzletmenet-folytonossági vizsgálat kapcsán elfogadott határozatok teljesülésével kapcsolatban indított utóvizsgálat záródokumentumáról

3. A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottságának jelentése a részvényes részére az MNB 2017. évi mérlegéről és eredmény-kimutatásáról

4. Jelentés a Magyar Nemzeti Bank személyi jellegű ráfordításainak és a munkavállalók kereseti (jövedelmi) színvonalának alakulására vonatkozó vizsgálat záródokumentumáról

5. A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottságának 2017. évi tevékenységéről készített országgyűlési beszámoló elfogadása

6. Egyebek

2. SZÁMÚ MELLÉKLET

A felügyelőbizottság beszámolási időszakban hozott érdemi határozatai

A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottságának 64/2017. (VI.16.) számú határozata

az MNB-Jóléti Kft. 2016. évi tevékenységének tapasztalatairól – különös tekintettel a főépületben nyújtott étkeztetési szolgáltatásra és a tiszaroffi üdülőre – készített jelentés tudomásul vételéről

A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottságának 65/2017. (VI.16.) számú határozata

a GIRO Zrt. 2016. évi tevékenységéről, a vállalat aktuális helyzetének bemutatásáról készített jelentés tudomásul vételéről

A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottságának 66/2017. (VI.16.) számú határozata

a KELER Zrt. 2016. évi tevékenységéről, a vállalat aktuális helyzetének bemutatásáról készített jelentéssel kapcsolatban

A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottságának 67/2017. (VI.16.) számú határozata

a KELER KSZF Zrt. 2016. évi tevékenységéről, a vállalat aktuális helyzetének bemutatásáról készített jelentéssel kapcsolatban

A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottságának 68/2017. (VI.16.) számú határozata

az MNB 2016. évi beszerzési/közbeszerzési tevékenységének tapasztalatairól, a 2017. évi terv főbb tényeiről készített jelentéssel kapcsolatban

A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottságának 69/2017. (VI.16.) számú határozata

a Belső ellenőrzési főosztály 2017. első negyedévi tevékenységéről készített jelentéssel kapcsolatban

A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottságának 70/2017. (VI.16.) számú határozata

az MNB FB költségvetésének 2017. I. félévi felhasználásáról készített tájékoztatóval kapcsolatban

A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottságának 71/2017. (VII.18.) számú határozata

a Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottsága 2017. II. féléves munkatervének megtervezése

Az MNB FB 2017. II. félévére szóló munkaterve

2017. július

1. Az MNB FB 2017. II. félévi munkatervének megállapítása

2017. szeptember eleje

1. Tájékoztató a Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottsága 2017. költségvetésének teljesüléséről
2. Vizsgálat indítása a Magyar Nemzeti Bank Etikai Kódexével összefüggésben, különös tekintettel tartalmának fejlesztésére a Bank for International Settlements és a Central Bank Governance Forum ajánlásai alapján

2017. szeptember vége

1. Jelentés az MNB 2017. évi I. félévi gazdálkodásáról
2. Jelentés a Magyar Nemzeti Bank Belső ellenőrzési főosztályának 2017. I. félévi működéséről
3. Jelentés az MNB Igazgatóságának 2017. I. félévi határozatairól (működésirányítási kérdésekben)
4. Tájékoztató a Magyar Nemzeti Bank Jegybanki eszköztár, devizatartalék és kockázatkezelési igazgatósága által a Magyar Nemzeti Bank Működésikockázat-kezelési kézikönyvről szóló 2016-233. alelnöki utasítás V.2.1 pontjában meghatározottak alapján készített, a jegybank működési kockázatait felmérő jelentés megállapításairól
5. Utóvizsgálat indítása a Magyar Nemzeti Banknál végzett működési kockázatelemzés és üzletmenet-folytonossági vizsgálat záródokumentumában hozott határozatok teljesüléséről
6. Jelentés a Magyar Nemzeti Bank külképviselőiteinek 2017. I. féléves tevékenységéről

2016. október

1. Jelentés az MNB 2017. évi szponzorációs tevékenységéről, az Ismeretterjesztési és Szponzorációs Bizottság munkájáról, a konkrét megállapodásokról
2. Jelentés az MNB 2017. évi beruházásairól
3. Az 1945-1990 közötti időszak során a volt kommunista országoknak nyújtott pénzügyi támogatások jogi-pénzügyi sorsának áttekintése, a követelések és tartozások pontos viszonyának tisztázása

2016. november

1. Jelentés az MNB 2017. évi peres ügyeiről
2. Jelentés az MNB 2017. III. negyedévi gazdálkodásáról
3. Az MNB FB 2018. évi munkaterve
4. Az Állami Számvevőszék elnökének tájékoztatója a szervezet 2012 óta a Magyar Nemzeti Banknál folytatott vizsgálatainak főbb megállapításairól, az észrevételek végrehajtásának tapasztalatairól

2016. december

1. Jelentés a Magyar Nemzeti Bank Belső ellenőrzési főosztályának 2018. évi ellenőrzési tervéről
2. Az MNB FB 2018. évi költségtervének meghatározása
3. Jelentés az MNB beszerzési politikájáról, 2017. évi közbeszerzési tervéről és az alkalmazott eljárásokról

Dr. Papcsák Ferenc
a Magyar Nemzeti Bank
Felügyelőbizottságának
elnöke

A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottságának 74/2017. (IX.08.) számú határozata

a Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottsága 2017. évi működési költségeinek várható alakulásáról készített tájékoztató tudomásul vételéről

A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottságának 75/2017. (IX.08.) számú határozata

az MNB Igazgatóságának 2017. I. félévi – működésirányítási kérdésekben hozott – határozatairól készített jelentés elfogadásáról

A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottságának 76/2017. (IX.08.) számú határozata

a Magyar Nemzeti Bankról szóló 2013. évi CXXXIX. törvény módosítására irányuló kezdeményezés támogatásáról

A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottságának 77/2017. (IX.08.) számú határozata

a Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottsága 2017. II. félévi ülések menetrendje tudomásul vételéről

A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottságának 80/2017. (IX.29.) számú határozata

az Eiffel Palace Magyar Nemzeti Bank által történt értékesítéséről készített tájékoztató tudomásul vételéről

A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottságának 81/2017. (IX.29.) számú határozata

a Magyar Nemzeti Bank 2017. évi I. félévi gazdálkodásáról készített jelentés elfogadásáról

A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottságának 82/2017. (IX.29.) számú határozata

a Magyar Nemzeti Bank támogatási tevékenységének ellenőrzéséről készített jelentés elfogadásáról

A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottságának 83/2017. (IX.29.) számú határozata

a Magyar Nemzeti Banknál végzett működési kockázatelemzés és üzletmenet-folytonossági vizsgálat kapcsán hozott 33/2017. (III. 31.) MNB FB-határozat alapján készített intézkedési tervről

A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottságának 84/2017. (IX.29.) számú határozata

a Magyar Nemzeti Bank Jegybanki eszköztár, devizatartalék és kockázatkezelési igazgatósága által a Magyar Nemzeti Bank Működésikockázat-kezelési kézikönyvéről szóló 2016-233. alelnöki utasítás V.2.1 pontjában meghatározottak alapján készített, a jegybank működési kockázatait felmérő jelentés megállapításairól

A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottságának 85/2017. (IX.29.) számú határozata

a Belső ellenőrzési főosztály 2017. II. negyedévi tevékenységéről készített jelentéssel kapcsolatban

A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottságának 86/2017. (IX.29.) számú határozata

a Magyar Nemzeti Bank külképviselőinek 2017. I. féléves tevékenységéről – különös tekintettel a kapcsolattartó irodák létszámának bővítésére – készített jelentésről

A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottságának 87/2017. (IX.29.) számú határozata

a Magyar Nemzeti Bank könyvvizsgálati tervéről készített tájékoztatóról

A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottságának 88/2017. (IX.29.) számú határozata

a Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottságának 35/2017 (III. 31.) sz. határozata alapján a Magyar Nemzeti Bank Etikai Kódexével összefüggésben kezdeményezett vizsgálat lefolytatásához szükséges vizsgálati tervről

A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottságának 89/2017. (IX.29.) számú határozata

a Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottságának 2018. évre vonatkozó, egyéb tanácsadói/szakértői szolgáltatás igénybevétele érdekében igényelt forrás nagyságrendjéről

A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottságának 93/2017. (X.19.) számú határozata

a Magyar Nemzeti Bank támogatási tevékenységének ellenőrzéséről készített vizsgálati jelentés elfogadásáról

A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottságának 94/2017. (X.19.) számú határozata

a Magyar Nemzeti Bank 2017. I-III. negyedévi beruházásairól készített jelentés elfogadásáról

A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottságának 95/2017. (X.19.) számú határozata

a MARK Zrt. 2016. évi tevékenységéről, valamint a 2017. évi értékesítés körülményeiről és eredményéről készített jelentés elfogadásáról

A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottságának 97/2017. (X.19.) számú határozata

a Magyar Pénzverő Zrt. 2017. évi I. féléves tevékenységéről, a vállalat aktuális helyzetének bemutatása készített jelentés elfogadásáról

A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottságának 98/2017. (X.19.) számú határozata

a Pénzjegynyomda Zrt. 2017. évi I. féléves tevékenységéről, a vállalat aktuális helyzetének bemutatásáról készített jelentés elfogadásáról

A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottságának 101/2017. (XI.30.) számú határozata

a Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottsága 2018. évi munkatervének megállapításáról

Az MNB FB 2018. évi munkaterve

2018. január

1. Utóvizsgálat indítása a Magyar Nemzeti Banknál végzett működési kockázatelemzés és üzletmenet-folytonossági vizsgálat záródokumentumában hozott határozatok teljesüléséről
2. Az MNB 2018. évi pénzügyi terve
3. Vizsgálat indítása az MKB Bank értékesítési folyamatának jogszabályi megfeleléséről
4. Vizsgálat indítása a Magyar Nemzeti Bank szanalási folyamataiban részt vevő szervezeti egységek működésével kapcsolatban
5. Tájékoztató a Pénzügyi Békéltető Testület 2017. évi tevékenységével kapcsolatban

2018. február

1. A Magyar Nemzeti Bank tevékenységének aktuális kérdései
2. Jelentés a Magyar Nemzeti Bank Belső ellenőrzési főosztályának 2018. évi tevékenységéről
3. Jelentés a BÉT 2017. évi tevékenységéről
4. A Magyar Nemzeti Bank Értéktár-programja utóvizsgálatának elindítása
5. Vizsgálat indítása a Magyar Nemzeti Bank külképviselőinek tevékenységével kapcsolatban

2018. március

1. Jelentés a MARK Zrt. 2017. évi tevékenységéről
2. Jelentés a Magyar Nemzeti Bank vagyoni helyzetének 2017. évi alakulásáról

3. Jelentés a Magyar Nemzeti Bank munkatársainak reprezentációs célra fordított költségeinek 2017. évi alakulásáról
4. Jelentés az MNB 2017. évi szponzorációs tevékenységéről, az Ismeretterjesztési és Szponzorációs Bizottság munkájáról, a konkrét megállapodásokról
5. Jelentés a Magyar Nemzeti Bank beszerzési politikájáról, 2017. évi közbeszerzési tervéről és az alkalmazott eljárásokról

2018. április

1. Jelentés a Magyar Nemzeti Bank 2018. I. negyedévi gazdálkodásáról
2. Jelentés a PSFN Kft. 2017. évi tevékenységéről, a vállalat aktuális helyzetének bemutatása
3. Jelentés az MNB-Biztonsági Szolgáltatások Zrt. 2017. évi tevékenységének tapasztalatairól, a vállalat működésének és erőforrásainak bemutatása
4. Jelentés a Belső ellenőrzési főosztály 2018. I. negyedévi tevékenységéről

2018. május (kihelyezett ülés: Tiszaroff)

1. Jelentés az MNB-Jóléti Kft. 2017. évi tevékenységének tapasztalatairól, különös tekintettel a főépületben nyújtott étkeztetési szolgáltatásra és a tiszaroffi üdülőre
2. Jelentés az MNB 2017. évi mérlegéről és eredménykimutatásáról
3. Az FB jelentése a részvényes részére az MNB 2017. évi mérlegéről és eredménykimutatásáról
4. A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottságának az Országgyűlés részére benyújtandó éves beszámolójának elfogadása
5. Jelentés a Magyar Nemzeti Bank 2017. évi beszerzési/közbeszerzési tevékenységének tapasztalatairól

2018. június

1. Jelentés a GIRO Zrt. 2017. évi tevékenységéről, a vállalat aktuális helyzetének bemutatása
2. Jelentés a KELER Zrt. 2017. évi tevékenységéről, a vállalatok aktuális helyzetének bemutatása

3. Jelentés a KELER KSZF Zrt. 2017. évi tevékenységéről, a vállalatok aktuális helyzetének bemutatása
4. Tájékoztatás a Diósgyőri Papírgyár Zrt. Magyar Nemzeti Bankkal összefüggő, 2017. évi tevékenységéről, a vállalat működésének és erőforrásainak bemutatása
5. Jelentés a Pénzjegynyomda Zrt. és a Magyar Pénzverő Zrt. 2017. évi tevékenységéről, a vállalat működésének és erőforrásainak bemutatása

2018. július

1. A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottsága 2018. II. féléves munkatervének módosítása, elfogadása

2018. augusztus

1. Tájékoztató a Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottsága 2018. évi költségvetésének teljesüléséről

2018. szeptember

1. Jelentés a Magyar Nemzeti Bank 2018. évi I. félévi gazdálkodásáról
2. Jelentés a Magyar Nemzeti Bank Belső ellenőrzési főosztályának 2018. II. negyedévi működéséről

2018. október

1. Jelentés a Magyar Nemzeti Bank 2018. I-III. negyedévi beruházásairól
2. Tájékoztatás a Magyar Nemzeti Bank Jegybanki eszköztár, devizatartalék és kockázatkezelési igazgatósága által a Magyar Nemzeti Bank Működésikockázat-kezelési kézikönyvről szóló 2016-233. alelnöki utasítás V.2.1 pontjában meghatározottak alapján készített, a jegybank működési kockázatait felmérő jelentés megállapításairól

2018. november

1. Jelentés a Magyar Nemzeti Bank 2018. évi peres ügyeiről
2. A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottsága 2019. évi munkatervének meghatározása
3. A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottsága 2019. évi költségtervének meghatározása

2018. december

1. Jelentés a Magyar Nemzeti Bank 2018. III. negyedévi gazdálkodásáról

A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottságának 108/2017. (XII.14.) számú határozata

2. Jelentés a Magyar Nemzeti Bank Belső ellenőrzési főosztályának 2019. évi ellenőrzési tervéről

a Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottsága III. negyedévi gazdálkodásáról készített jelentés elfogadásáról

Dr. Papcsák Ferenc
a Magyar Nemzeti Bank
Felügyelőbizottságának
elnöke

A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottságának 109/2017. (XII.14.) számú határozata

a Magyar Nemzeti Bank Belső ellenőrzési főosztályának 2017. III. negyedévi tevékenységéről készített jelentés elfogadásáról

A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottságának 102/2017. (XI. 30.) számú határozata

a Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottsága 2017. évi működési költségeinek várható alakulásáról és 2018. évi költségtervének megállapításáról

A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottságának 110/2017. (XII.14.) számú határozata

a Magyar Nemzeti Bank Belső ellenőrzési főosztályának 2018. évi ellenőrzési tervéről készített jelentés elfogadásáról

Költségnem megnevezés	Összeg eFt
Üzleti vendéglátás költségei	2 500
Igénybevett jogi szakértők költsége	55 000
Egyéb szakértői díjak, szolgáltatások költsége	30 000
Informatikai szakértői díjak	6 000
Taxi- és utazási költség, parkolódíj	2 000
Saját gépjármű használatának, valamint a személyi juttatásként adott parkolóbérlet költsége	1 500
MNB tulajdonú gépjárművek üzemanyag költsége	3 000
Szakkönyvek, folyóirat előfizetési költségek	1 000
Irodaszerek, fénymásolás, nyomtatás költsége	1 000
Mobiltelefonok költsége (mobilinternet költségével együtt)	1 000
Felügyelőbizottsági jelentés nyomdai költsége	400
Futárszolgálat	300
Összesen	103 700

A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottságának 4/2018. (I.31.) számú határozata

a Magyar Nemzeti Bank 2018. évi pénzügyi tervének tudomásul vételéről

A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottságának 5/2018. (I.31.) számú határozata

a Magyar Nemzeti Bank Értéktár-programjával kapcsolatban indítandó utóvizsgálat ellenőrzési tervének elfogadásáról

A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottságának 6/2018. (I.31.) számú határozata

a Magyar Nemzeti Banknál végzett működési kockázatelemzés és üzletmenet-folytonossági utóvizsgálat ellenőrzési tervének elfogadásáról

A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottságának 103/2017. (XI. 30.) számú határozata

a Magyar Nemzeti Bank 2017. évi peres ügyeiről készített jelentés elfogadásáról

A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottságának 10/2018. (II.21.) számú határozata

a Magyar Nemzeti Bank Belső ellenőrzési főosztályának 2017. évi tevékenységéről készített jelentés elfogadásáról

A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottságának 107/2017. (XII.14.) számú határozata

a Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottsága által a Magyar Nemzeti Bank informatikai tevékenységének átfogó vizsgálatát célzó ellenőrzési eljárás zárodokumentumának elfogadásáról

A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottságának 12/2018. (II.21.) számú határozata

a Pénzügyi Békéltető Testület 2017. évi tevékenységével kapcsolatban készített tájékoztató tudomásul vételéről

A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottságának 13/2018. (II.21.) számú határozata

a Budapesti Értéktőzsde 2017. évi tevékenységéről készített jelentés tudomásul vételéről

A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottságának 14/2018. (II.21.) számú határozata

a Magyar Nemzeti Bank Szervezeti és Működési Szabályzatának az Igazgatóság 6/2018. (01.19.) számú határozatával jóváhagyott módosításával kapcsolatban készített tájékoztató tudomásul vételéről

A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottságának 16/2018. (II.21.) számú határozata

a Nyikos László által előterjesztett állásfoglalási javaslatról

A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottságának 21/2018 (IV.17.) számú határozata

a Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottsága által a Magyar Nemzeti Bank etikai kódexével összefüggésben kezdeményezett vizsgálat záródokumentumáról

A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottságának 22/2018 (IV.17.) számú határozata

a Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottsága által a Magyar Nemzeti Bank etikai kódexével összefüggésben kezdeményezett vizsgálattal kapcsolatban javasolt intézkedésekről

A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottságának 23/2018 (IV.17.) számú határozata

a Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottsága által a Magyar Nemzeti Bank etikai kódexével összefüggésben kezdeményezett vizsgálat záródokumentumának nyilvánosságáról

A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottságának 24/2018 (IV.17.) számú határozata

a Magyar Nemzeti Bank vagyoni helyzetének 2017. évi alakulásáról készített jelentés tudomásul vételéről

A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottságának 25/2018 (IV.17.) számú határozata

a Magyar Nemzeti Bank Szervezeti és Működési Szabályzatának az Igazgatóság 32/2018. (02.23.) számú határozatával jóváhagyott módosításáról készített tájékoztató tudomásul vételéről

A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottságának 26/2018 (IV.17.) számú határozata

a PricewaterhouseCoopers által, „A belső ellenőrzési tevékenység külső értékelése” címmel a Magyar Nemzeti Bank Belső ellenőrzési főosztályának munkájáról készített jelentés tudomásul vételéről

A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottságának 27/2018 (IV.17.) számú határozata

a MARK Zrt. 2017. évi tevékenységéről készített jelentés tudomásul vételéről

A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottságának 28/2018 (IV.17.) számú határozata

a Magyar Nemzeti Bank beszerzési politikájáról, 2017. évi közbeszerzési tervéről és az alkalmazott eljárásokról készített jelentés tudomásul vételéről

A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottságának 29/2018 (IV.17.) számú határozata

a Magyar Nemzeti Bank 2017. évi támogatási tevékenységéről, az Ismeretterjesztési és Támogatási Bizottság munkájáról, a konkrét megállapodásokról készített jelentés tudomásul vételéről

A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottságának 30/2018 (IV.17.) számú határozata

a Magyar Nemzeti Bank munkatársainak reprezentációs célra fordított költségeinek 2017. évi alakulásáról készített jelentés tudomásul vételéről

A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottságának 33/2018 (V.04.) számú határozata

a Magyar Nemzeti Bank 2017. évi mérlegéről és eredménykimutatásáról készített jelentés tudomásul vételéről

A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottságának 34/2018 (V.04.) számú határozata

a Magyar Nemzeti Bank szakmai közreműködésével megvalósuló oktatási ösztöndíjprogramokról készített tájékoztató tudomásul vételéről

A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottságának 35/2018 (V.04.) számú határozata

a Budapesti Értéktőzsde 2017. évi eredményéről – különös tekintettel a Felügyelet BÉT-tel kapcsolatos kockázatelemzési és felügyeleti feladataira – készített jelentés elfogadásáról

A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottságának 39/2018 (V.07.) számú határozata

a Magyar Nemzeti Bank 2017. éves mérlegéről és eredmény-kimutatásáról a részvényes részére

A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottságának 40/2018 (V.07.) számú határozata

a Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottságának 2017. évi tevékenységéről készített beszámoló elfogadásáról

A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottságának 41/2018 (V.07.) számú határozata

a Magyar Nemzeti Bank Értéktár-programjával kapcsolatban indított utó-vizsgálat záródokumentumának elfogadásáról

A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottságának 42/2018 (V.07.) számú határozata

az Értéktár Program befejezését követően belső ellenőrzési vizsgálat indítására

A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottságának 43/2018 (V.07.) számú határozata

a Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottsága által a Magyar Nemzeti Banknál végzett működési kockázatelemzés

és üzletmenet-folytonossági vizsgálat utóvizsgálatának záródokumentumáról

A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottságának 44/2018 (V.07.) számú határozata

a Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottsága által a Magyar Nemzeti Banknál végzett működési kockázatelemzés és üzletmenet-folytonossági vizsgálatral összefüggésben indítandó utóvizsgálatokról

A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottságának 45/2018 (V.07.) számú határozata

a Magyar Nemzeti Bank személyi jellegű ráfordításainak, a vezetők és a munkavállalók kereseti színvonalának ellenőrzéséről készített jelentésről

A Magyar Nemzeti Bank Felügyelőbizottságának 46/2018 (V.07.) számú határozata

a dr. Nyikos László FB-tag által kezdeményezett, a Magyar Nemzeti Bank által folytatott szabálytalan támogatási gyakorlattal kapcsolatos állásfoglalásról

3. SZ. MELLÉKLET

A Belső ellenőrzési főosztály — a felügyelőbizottság hatáskörébe tartozó — vizsgálati jelentései

A beszámolási időszakban végzett (2017), a felügyelőbizottság hatáskörébe tartozó belső ellenőrzési vizsgálatok témái

Kockázatértékelés és a Belső ellenőrzés irányító szerveinek igényei alapján végzett vizsgálatok 2017. évben:

1. (1/2017.) MNB-Biztonsági Szolgáltatások Zrt. irányítási és gazdálkodási rendszerének ellenőrzése
2. (3/2017.) Központi IT infrastruktúra védelme
3. (5/2017.) A Magyar Pénzverő Zrt. telephelyén tárolt, MNB tulajdonában lévő nemesfémek mennyiségének ellenőrzéséről
4. (8/2017.) Az MNB beruházási tervének összeállítása
5. (10/2017.) Bértömeg-gazdálkodás
6. (15/2017.) Az MNB Alapítványaival kapcsolatos tevékenysége
7. (16/2017.) Compliance: az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló törvénynek való megfelelés
8. (19/2017.) Informatikai rendszerek és adatvagyon nyilvántartása és osztályozása
9. (36/2017.) A számviteli politika, valamint a főkönyvi és analitikus számlarend kialakítása, a főkönyvi nyilvántartás vezetése
10. (38/2017.) MNB honlap és intranet
11. (39/2017.) Jelentés a belső minőség audit eredményéről
12. (41/2017.) Az MNB beruházási tervének visszamérése
13. (42/2017.) Kriptográfiai védelem

Rendkívüli vizsgálat:

14. 30/2017. MNB Sportkör

2018. első negyedévi vizsgálatok:

15. (4/2018.) Magyar Pénzverő Zrt. tulajdonosi ellenőrzése és a 4/2017. számú jelentés megállapításaira tett intézkedések utóvizsgálata
16. (5/2018.) Az MNB tulajdonát képező nemesfémállomány

Utóvizsgálatok 2017.

1. (6/2017.) Az ÁSZ 2014. évet érintő ellenőrzéséhez kapcsolódó intézkedési tervek utóvizsgálata
2. (7/2017.) Business Continuity Management and IT Operations and Service Management tárgyában készített 1/2016. számú jelentés utóvizsgálata
3. (9/2017.) Az MNB támogatási rendszere tárgyában készített 40/2015. számú jelentés utóvizsgálata
4. (20/2017.) EUCLID rendszer informatikai vizsgálata tárgyában készített 42/2015. számú jelentés utóvizsgálata
5. (21/2017.) IT hatékonyság címmel készített 37/2015. számú jelentés utóvizsgálata
6. (22/2017.) 2014 IAC Review of IT Operations and Service Management with focus on Change and Incident Management címmel készített 8/2016. számú jelentés utóvizsgálata
7. (26/2017.) Növekedési Hitelprogram kommunikációjára vonatkozó igazgatósági határozat (15./2014. (I.21.)) végrehajtása tárgyában készített 51/2016. számú jelentés utóvizsgálata
8. (27/2017.) EBEAD rendszer informatikai vizsgálata tárgyában készített 12/2016. számú jelentés utóvizsgálata
9. (28/2017.) Leányvállalatok irányítási rendszere tárgyában készített 36/2015. számú jelentés utóvizsgálata
10. (29/2017.) Külföldi utazás és gépjárműhasználat tárgyában készített 18/2016. számú jelentés utóvizsgálata
11. (31/2017.) Adatszivattyú informatikai vizsgálata című vizsgálat (53/2016.) utóvizsgálata
12. (33/2017.) Projekt módszertan vizsgálata – informatikai projektek című vizsgálat (42/2016) utóvizsgálata
13. (38/2017.) Internet portál vizsgálata tárgyában készített 15/2016. számú jelentés utóvizsgálata

Utóvizsgálatok 2018. első negyedév

1. (6/2018.) Az ÁSZ 2015. évet érintő ellenőrzéséhez kapcsolódó intézkedési tervek utóvizsgálata

A BEL — a felügyelőbizottság hatáskörébe tartozó témákra vonatkozó — fontosabb megállapításainak, ajánlásainak összefoglalása

1. MNB-Biztonsági Szolgáltatások Zrt. irányítási és gazdálkodási rendszerének ellenőrzése (1/2017. számú vizsgálat).

A BEL a vizsgálat keretében ellenőrizte az MNB-Biztonsági Szolgáltatások Zrt. (a továbbiakban: Társaság) irányítási és gazdálkodási rendszerének szabályozottságát, kontrolláltságát és megfelelőségét. A vizsgálat kiterjedt a Társaság irányítási rendszerére (döntési és felelősségi jogkörök megfelelőségére és a határozatok végrehajtására); a Társaság tervezési és beszámolási rendszerére; a Társaság és a Magyar Nemzeti Bank közötti szerződéses kötelezettségek teljesítésére, az elszámolási rendszer alátámasztottságára, szabályszerűségére; a Társaság működtetése kapcsán egyes jogszabályoknak való megfelelésére; a Társaság működésének és gazdálkodásának hatékonyságára, szabályozottságára, a szabályzatok és a gyakorlat összhangjára. A vizsgálat során 12 javaslat született.

2. Központi IT infrastruktúra védelme (3/2017. számú vizsgálat).

Az audit célja a központi IT infrastruktúra (szervertermek, központi hálózati eszközök stb.) fizikai hozzáférés-védelmének és a környezeti hatásokkal szembeni védelmének értékelése volt. A vizsgálat alapján a központi IT infrastruktúra védelmére alkalmazott kontrollrendszer „részben megfelelő” besorolást ért el.

3. A Magyar Pénzverő Zrt. telephelyén tárolt, MNB tulajdonában lévő nemesfémek mennyiségének ellenőrzéséről (5/2017. számú vizsgálat).

A vizsgálat kiterjedt az MPV-nek bér munkában történő érmegyártás céljára, utólagos elszámolási kötelezettséggel átadott nemesfémek meglétének ellenőrzésére, melyet minden évben végrehajt a BEL.

4. Az MNB beruházási tervének összeállítása (8/2017. számú vizsgálat).

A vizsgálat célja volt ellenőrizni az MNB 2017. évi beruházási tervének megalapozottságát, továbbá a tervezési folyamat kontrolláltságát. A vizsgálat kiterjedt a szabályozási környezet vizsgálatára, az igazgatósági előterjesztések összhangjára

az MNB Gazdálkodási Kézikönyvével, a jóváhagyási jogkörök gyakorlásának megfelelőségére, valamint a szükséges jóváhagyások meglétére, az MNB beruházási tervének és a költséggazdák tervjavaslatainak összhangjára. A beruházási terv összeállításával összefüggő folyamatok a nemzetközi értékelési irányelvekkel összhangban „megfelelő” minősítést kapták.

5. Bértömeg-gazdálkodás (10/2017. számú vizsgálat).

Az audit célja volt meggyőződni a Bértömeg-gazdálkodás folyamatának szabályszerűségéről, kontrolláltságáról, dokumentáltságáról, időbeliségéről, a bizalmas információkezelés meglétéről, valamint a gyakorlat és a vonatkozó előírások összhangjáról. Négy közepes kockázati szintű megállapítást született, a Belső ellenőrzési főosztály értékelése alapján a bértömeg-gazdálkodás folyamata „megfelelő”.

6. Az MNB alapítványaival kapcsolatos tevékenysége (15/2017. számú vizsgálat)

Az MNB alapítványaival kapcsolatos tevékenységeinek, feladatainak áttekintése során az ellenőrzés kiterjedt az alapítványokkal összefüggő MNB igazgatósági határozatok nyomán követésének, az érintett MNB szervezeti egységek szakmai és támogató tevékenységeinek ellenőrzésére, továbbá az alapítványok beszámolási, valamint a kuratóriumok és felügyelő bizottságok tájékoztatási kötelezettségének teljesítésére. Javasoltuk az MNB belső szabályzatának és az alapítványi alapító okiratok módosítását, a felügyelő bizottsági beszámolókat finomhangolását, valamint a Közgondolkodási program kapcsán az MNB és az alapítványok közötti együttműködési megállapodások kiegészítését. Összességében az MNB alapítványokkal kapcsolatos tevékenységét a BEL „megfelelőnek” találta.

7. Compliance: az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló törvénynek való megfelelés (16/2017. számú vizsgálat).

A vizsgálat során ellenőrzésre került a személyes és közérdekű adatok kezelésének szabályszerűsége, a kapcsolódó folyamatok kontrolláltsága, dokumentáltsága, időbelisége, valamint a gyakorlat és a vonatkozó előírások összhangja. A vizsgálat során egy alacsony és öt közepes kockázatu megállapítást született, összességében a vizsgált folyamat „részben megfelelő” besorolást kapta.

8. Informatikai rendszerek és adatvagyon nyilvántartása és osztályozása (19/2017. számú vizsgálat).

A vizsgálat célja annak értékelése volt, hogy megvalósult-e a jogszabályi előírásoknak megfelelően az informatikai

rendszerek és az informatikai adatvagyon számbavétele, biztonsági osztályba sorolása, továbbá a cselekvési tervek kidolgozása és nyomon követése. A vizsgált folyamatok és kontrollrendszer minősítése a Belső ellenőrzési főosztály értékelése alapján – figyelembe véve a helyszíni vizsgálat során tett kockázatcsökkentő intézkedéseket – „megfelelő”.

9. A számviteli politika, valamint a főkönyvi és analitikus számlarend kialakítása, a főkönyvi nyilvántartás vezetése (36/2017. számú vizsgálat).

A BEL a vizsgálat során ellenőrizte az MNB számviteli politikájának, a kialakított főkönyvi és analitikus számlarendjének a vonatkozó jogszabályokkal, illetve a belső előírásokkal való összhangját. Meggyőződött a számviteli előírások módosításából eredő változáskezelési, számlakeret és számlarend karbantartási folyamatok kontrolláltságáról, dokumentáltságáról és időbeliségéről. A folyamat a Belső ellenőrzési főosztály értékelése alapján „jó” minősítést kapott.

10. MNB honlap és intranet (38/2017. számú vizsgálat).

Az audit célja az MNB honlapjának és intranet rendszereinek vonatkozásában a működési környezet, az általános informatikai kontrollok, valamint az alkalmazás kontrollok értékelése. Továbbá a honlapon lévő információk, valamint ezen információk megjelentetését biztosító folyamatok sérteletlenségének, bizalmasságának és rendelkezésre állásának vizsgálata. Az MNB honlap és intranet portál általános informatikai és alkalmazás kontrolljainak minősítése a Belső ellenőrzési főosztály értékelése alapján „megfelelő”.

11. Jelentés a belső minőség audit eredményéről (39/2017. számú vizsgálat).

A belső minőségellenőrzés elvégzésére az IIA szakmai normái, a Központi Bankok Európai Rendszere (Belső Ellenőrzési Bizottságának Audit Kézikönyve) és a Magyar Nemzeti Bank belső ellenőrzési rendelkezései alapján került sor. Az önértékelést két évente kell elvégezni (2016-ban, valamint a 2018-ban esedékes külső vizsgálat miatt 2017-ben is elvégeztük), valamint öt évente külső, független értékelést is végre kell hajtani. Az önértékelést az Institute of Internal Auditors Quality Assessment Manual-jának (QAM) 2017. kiadása alapján végeztük el.

A Belső ellenőrzési főosztály tevékenysége megfelel a nemzetközi normáknak, illetve szabályoknak. Az elvégzett belső felmérés eredményei alapján a Magyar Nemzeti Bank Belső ellenőrzési főosztályának helye, szerepe és tevékenysége megfelel az előző bekezdésben felsorolt referencia dokumentumokban megfogalmazott követelményeknek, a három fokozatú skála legjobb minősítését érte el. Az öt évente

esedékes kötelező külső minőségi audit végrehajtását a PricewaterhouseCoopers tanácsadó cég nyerte el pályázat útján, az értékelési folyamatot 2018 januárjában kezdte meg.

12. Az MNB beruházási tervének visszamérése (41/2017. számú vizsgálat).

Az audit célja ellenőrizni a beruházási terv megvalósításának visszamérési folyamatát, így különösen a kapcsolódó feladat- és hatásköröket, a folyamatba épített kontrollokat, a vonatkozó szabályzat(ok) és a gyakorlat összhangját, a folyamatot alkotó tevékenységek észszerűségét és célszerűségét, valamint az eredmények megalapozottságát és valódiságát.

A vizsgálat kiterjedt a beruházások visszaméréseinek szabályozási környezetére, a tevékenységek szabályzatokkal való lefedettségére, valamint a gyakorlat és a szabályzatok összhangjára. Ellenőrzésre került a releváns külső és belső előírások összhangja, utóbbiak teljes körűsége, valamint annak gyakorlattal való összhangja, a folyamat teljes körű feltérképezése. Az MNB beruházási tevékenységéről szóló éves összehasonlító elemzés, negyedéves jelentések, továbbá havi tájékoztatók (együttes említés esetén: jelentések) vezetői információ tartalma, alátámasztottsága és valódisága. A beruházás monitoring tábla megbízhatósága és konzisztenciája. A beruházások utóértékelése és a felhasznált belső erőforrások nyilvántartása. A mappajogosultságok megfelelősége, valamint a kulcsemerkockázat kezelése. Az MNB beruházási tervének visszamérése folyamat a Belső ellenőrzési főosztály értékelése alapján „megfelelő” minősítést kapott.

13. Kriptográfiai védelem (42/2017. számú vizsgálat).

A vizsgálat a kommunikációs csatornákon (levelezés, hálózati forgalom) és az adathordozókon alkalmazott titkosítási eljárások szabályozási és technikai feltételeinek értékelését foglalta magába. A tanúsítványok és jogosultságok menedzsmentjéhez és a laptopok adathordozójának titkosításával kapcsolatban születtek alacsony kockázati szintű megállapítások, a kriptográfiai védelemre alkalmazott kontrollkörnyezet összességében „jó” minősítést ért el.

14. MNB Sportkör (30/2017. számú vizsgálat).

A rendkívüli vizsgálat keretében a BEL ellenőrizte a Magyar Nemzeti Bank Sportkör (a továbbiakban: Sportkör) irányítási és gazdálkodási rendszerének szabályozottságát, kontrolláltságát és megfelelőségét a szervezeti változásokhoz kapcsolódó átadás-átvételi folyamatok támogatása érdekében. A vizsgálat során 20 javaslat született a Sportkör szabályozási keretrendszerének átfogó módosítására,

kontrollkörnyezetének fejlesztésére egy átláthatóbb, hatékonyabb működési és gazdálkodási keretrendszer biztosítása céljából.

15. Magyar Pénzverő Zrt. tulajdonosi ellenőrzése (4/2018. számú vizsgálat) és a 4/2017. számú jelentés megállapításaira tett intézkedések utóvizsgálata

Célja ellenőrizni a Magyar Pénzverő Zrt. nem MNB-hez kapcsolódó (beleértve az egyedi projektek) ár- és költségkalkulációk és értékesítés (számlázás) folyamatát; illetve a munka-, környezet- és tűzvédelem, egyéb biztonsági feladatok ellátását. Az audit kiterjed az éves tervek, visszamérés és

a tulajdonosi tájékoztatók megalapozottságának vizsgálatára, továbbá a 4/2017. számú jelentés megállapításaira tett intézkedések utóvizsgálatára (2018. február 28-án még folyamatban lévő).

16. Az MNB tulajdonát képező nemesfémállomány (5/2018. számú vizsgálat)

A vizsgálat célja a Magyar Nemzeti Bank tulajdonát képező, a Magyar Pénzverő Zrt.-nek bér munkában történő érme gyártás céljára, utólagos elszámolási kötelezettséggel átadott nemesfémek meglétének vizsgálata melyet minden évben végrehajt a BEL.

**A MAGYAR NEMZETI BANK FELÜGYELŐBIZOTTSÁGÁNAK
ÉVES ORSZÁGGYŰLÉSI BESZÁMOLÓJA**

Nyomda: Pauker–Prospektus–SPL konzorcium
8200 Veszprém, Tartu u. 6.

mnb.hu

©MAGYAR NEMZETI BANK

1054 BUDAPEST, SZABADSÁG TÉR 9.